En billedhuggers liv

Förord till den elektroniska utgåvan

Detta självbiografiska konstnärsverk av Stephan Sinding (1846-1922) har digitaliserats i april 2008 av Nasjonalbiblioteket i Oslo och anpassats för Projekt Runeberg i april 2017 av Ralph E.

Billedhuggers

=7

LivSTEPHAN SINDING

EN BILLEDHUGGERS

LIV

KRISTIANIA GYLDENDALSKE BOGHANDEL

KJØBENHAVN- BERLIN- LONDON MCMXXICOPYRIGHT BY GYLDENDALSKE BOGHANDEL 1921

CENTRALTRYKKERIET KRISTIANIAJtf/töfflJftiM.Hvorledes jeg blev Billedhugger

Jeg er født i Trondhjem den 4de August 1846. Men jeg begyndte først at leve mit Liv, da jeg var bleven 24 Aar. — Indtil den Tid var jeg som den Ild, der hverken kan flamme op eller helt gaa ud. Indtil da havde jeg døset Livet hen som mislykket Eksemplar, en Sinke. Først de mange Aar paa Skolen og siden ved Universitetet — altid lidt under det middelmaadige.

Ikke fordi jeg tror, jeg just var dummere end alle de andre, men jeg kunde ikke fordøie al den forskjel* lige aandelige Føde, Skolerne giver, og som er afpas* set for de mange.

For Jus, som jeg havde valgt til Studium ved Universitetet (Ret og Retfærdighed tyktes mig en herlig Ting at leve for), havde jeg ikke det ringeste Anlæg.

Jeg prøvede at digte, men kunde ikke finde hverken Tanker eller Ord for dem.

Et havde jeg dog i disse Aar opnaad, at tilegne mig den almindelige Civilisation, en Student, som kommer fra et fint dannet Hjem, altid sidder inde med, hvilket kanske senere i Livet for mig har været af større Betyd* ning end al den Lærdom, jeg muligens er gaat Glip af. Det kan tænkes, at de mange hendovnede Ungdomsaar er kommet mig tilgode som op» sparet Energi.

Men en Mislykket var jeg, det fandt alle, og det fandt jeg selv mere end de andre.

Saa var det en Nat, jeg blev Billedhugger.

Det kom pludselig, uanet, næsten som et Kald, en Aabenbaring.

Jeg sad en Aften trist og træt ved mine Lovbøger. Jeg kan endnu huske, det var i Romerretten, jeg læste noget om res derelicta, om Ting, der er kastet bort som værdiløse og unyttige. Jeg tænkte paa mig selv, der jeg gik om som en unyttig Gjenstand.

Jeg sad med en Tobakspibe, begyndte, uden at tænke paa det, at skjære i det Merskums Pibehoved, og af sig selv

blev det til et Slags menneskeligt Ansigt. Jeg blev ivrig, skar løs paa det langt udover Natten.

Men da jeg reiste mig fra det Arbeide, var jeg Billedhugger, og siden har jeg aldrig været andet.

Fra den Stund har jeg været greben af en uimodstaaelig Trang til at skabe plastiske Værker, en Lidenskab, som siden aldrig har forladt mig.

Denne banale Beskjæftigelse med et stakkels Pibehoved blev den første Spire til et langt Kunstnerliv.

Forunderlig nok var det aldrig nogensinde før faldt mig ind at prøve, om jeg kunde forme noget plastisk; jeg havde aldrig før interesseret mig for Sculptur, og skjønt allerede gammel Student, var jeg fuldstændig uvi* dende om al Billedhuggerkunst og havde aldrig tegnet.

Men den Nat lukkede jeg for sidste Gang mine juridiske Bøger og har aldrig aabnet dem siden.

Den næste Morgen gik jeg til en Pottemager og fik en Klump Ler, begyndte at modellere — uhyre ubehjælpsomt. Jeg vidste slet ikke, hvor« ledes jeg skulde bære mig ad. Det Ler, jeg havde faaet, var ogsaa umuligt at modellere i. I hele Omegnen af Christiania er det saa elastisk, at det ikke egner sig til det Brug. Naar man trykker paa en Lerklump af den Slags paa den ene Side, gaar den ud paa den anden. Disse Egenskaber medfører undertiden ude i Naturen, efter sterke Regnskyl, store Jordskred.

Saa lod jeg Klumpen staa og tørre, og skar i den; men lidt efter lidt kom jeg dog over den Vanskelighed, fik andet Ler og lærte mig at modellere.

Min Familie satte sig ikke meget imod det. Man fandt vel, at jeg

alligevel ikke duede til nogen Ting, og derfor ligesaa godt kunde drive med dette.

Og snart satte min Mor sin Vilje ind ved Siden af min og sagde: «Han skal, hvad han vil.»

Og hun blev mig, saalænge hun levede, min stærke Støtte ved sin uryggelige Tro paa sin mislykkede Søn. Om det gik mig noksaa ulykke* ligt, hun troede paa mig.

Takket og æret skal hun være, der hun ligger i sin Grav.

Hvor det er blevet af det Pibehoved, som blev Oprindelsen til min lange Kunstnerbane, ved jeg ikke med Vished. Jeg tror, hun har faat det med sig i Graven.

Mor havde en Kommodeskuffe, hvori hun gjemte Breve og forskjellige Relikvier. Vi, hendes Børn, vidste usagt, at vi ikke skulde aabne denne Skuffe. — Der var en liden Pakke, hun havde sagt, hun vilde have med sig.

Det hændte mig engang, jeg gik igjennem Stuen, medens Skuffen stod aaben. Uden at ville det kom jeg til at se derhen. Jeg tog strax Øinene til mig, men i Øieblikket havde jeg set Pibehovedet ligge der.

Kjære Mor! Vi var saa gode Venner, vi to. Der har været mange lange Tider senere, efterat jeg var bleven selvstændig Kunstner, da hun var det eneste Menneske, som trodde paa mig, min eneste Tilflugt, mit eneste Publikum.

Saa mangen Aften har jeg deroppe i Christiania, fortvivlet over mit Arbeide, kastet Værktøiet og sat paa Sprang den lange Vei op til, hvor hun boede, gaat ind til hende, sat mig paa Sengekanten hos hende for at trøstes, siddet og «snakket sammen, men bare om løst og fast, og glemt det skjæve og skakke».

Da det var blevet slaat fast, at jeg skulde blive Billedhugger og ikke Jurist, gik jeg ind paa Tegneskolen i Christiania. Der havde de en Del Gibsafstøbninger, som jeg kopierede. Der blev ogsaa tegnet efter Model om Aftenen.

Noget af det første, jeg modellerede paa egen Haand, var en Buste af min længst afdøde Grandonkel, den gamle blinde General Mejdell. Mange af mine Samtidige vil kunne huske den gamle Officer med det vældige Hoved,

saa tragisk i sin Blindhed. Jeg saa denne Buste igjen mange Aar efter hos en Onkel af mig. Den var slet ikke saa ilde efter det Stand* punkt, jeg dengang var naaet til.

Af en Kjøbmand Volmann fik jeg Bestilling paa to Buster, ganske smaa, af Bjørnson og Ibsen. Jeg skulde gjøre dem efter Fotografier og efter Buster af Bissen, som tillod mig at kopiere dem.

Mors SilhuetHvorledes jeg blev Billedhugger

5

Det har vist ikke været nogen stor Bestilling. «Jeg vil have det billigt, for jeg vil have det meget billigt,» sa Volmann. Busterne er senere blevet reproducerede i Massevis. — Mig er de mange Aar efter kommet dyrt at staa. Ibsen var dengang udenlands, men Bjørnson bodde i Christiania.

Da jeg var færdig med dem, tænkte jeg paa, om jeg skulde turde vove mig til at gaa op til den store Digter og vise ham dem. Men jeg opgav det, for jeg fandt det altfor anmassende for mig ubetydelige Be* gynder at præsentere ham mit Arbeide. Det samme finder jeg endda, saa gammel jeg er og erfaren i Kunstens Verden.

40 Aar senere har jeg af hans kjære Søn faat, hvad jeg havde godt af, for den gamle Majestætsforbrydelse, at jeg ikke var troppet op hos Bjørn* son med mit Begvnderarbeide! Men derom en anden Gang.

Et Par andre kuriøse Ting gjorde jeg i den Tid, det første, som kom frem for Offentligheden: En Buste af Garibaldi og en af General Bourbaki.

Det var under Krigen 1870—71. Paris var cerneret. Gambetta havde i Luftballon forladt Hovedstaden for i Sydfrankrige at stampe nye Tropper op af Jorden.

Et Par franske Luftskippere var ligesom han gaat op fra Paris i Ballon. Men de var af Stormen blevet drevne helt op til Norge, lige op i Vinter* sneen paa Høifjeldet. De troede, de var kommet til Nordpolen. Men de slåp godt fra det. De blev ført i Triumf til Christiania, og der blev feiret stor Folkefest for dem paa Klingenberg (nu Tivoli). Jeg blev opfordret til at gjøre de to omtalte Buster til Decoration ved Festen.

Der var en anden Billedhugger, som skulde gjøre andre Buster til samme Brug. Fladmark eller Fladland hed han, jeg husker ikke hvad, skjønt han var berømt i Christiania.

Vi stod i det samme Ruin paa Klingenberg og gjorde disse Generaler. Men hvor den store Kunstner dengang overvældede mig med sin Foragt for, hvad jeg gjorde. Jeg tror, jeg aldrig nogensinde senere har følt mig saa elendig, og jeg har dog sandelig prøvet lidt af hvert af den Slags i mit Liv. Busterne blev opstillede til Festen, men jeg turde ikke selv gaa hen og se paa dem. Folk sagde mig senere, de havde ikke været saa ilde. xMuligens existerer de endnu.6

F. n Billedhuggers Liv

Den Tiden paa Tegneskolen havde jeg ikke megen Nytte af, og det forstod jeg snart, at noget ordentligt kunde jeg ikke lære der. Christiania var for halvhundrede Aar siden ikke et Sted, hvor en ung Billedhugger skulde finde megen Paavirkning eller Udvikling. Den eneste offentlige Sculptur var en liden Løve paa Sokkelen af Krogstøtten nede paa Fæst» ningspladsen. Jeg indsaa, at alt det dilettantiske Arbeide, jeg drev paa med, ikke kunde føre til andet end det rene Tidstab. Jeg havde kastet Aar nok bort af mit Liv. Nu vilde jeg frem.

Saa besluttede jeg at reise ud i Verden, ud til de store Lande med deres gamle Civilisation og alle de rige Kunstskatte, jeg havde læst om.

Jeg laante 400 Kroner og drog med dem i Lommen ud for at erobre hele Verden — fuld af den naive Mands Mod, som ikke kjender Faren.Barndom og Ungdom

Jeg vil imidlertid først prøve at fortælle lidt udfør* ligere om min Barndom og Ungdom, inden jeg beretter videre om mit Kunstnerliv.

Fra Trondhjem, min Fødeby, har jeg kun faa og svage Indtryk. Jeg var en liden Gut, da mine Forældre drog op

derfra for at tage Bopæl paa Lillehammer.

Vi var fire Børn dengang: min Bror Otto, jeg selv og to smaa Søstre. Christian var endnu ikke født.

Familien reiste i Kaleschevogn og Cariol sydover, over Dovrefjeld. Det var jo før Jernbanernes Tid.

Hvad jeg ganske klart erindrer, var den berømte Trondhjems Domkirke.

Dengang fandtes der ikke andet af Kirken end Koret, men det staar endnu for min Bevidsthed som noget skjønt og fantastisk.

Udenpaa Muren var der en Mængde underlige Hoveder i Klebersten, som jeg var lidt bange for.

Hver Søndag gik Far og Mor og vi alle i Kirke. Vi havde vor egen Kirkestol.

Jeg synes, jeg husker en stor hvid Mand oppe ved Alteret, han holdt be» standig Armene udbredt. Undres paa, om det har været Thorvaldsens Kristus.

Ved Siden af Kirken laa Slotsgaarden. I Porten var der en Nische, hvor efter Sigende i gamle Dage Hexene blev brændt. Den Nischen var jeg ræd for. Engang var der nogle Gutter, som tog mig og løftede mig op i den. Jeg var svært uhyggelig ved det. Men jeg græd ikke, og jeg sagde ingen Ting.8

Der laa altid Vagtmandskaber i Slotsgaarden. Hvad de holdt Vagt for, ved jeg ikke. — Der fortaltes en pudsig Historie om den Vagten.

Juleaften, det ved jo enhver, er alle onde Aander paafærde, Hexene paa Bloksberg og Aasgaardsreien:

«Da vogt Dig, Bonde, hold Skik og Orden, thi Aasgaardsreien er snart ved Gaarden.»

Udenfor Vagtstuen stod en Soldat paa Post, koldt var det og kuliende svart, men inde i Vagten sad de lunt og godt. — Med engang blev der raabt: «Vagt i Gevær!» Ud kom de alle styrtende. Det var grueligt, hvad de saa. Fanden selv kom farende over Gaar* den, fæl og sort, med to store Horn i Panden.

Hele Vagten efter med dragne Sabler — og saa hug de Hovedet af Fanden.

Men om Morgenen fandt de en sort Gedebuk uden Hoved. Der maa have hersket megen Overtro mellem Almuen paa den Tid. Tjenestepigerne talte om den Slags, mens vi Børn hørte paa det.

Jeg vilde saa gjerne se Nissen med de graa Klæderne og den røde Huen. De Underjordiske og Huldren beskjæftigede svært mine Tanker.

Det var et lykkeligt Familieliv, jeg voxede op i.

Min Far hed Mathias Wilhelm Sinding og Mor Cecilie Marie Sinding, født Mejdell, begge gode, fine, dannede Mennesker. Aldrig har jeg hørt dem sige hinanden et ondt Ord.

Jeg er baade paa fædrene* og mødrene Side kommen af gamle, høit

Koret i Trondhjems Domkirke før RestaurationenBarndom og Ungdom

kultiverede Slægter. Paa Fars Side skal vi stamme fra en 300—400 Aar gammel dansk-norsk Præsteslægt.

Far var Bergmester i det nordenfjeldske Norge og en lærd Kemiker. Alle Mennesker viste ham stor Ærbødighed og søgte ofte hans Raad. Han døde saa ung, at han ikke fik Tid til at sætte noget dybere Præg paa mig.

Næsten daglig, naar han var hjemme og ikke paa sine hyppige Embeds» reiser, tog han mig med paa sine lange Spadserture, ofte for at besøge Fabriker i Nærheden af Byen. Naar jeg var træt af at gaa, tog han mig op og bar mig paa sine Skuldre, aldeles som jeg selv saa ofte har baaret min Søn — og senere min lille Sønnesøn.

Iblandt Almuefolk stod der en vis Mystik om min Far: man havde flere Gange kiget ind ad en Vindusgløt og set

ham staa sort i Ansigtet foran en grøn og blaa Ild. Det har vel været et kemisk Experiment, F j har arbeidet med.

Da jeg var 9 Aar gammel, flyttede vi fra Trondhjem sydover til Lille» hammer. Det var en deilig liden By ved Mjøsens Nordende. Der ligger den lunt og idyllisk lige inde i Skovene.

Vi havde herlige Dage der paa Lille» hammer, et vidunderligt Liv for Gut» ter, bestandig ude i Naturen. Vi fik tumle os, som vi vilde. Hele Sommeren laa vi og plaskede nede i Mjøsen — en vældig Fornøielse, naar de store Tøm» merflaader kom drivende ind mod Stranden. Saa kunde vi springe paa de runde Stokkene lange Strækninger, hoppe fra Stok til Stok. Undertiden plumpede vi i og blev drivende vaade, saa maatte vi sætte os nøgne i Solen, til Klæderne blev tørre.

Med den første Snesmeltning, naar Blaaveis og Hvidveis dækkede Skov= bunden, da begyndte vore vilde Røver» Maaitmst10

tog gjennem Skov og Eng. Jagter paa Høg og paa Trost og Ekorn — med Bue og Pil.

Saa begyndte Fuglesangen og Redebygningen. Vi kjendte dem alle, baade de store og smaa Fuglene, vi kjendte Rederne og vidste, hvorledes hver af dem byggede.

Kraakerne, de havde Rederne aabne over sig, Vildduen ogsaa, det samme havde Trosten; men Skjæren, den vil have det tørt og lunt baade for Mutter og Ungerne, den bygger Tag over Reden.

Vi kjendte dem ogsaa paa Sangen, baade Havesanger, Bogfink og Gulspurv.

Vakrest af dem alle synger Maaltrosten. Om Vaaren er den saa rent jublende vild af Elskov — senere paa Sommeren bliver den fornuftigere. Saa sidder den om Aftenen og passiarer med Naboen.

Jeg vidste, hvad den sagde. Det havde Mor fortalt mig:

«Et angrer mig — et angrer mig.»

' Aa er det? Aa er det?

«Jeg giftet mig for tidlig.»

«Giftet mig for tidlig.»

«Aafor gjorde du det?»

«Aafor gjorde du det?»

«For Moro's Skuld!»

«For Moro's Skuld!»

Oppe paa en Fjeldtind har Ørnen bygget sin Rede, langt fra Folk. Der kan den se vidt ud over Land og Vand og Bjerg og dybe Dale. I Reden ligger store Æg, det er langt ud paa Vaaren, snart kommer Ungerne. Hør! Kampskrig i Luften. Ørnen kommer seilende. Og ud styrter en Flok af Kraaker og Skjærer og Spurv og al Slags Pak. De skjælder og smelder og følger den langt paa Vei, men godt paa Afstand, med Skrik og Spektakel. Ørnen er stolt, den ænser dem ikke, seiler rolig sin Vei, den stolte, stærke, ensomme.

Sommeren gaar, det lider mod Høsten med Blaabær og Tyttebær og al den anden Herlighed. Vi plukker og vi spiser, saa Maverne staar som Trommer.

Deilige var de lange Sommerdage og Nætterne, de lyse, skjønne. Men Vinteren! Naar Sneen laa mandshøi udover Landet. Ud paa Ski! Undertiden i Flok og Følge, men bedst de ensomme Vandringer ud over Sletterne, hvor der ingen Standsninger mere var af Gjærder. Alt tilsneet. Og ind i Skovene mutters alene mellem Trær og Fjeldknatter, Bakke op og Bakke ned. Alle de vidunderlige Eventyr og Fantasier! Hver Busk var en

Troldkjærring, hver vældig Sten et Trold: «Ståt Du der i Stok og Sten, til jeg kommer tilba'rs igjen!»

Sommer12

F. n Billedhuggers Liv

Og inde i Fjeldvæggen stod Huldren og lokkede. — —

Men den varede ikke mange Aar, den lykkelige Tid. Far hlev syg og døde, og saa kom de onde Dage.

Huset blev solgt, som Far havde kjøbt og indredet saa fint med den store Haven lige ud paa Skrænten med Udsigt over Mjøsen og Kirken til Nabo.

Vi flyttede til Christiania, hvor jeg blev sat paa Nissens Skole; det var dengang en af de bedste i Byen.

Jeg fik pumpet Latin og Græsk, Mathematik og Religion, Historie, Fransk og Tysk og Fanden og hans Oldemor i mit syndige Hoved. Ah verdens Visdom skulde jeg sluge, og tilslut kunde jeg ingenting fordøie.

Saa blev jeg installeret paa Heltbergs Studentertabrik. En mærkelig Skole.

Der sad Mænd, som havde Kone og Børn, paa Skolebænken ved Siden af halvvoxent Affaldsgods af mit Slags, Sinker trå de andre Skoler og ærgjerrige Bondegutter, som med ubøieligt Mod og Jernvilje skulde kjæmpe sig op til Sæde blandt de bedste i Landet og otte vandt, hvad de vilde. — I Spidsen for os alle Heltberg selv, den originaleste, mærke* ligste af os alle.

Men ud af denne besynderlige Blanding af Raastof til Fabrikater for Universitetet blev der i Aarenes Løb produceret en imponerende Række af Landets aller første Mænd og enkelte af de berømteste i Verden: Henrik Ibsen, Bjørnstjerne Bjørnson, Jonas Lie, Vinje, Ole Bull, Furu, Lexow Hansen, Drolsum og mange flere. Jeg selv maa vel ogsaa have Lov til at regne mig blandt de bedre Resultater, saa lidet værdsat og lidet værd, jeg end dengang var.

Det ser forbausende, næsten paradoxalt ud, at der af en Udsæd af saa tvilsomt Værd, kunde komme saa god en Høst; men det er vel saa, at de extraordinære Begavelser ikke altid er udstyret med de samme Evner som de normale, ikke kan følge med Flokken og let gaar tilbunds, naar deres Livsvilkaar falder altfor uheldigt.

Jeg kom i 1865 endelig, men som et daarligt Fabrikat frem til Univer* sitetet, hvor jeg fremdeles skulde drive 4 eller 5 Aar hen nytteløst og glædeløst.Barndom og Ungdom 13

jeg levede ikke engang i mindste Maade noget muntert eller udsvæ» vende Liv, jeg gik bare omkring som en intetsigende, kjedsommelig Person. Indtil den Nat, da jeg blev Billedhugger.Første Udenlaridsreise

Jeg tror, det ligger i Nordboernes Karakter, naar de er kjede af at ligge hjemme, at pakke sin Randsel og sætte til« søs, væk fra det hele. Det var saa Skik i Vikingetiden. Eller kanske det ligger til alle modige Folk. Det var ikke andet, de gjorde, Jøderne, da de reiste sin Vei fra Kjødgryderne hos de gode gamle Ægyptere.

Det var naturligvis forrykt nok at mig at reise ud i det blaa med 400 Kroner i Lommen. Men det gik godt. Jeg har gjort det saa mange Gange senere i Livet; det er altid lykkedes. Man lærer jo snart at hjælpe sig selv, naar man har lidt Ære i Livet — og naar man maa. Det gjælder at tro paa sig selv og paa sin gode Lykke.

Det gjorde jeg, dengang jeg stod paa Dampskibets Dæk og reiste ned til Kjøbenhavn og derfra videre ud i Europa.

Ikke anede jeg da, at det egentlig var et livsvarigt Exil, jeg drog ud til — at jeg aldrig mere skulde faa fast Fod i det Fædreland, jeg elskede saa høit.

Hvor jeg havde et Mod uden Grændse! Og hvor jeg var sikker i min Tro paa, at alt skulde lykkes, at jeg nu — efter den lange Fornedrelsens Tid, jeg havde levet, skulde faa Lykken med mig.

Saa sikker var jeg paa min Lykkestjerne, at havde det været en liden aaben Baad, jeg var seilet ud i mutters alene, eller bare en Planke og ikke et Dampskib fuldt at Passagerer — jeg skulde klaret det, og naad did jeg vilde

— og det var langt, jeg vilde naa.

Det gik ogsaa til at begynde med saa rent eventyrligt, at ingen Roman» helt kunde have oplevet det mærkeligere.Første Udenland s reise

Da jeg kom ned til Berlin i Albert Wolffs Atelier blev det snart til et Ordsprog mellem Ka» meraterne: «Sinding hat immer Gliick.» Et nyttigt Ord at have paa sig!

Menneskene vil gjerne have med dem at gjøre, som har Lykken i Følge; halvt af Overtro slutter de sig til dem og staar dem til Tjeneste. Og saa er det freidige Folk, de med Lykken i Lommen.

Naar jeg ser tilbage paa mit lange Kunstnerliv, kan jeg ikke sige andet, end at jeg har havt Held med mig. Naturligvis har det undertiden, ja ofte, set aldeles forbandet vanskeligt ud. En saadan Langfart kan man ikke gjøre uden at komme ind i mangen svær Storm.

Komme fra det lille Land, jeg drog ud fra, og som Kunstner naa det, jeg har vundet i Livet, det hører der baade Mod og Held til — og Be* gavelse med.

Rigdom og Magt fik jeg aldrig, jeg sigtede ikke mod det, men saa vandt jeg, hvad jeg ikke vilde bytte med alle Verdens Herligheder.

Paa Dampskibet havde jeg Dæksplads og holdt mig for mig selv. Da vi var naad ud for Kronborg, hændte der mig noget rent eventyrligt.

Jeg sad paa en Kasse paa Dækket, saa ud mod Danmark og ud mod hele den store Verden, jeg drog ind i. Saa kom der en ældre Mand hen mod mig, blev staaende, saa en Stund paa mig, kom helt hen til mig og sagde:

«Jeg hører, De vil blive Billedhugger.»

Jeg reiste mig for ham.

«Ja, det vil jeg,» svarede jeg.

Kronborg

Saa sagde han meget alvorlig: «Jeg vil gjøre Dem en Bestilling. Naar De nu kommer til Kjøbenhavn, kom saa og besøg mig.» Han gav mig sit Kort:

S. SEIDELIN

Amagertorv 11 Kjøbenhavn

Lykken og Seidelin havde givet mig sin første kraftige Haandsrækning.

Han var en mærkelig, høist original Mand, som selv havde arbeidet sig frem til stor Rigdom. Det var hans Skik at handle efter det første Indtryk, Menneskene gjorde paa ham. — Engang senere, da jeg havde lært ham at kjende, fortalte han mig, hvorledes han solgte en stor Gaard, han eiede: Han averterede, at han vilde sælge den og indbød enhver mulig Kjøber til at komme og spise Middag. Der kom mange. Efter Maaltidet rakte han alle sine Gjæster Haanden, den ene Herre efter den anden. Med engang sagde han: «De skal have Gaarden.» Den Mand, han valgte, havde givet et fast Haandtryk med en haard, stærk Arbeidshaand.

«Man skal hjælpe sine Medmennesker til at hjælpe sig selv,» hørte jeg ham ofte sige.

Nogle Timer efter at jeg havde talt med Hr. Seidelin paa Dampskibet, var jeg i Kjøbenhavn.

Det var en Søndag. Det, jeg var mest spændt paa at se, var Thorvald* sens Værker. Jeg gik strax til Frue Kirke for at benytte den Dag, jeg antog, Kirken var aaben.

Og jeg var dybt greben ved alt, jeg saa, alt hvad han havde gjort.

Jeg betragtede det den Gang med Begynderens naive Blik. Jeg ser nu paa hans Arbeider med mere Viden, men

endnu altid fuld af Beundring over hans aldrig svigtende Skjønhedssans og Harmoni — aldrig en Disharmoni.

Thorvaldsen har ikke havt Anelse om Disharmoniernes Værd i Kunsten, det at gjøre, hvad man kalder «Feil» — eller han har ikke villet benytte

det, ikke havt Hjerte til at anvende det. Derfor er del vel, mange finder ham kold eller kjedelig. Det finder jeg ikke. Der er Fest i Thorvald* sens Kunst. Med ham er det, som det har været og altid vil være med alle store Kunstnere. Der kommer Perioder, da Menneskene bliver trætte af at se, selv hvad de har skattet høiest. Men det er ikke an* det end Episoder. De store Mesteres Værker, de gode, skal nok holde sig trods vexlende Moder. Lad saa de mattere Arbeider, enhver Kunst* ner kan gjøre i sit Liv, lad dem forsvinde.

Dagen efter min Ankomst til Kjøbenhavn gik jeg til Hr. Seidelin. Han kom strax og modtog mig, førte mig omkring i sine Kontorer og præsenterede mig for sit Per* sonale. Saa viste han mig sine store Lagre og endelig ind i sin Bolig, forestillede mig for sin Hustru og sine nydelige Døtre. Alle viste mig den største Venlighed, denne hjertelige Gjæstfrihed, ingen kan udfolde som de Danske.

Det var Middagstid, og der blev buden tilbords. Vi fik en Ret, man holder meget af i Danmark: Kjernemælk=Suppe. Jeg spiste pent af Tal* lerkenen. Jeg fandt, det var en frygtelig Ret. Man spurgte mig, om jeg holdt af den, hvad jeg naturligvis sagde ja til, og saa fik jeg endnu en Portion, spiste endnu en Gang pent af Tallerkenen som en beskeden ung Mand. — Aldrig mere har jeg smagt Kjernemælksuppe — det var nok for Livet.

Saa blev der budt friske Mandler i deres Skal, dem havde jeg aldrig set før. Jeg vidste ikke, hvorledes de skulde spises. Tænker, de har moret sig over den lille norske Student, de havde faaet tilbords.

Jeg lod Munden løbe hele Tiden om alt det vidunderlige, jeg havde set i Kjøbenhavn og fremfor alt om Thorvaldsen.

De spurgte mig, hvor jeg havde tænkt mig hen. Ja — det vidste jeg ikke rigtig, til Rom tænkte jeg.

Hr. Seidelin spurgte mig, om jeg nu var godt beslaat med Penge?

«Jo da, jeg havde næsten 400 Kroner.» Der var jo gaat lidt til Damp* skibsbillet o. s. v.

De andre smilte.

Da Middagen var færdig, bad han mig følge med sig. Han førte mig ned i Trappegangen foran en stor Nische i Væggen.

«Vil De gjøre noget for mig til den Nischen,» sagde han, «hvad De vil, hvorledes De vil.»

Jeg var jo lykkelig over en saadan Bestilling, tænkte strax paa Mor derhjemme, hvad Nyhed jeg nu kunde melde hende.

Dermed sagde Seidelin Farvel til mig.

Ude paa Gaden, idet jeg kom ud af Porten, traf jeg Professor Gude, Maleren. Han standsede mig, og spurgte, hvor jeg vilde hen i Verden.

Jeg mente stadig Rom.

«Det skal De ikke gjøre, Sinding,» sagde han, «reis til Berlin, der vil De bedst kunne lære noget. Did gaar Alverden nu. Jeg skal give Dem en Anbefaling til Anton v. Werner, han er i disse Dage bleven udnævnt til Direktør for Akademiet i Berlin, han vil hjælpe Dem tilrette.»

Dermed var det afgjort, jeg reiste til Berlin, lige godt det ene som det andet for en, som havde Lykken med sig.

I Jernbanekupeen kom jeg til at sidde sammen med en Borgmestare från Xkjøping med Kone og fire blege Unger.

«Jag reser för mit nöjes skuld,» sagde han.

Vi var alle lige svage i det tyske Sprog; saa foreslog han, at vi skulde tage en Drosche sammen, naar vi kom til Berlin. Det gjorde vi saa. Men der fandt vi alle Hoteller optagne, maatte kjøre fra Hus til Hus.

Borgmesteren var sint.

«Jag reser tör mit nöjes skuld,» blev han ved at forsikre.

Jeg sad paa Bukken og var bondeforbauset over alt det merkværdige, jeg saa omkring mig.--

«Sinding!» var der En der raabte.

Det var Aubert, senere Amtmand Aubert, som jeg kjendte godt hjemme* fra. Han hjalp os til et Sted, hvor vi kunde blive Natten over.

Jeg fik i en Fart Støvet fra Reisen vasket av mig, lod Borgmesteren rase for sit nöje og ud med Aubert og se paa alt det Vidunderlige, som laa der og bare ventede paa mig.

Næste Dag fandt jeg et Værelse hos en Skrædder i Friedrichstrasse og var dermed plantet i Berlin.

Da jeg havde faat summet mig lidt og vænnet mit Øre og min Tunge en Smule til det fremmede Sprog, trak jeg i mine peneste Klæder, tog Gudes Brev i Lommen og gik til Anton v. Werner.

Han var meget elskværdig imod mig.

Nogle Dage efter var jeg paa hans Anbefaling antaget som Elev af Albert Wolff og snart i fuldt Arbeide paa hans Atelier.

Han var en god og klog Lærer for mig, indviede mig i Billedhugger* kunstens første Hemmeligheder, de mange tildels rent haandværksmæssige, tekniske Vanskeligheder, en Billedhugger skal lære at overvinde. Han viste mig den konstruktive Bygning og Proportionerne i det menneskelige Legeme, de Regler og almindelige Love, som, ganske logisk gjennem Aarhundreder, Slægtled af Billedhuggere har anerkjendt som de gyldigste. Han lærte mig det systematiske i min Kunst.

Forresten blev jeg dresseret i Frihed. Jeg fik gjøre, hvad jeg vilde.

Under Wolffs Veiledning udførte jeg først en Barnefigur i Legems* størrelse efter levende Model, en liden «Hermes», som jeg bagefter gjorde i Marmor og senere solgte. Jeg ved ikke, hvor den nu er kommen hen.

Paa Akademiet i Berlin hørte jeg ganske udmærkede Forelæsninger i Anatomi ved Kadaveret.

Da jeg var bleven færdig med min første lille Statue, raadede Wolff mig til at indmelde mig paa Kunstakademiet. Det gjorde jeg.

Jeg har gaat 1 — een — Time paa Akademi i mit Liv.

Der blev jeg sat til at tegne Streger som en 8 Aars gammel Gut paa Skolebænken. Der skulde gaaes systematisk frem Det vilde jeg ikke. Jeg gik og kom aldrig mere igjen.

Den gamle Akademilærer havde holdt et Foredrag bagefter for Eleverne om, hvor ilde det sikkert maatte komme til at gaa mig i Livet.

Wolff lo og lod mig gjøre, som jeg havde Lyst.

En Ting lærte jeg at kjende paa Atelieret, en skjøn Ting, som jeg aldrig før havde kjendt: Ungdom!

Wolff havde 10 unge Billedhuggere til Medhjælpere. De blev alle mine Venner.

Der sidder Livskraft opsamlet i en saadan Flok unge Kunstnere! Som Føl i et Hegn.

Det var jo ikke altid bare morsomt det, de holdt paa med. Bidsler, Uniformsknapper, Ordener og anden Militærstas, det kunde være enerve* rende nok at staa med i ugevis.

Lange Tider kunde de arbeide stille og alvorlige Saa kom der plud= selig en Uro over allesammen. En satte i med at synge eller rettere brøle

i vilden Sky, saa stemte en til i--og saa foer der en Bersærkergang i

hele Flokken. En fandt et Blikrør at tude i, en anden en Jernplade eller et stort Kobberkar, han hamrede løs paa I en Krog stod der et vældigt hult Træpostament; det stillede et Par Mænd sig op foran og dunkede at alle Livsens Kræfter løs paa med store Klubber. De gjorde en frygtelig Støi.

Saa begyndte alle at danse eller marchere rundt i Værkstedet brølende, hamrende, tudende, skraalende. Vi havde en gammel Ateliertjener gaaende mellem os. Han havde været med i 1848 under Revolutionen og saa ud til det ogsaa. — Han lod sig rive med, gik i Spidsen og brølte.

Det varede slig en Stund i rent løssluppen Vildskab, og saa blev vi alle* sammen ganske stille igjen og listede os lidt skamfulde tilbage til Arbeidet.

Men vore Nerver var beroligede af den voldsomme Støi. Det var en Rus, som havde smittet os, et Slags Bachantisme.

Vor Professor overraskede os et Par Gange under disse Paroxysmer, saa ind ad Døren og trak sig taus tilbage. Han havde maaske været med paaFørste Udenlandsrejse

Jeg har vel set lidt anstrengt ud efter den lange Tids uafbrudte Arbeide.

noget lignende i sine unge Dager, maatte kanske gjøre Vold paa sig for ikke at deltage i Orgiet.

Hvor han var elskværdig og overbærende mod os alle, vor gamle Professor. Han var Elev af Rauch, den store Mester, som har skabt saa mange af de bedste Billedhuggerarbejder i Tyskland: «Der alte Fritz» Unter den Linden, Blücher, Dronning Louises Sarkophag o.s.v.

Om ham holdt Wolff meget af at fortælle. Rauch havde i sin Ungdom været kongelig Lakei, længe før han blev den store, berømte Kunstner og hyppige Gjæst ved Kongens Bord. Engang da han var ude at kjøre med Kongen, havde denne sagt til Rauch:

«Hvad synes De nu bedst om, at sidde her hos mig inde i Vognen eller deroppe?» Han pekte paa Bukken.

I Rom havde Rauch været meget sammen med Thorvaldsen, om hvem han altid havde talt med dyb Veneration.--

Efter Barnefiguren «Hermes» tog jeg tat paa Seide» lins Bestilling.

Jeg gjorde en «Vølund Smed» i stor naturlig Stør» relse. Det Arbeide skaffede mig mangen en angstfuld Time; ofte var jeg ved at fortvivle, men saa gav baade min Mester og Kameraterne mig Mod. Jeg havde vun» det deres Respekt ved den Energi og Begeistring, de saa hos mig og vel ogsaa ved det næsten asketiske Liv, jeg førte. Der begyndte at staa et vist Ry om mig i vor Verden.

Endelig blev min Statue færdig og støbt i Gibs. Og den blev udstillet. Det lod til, Folk fandt den bra. Den blev ogsaa pent omtalt i Aviserne.

Jubel (Skitse)

Wolff vilde sammen med en gammel Ven, Maleren Kannengiesser og sine to Sønner reise til Wien, hvor der var Verdensudstilling, og da han syntes, jeg kunde have godt at det, foreslog han mig at reise med.

I Wien fik jeg for første Gang se moderne fransk Kunst, som gjorde et dybt Indtryk paa mig. Jeg lovede mig selv, at det skulde ikke vare længe, inden jeg kom til Paris tor at lære den nærmere at kjende. Næste Aar var jeg der.

Jeg saa paa Wienerudstillingen:

Paul Dubois' «florentinske Sanger», Barrias' «Spartacus», Merders «Da* vid», Henri Renault o. s. v.

Den franske Kunst havde for mig hidtil været en lukket Bog, saa godt som. De nordiske Lande var saa overvældede av den store Mester Thorvaldsen, at intet andet havde nogen Betydning der end hans neo* græske Kunst. Her stod jeg ligeoverfor noget fuldstændig nyt og ganske fremmed i Teknik og Tankegang.

Hele dette Besøg i Wien i min Mesters Selskab var for mig, graadig som jeg var efter at se og lære altid nyt i min Kunst, uvurderligt og uhyre mor* somt. Fremfor alt andet jo den store Udstilling med sin Rigdom af Kunst* skatte fra alle Verdens Lande — og saa Musæerne; og over hele denne Stad laa der en halvt orientalsk Karakter; jeg saa en ny Architektur, St. Stephans Kathedralen, den første store gothiske Bygning, jeg havde set, gjorde et aldeles overvældende Indtryk paa mig. Vi gik derind. Paa Gulvet knælede i Bøn en Hyrde klædt i Dyreskind, rent bibelsk syntes jeg, han saa ud.

Fra Kirken gik vi ned i Esterhazy*Kjelderen, hvor enhver Reisende, første Gang han kommer til Wien, kan gaa ned og faa et Glas god Vin og en Portion Pølser.

Et eiendommeligt Selskab dernede, mest av vandrende Svende. Det var jo ogsaa nærmest for dem, det hele var stiftet.

I det samme vi var kommen op af Kjelderen ud paa Gaden, kom der en ganske ung Pige gaaende forbi os. Hun var saa henrivende deilig, at alle vi fem Mænd, vi unge som de gamle, ganske instinktivt gjorde Front og ærbødig tog Hatten af for hende. Hun smilte og modtog vor Hilsen.

En lignende Hyldest til «det evigt Kvindelige» blev jeg flere Aar efter

Leda

Vidne til, og da var det min egen Hustru det gjaldt. Vi var paa Bryllups« reisen kommen over til Kiel, hvor vi opholdt os nogle Timer, inden To* get gik videre til Paris, spadserede omkring i Byen og saa os om. I Kiel laa der dengang en Masse Soldater og Officerer. Disse Herrer havde ellers ikke just Ord paa sig for overdreven Høflighed over for almin* delige borgerlige Væsener af vor Slags, men hver eneste en af dem førte uhyre galant Haanden til Huen og hilste. Med engang kommer der et Regiment Soldater marscherende. Der blev kommanderet «Præsen= ter Gevær» og med stram Honnør defilerede de forbi os. Det var de tapre Krigsmænds Hyldest til min unge Frue.

Da jeg kom tilbage til Berlin fra Wienerturen, fik jeg af en rig Mand eller rettere af to Architekter, som byggede for ham, Opfordring til at gjøre en «Valkyrie» til Hest.

Atter en Gang rakte Lykken mig Haanden, atter det samme eventyr» lige Held, som havde fulgt mig siden min Afreise fra Norge.

Jeg greb til, gjorde strax en Skizze og sendte den til Architekterne.

Men saa gjorde jeg en Dumhed, og Dumheder kan Fru Fortuna ikke fordrage. Hun holder meget paa den sunde Fornuft. Jeg gjorde min Skizze — og reiste til Norge. Men derop vilde Fortuna ikke følge mig. Istedenfor at blive paa min Post, gav jeg efter for min Hjemve, som jeg hidtil saa tappert havde bekjæmpet.

Valkyrieskizzen hørte jeg aldrig mere til. Der kan jo have været an* dre, som ogsaa gjerne vilde have den store Bestilling. Ve de fravæ* rende! Det var vel heller ikke sikkert, at jeg dengang havde været moden til at paatage mig et saa stort Arbeide.

Saa tog jeg da Afsked med Wolff og alle Kameraterne. — Min Skole* gang som Billedhugger var forbi. Herefter skulde jeg kjæmpe mig frem alene. Jeg takkede min gamle, kjære Lærer og Mester for al den God* hed, som han havde vist mig, for alt hvad han havde lært mig i min Kunst, og spurgte ham, hvorledes jeg skulde gjengjelde ham, hvad han havde været for mig.

Han tog det Løfte af mig, paalagde mig det som en Gjeld, at jeg skulde gjøre mod andre Billedhuggere, som han havde gjort mod mig.

Jeg har senere i Livet opfyldt dette Løfte efter bedste Evne. Mange Elever har jeg havt, fra mange Lande, men paa samme Vilkaar, som Wolff havde givet mig: Uden Vederlag. Wolff gjensaa jeg først mange Aar senere. Min første Udenlandsreise var tilende.Tilbage til Norge

Jeg kom hjem til Norge igjen, fik min Længsel opfyldt.

Jeg havde ikke skrevet iforveien, vilde overraske Mor og mine Søskende. Min Mor! — jeg havde ligget og smaaled hele Tiden ombord paa Damperen ved, hvad Ansigt hun vilde sætte op, naar jeg med en= gang stod inde i Stuen hos hende.

Det kan nok hænde, hun blev glad! Jeg havde jo skrevet rnange Breve til hende hele Tiden — lange Breve; men jeg selv var alligevel endnu bedre.

De Brevene havde hun saa meget at fortælle om, de maa vist have været straalende, de var ogsaa fra en af de lykkeligste Tider i mit Liv.

Den sidste Sommer havde hele Familien, Mor og mine Søskende ligget paa Landet paa en liden Gaard, lige ved et Skovbryn. Naar mine Breve kom, blev de læst høit for hele Flokken.

Min Bror Christian havde faat Pianoforte med derud og komponerede nogle af sine deiligste Ting. Naar han spillede for aabne Døre og Vin» duer, kom Sauer og Gjeder og Kjør, stillede sig op og lyttede til hans Spil, mens Fuglene sang med, Ekornen klatrede op i Trætoppene og lyttede -

En Orpheus lig samlede han Skovens Dyr omkring sig.

Christian havde nylig havt sin første store Succes i Leipzig.26

Nu var jeg kommet og havde ogsaa gjort Lykke, vi havde allesammen saa mange Ting at snakke om, og vi blev ved helt til den lyse Morgen.

Næste Aften stormede jeg ned til Tegneskolen for at hilse paa Lærere og Kammerater.

Jeg havde set saa mangt og meget, jeg fortalte og fortalte, lagde ikke Mærke til, at ingen sagde et Ord. Jeg kom med Hjertet fuldt af Glæde ved at se dem igjen, for mig var de bare kjære Venner alle sammen. Jeg talte om alt det vidunderlige, jeg havde set, om fransk Kunst og tysk Kunst, om Rauch og Rietschel, om Dronning Louises Sarkophag og om Wienerreisen. Jeg talte og talte, stod der og var saa inderlig fornøiet — saa mærkede jeg Tausheden omkring mig — taug og saa paa dem alle--?

Der var noget ondt og ironisk, noget fiendtligt, som de stod der og stirrede koldt ud af Øinene.

Det var den første Aften. Jeg var kommen til dem saa glad, og jeg gik — tung om Hjertet. Jeg vidste ikke rigtig hvorfor, men det var ikke Venner, jeg gik hjem trå den Kvelden, og det skulde jeg snart faa mærke klart nok.

Jeg var kommen hjem til mit Land, det længselsfuldt savnede — der* ude fra Verden, hvor alle havde taget mod mig med aabne Arme og alle været rede til at hjælpe mig tilrette, forvænnet mig og vist mig saa megen Godhed og Venlighed, mig den Fremmede.

Jeg havde havt det bedre, lykkeligere hos de andre derude.

Den Natten laa jeg længe vaagen. Næste Morgen gik jeg op til en Ven, som havde været tilstede paa Tegneskolen, spurgte ham, om jeg havde sagt eller gjort noget ondt. «Vi skal nok knække hans Mod,» havde de sagt bag min Ryg.

Jeg havde ikke været ham beskeden nok, ham «Kunstnerhøvdingen» dengang. Det vil sige, jeg havde ikke været ydmyg nok. Mit Mod skulde knækkes.

Det Ord har fulgt mig som en rød Traad gjennem Livet. Og det har styrket mig til Trods og et ubændigt Mod, som de aldrig fik bøiet, skjøndt de sandelig gjorde sit bedste. Det Ord har holdt mig oppe i mangen haard Stund. Men en Skjændighed var det. Ungt Mod har Ret til at støttes, skal ikke bøies og brydes.Tilbage til Norge

27

Spaakvinde

Jeg var faldt i Unaade hos «Høvdingen», fik hjælpe mig uden ham.

Jeg leiede mig et Atelier, det vil sige et lyst Rum, hvor jeg kunde arbeide.

Min Ven, Adolf Schirmer (senere Rigsarchitekt i Christiania) kom i hine Dage hjem fra Berlin, hvor han ogsaa havde ligget og studeret ved Høiskolen for Architekter. Vi havde lært hinanden at kjende dernede og havde sluttet et Venskab, som holdt Livet igjennem. Han forestillede mig for sin Fader og Broder, begge udmærkede Architekter. Af dem fik jeg Bestilling paa en Del dekorative Arbeider. Umærkeligt lod jeg mig binde til Christiania istedenfor, som min Plan havde været, at vende til* bage til Udlandet.

Ved disse Arbeider tjente jeg en Del Penge og tilegnede mig en Tek« nik, som siden har været mig til uvurderlig Nytte.28 F. n Billedhuggers Liv

For denne Beskjæftigede blev jeg dybt foragtet af Kunstnerne i Chri* stiania, men da Salonen næste Gang blev aabnet i Paris, kunde jeg reise derned og studere, udvikle mig i min Kunst, for hvad jeg havde erhver* vet ved Ornamenterne.

Før min Tid var den Slags «lavere» Arbeider hidtil blevet udførte af Brødrene Guidotti, skaarne i Gibs paa deres Værksted. Jeg kunde paa en halv Time gjøre, hvad de maatte staa og slide med i en Uge, og jeg gjorde det meget bedre, men det var altsaa ikke fint for saa ædle Væsener som Kunstnerne i Christiania.

Det var om Brødrene Guidotti, Digteren havde skrevet:

«Og jeg, jeg gaar for Guidotti Med Dokker utaf Gibs og Ler, I fire Maaner har jeg gaat, Di, Paa Ho'det med dem, som Di ser.»

«Se der, der sitter Jomfru Mæria Med Jesusbarne paa sit Fang, Læg Mærke til den røe Færja, Som dem har gi't a denne Gang.»

Disse to Brødre var et Par prægtige gamle Italienere, som var komne herop til Norge for mange Aar siden.

Den ene gik med Gibsfigurer, han bar paa sit Hoved, og solgte dem til et kunstelskende Publikum i Christiania. — Den anden var Direktør for en Lirekasse, ogsaa til Kunstens Fremme i Norges Hovedstad.

De har sandsynligvis været de første Pionerer for de skjønne Kunster i Norge, den ene i Billedhuggeriets Tjeneste, den anden i Musikens.

Jeg har hørt Svende i deres Gibsværksted med det alvorligste Ansigt tale om det norske Publikum omkring i Landet, «at det forstod sig ikke paa Kunst, men hidsede Hundene paa Kunstnerne og jagede dem bort med Stenkast.»Til Paris

Til Paris!

Jeg skulde se Salonen!

Axel Ender vilde med. Vi tog med Dampskib til London først, forat se lidt af England med det samme.

4 Dages Søsyge, men godt Humør. I London traf vi tilfældigvis paa Gaden en at mine Kamerater fra Wolffs Atelier. — Begeistret Gjensyn. Han viste os om i den vældige By, vi kjørte med Undergrundsbanen, som dengang var et nyt Verdens Un» derværk; vi saa British Museum og et Theater med Bjørner, Griser og Duer og saa — Damperen til Frankrig, vort store Længselens Maal.

I Paris.

Vi var ganske ellevilde af Begeistring. Strax den samme Eftermiddag, vi kom, var det bare at vaske sig i en Fart og styrte ud og se.

Udenfor Madeleineri —. Deilig Bygning. Alting er deiligt her i Paris.

Ind i Kirken og se. Fint Bryllup, det bringer Lykke. Vi har Lov at ønske. Vi ønsker os en Masse, en uhyre Masse, hele den herlige Verden--

Place de la Concorde, storartet Plads! Se Obelisken. Se, der staar det ridset ind, hvorledes det har været at reise den. Ja, saa let som en Fjær har den vel ikke været.

Se Triumfbuerne! Den lille der nærmest og saa den store langt der oppe —30

Vidunder paa Vidunder! — Ind paa Louvre. — Folk staar og snakker og ler ned i de to Vaserne. Det maa vi prøve, hvad det er.

Lidt efter staar vi foran Venus fra ^ Milo.

«Nei, saa skjøn havde vi rigtignok ikke trod, hun var». — Videre, videre! — Ud paa Gaden igjen. Vi gik som i en Rus. Over Broen.

«Men vi maa finde Hotel.» «Pyt, det finder vi nok » Op til Luxembourg.

«Dette maa være «quartier latin», Stu« denterkvarteret, Du ved nok. Der passer vi bedst.»

Der staar «Hotel Moliére». Lad os se, om vi kan faa Værelser hos Moliére.

Jeg parierer Fransk, og det gaar galant. Værelser 30 francs Maaneden. Det tager vi.

Trods al den Herlighed omkring os var vi blevet sultne og gik ind i en liden Restaurant. Klarte det fint med Spiseseddelen. «Bifteck», det betyder «Bifstek.» Det vil vi have.

Der sidder unge Studerende ved Smaabordene, hver med sin Dame. «Det der, det er Grisetter, forstaar Du.» — «Hm, tror Du, at —?

«Ja da, det bruger de her ... Jo da. Vi er i Paris nu, skal Du vide. Det er Skik og Brug her.»

Man kiger paa os og smiler, men venligt; vi ser vist saa lykkelige ud begge to over deres Paris.

Vi faar Kaffe i store Glas, sort.

«Det smager egentlig ikke saa ilde.»

«Her er det deiligt, Kaffeen og altsammen.»

Saa betaler vi og gaar.

Madamen ved Kassen hilser os med sit sødeste Smil.

«Au revoir, Messieurs.»

Og vi bukker pent og gaar.

Men vi skulde have Kufferterne fra Jernbanestationen, og vi gaar op til Moliére, faar Tjeneren til at besørge det for os.

Derfra ind i Luxembourg*Haven

Der er flere Statuer, som endnu bærer Mærker efter Krigen 1870—71 og Communen: Arme og Marmorvinger, som Kuglerne har skudt bort.

Vi ser og ser, graadige efter at faa saa meget som muligt med strax. Men nu er vi trætte i Benene af at trave saa meget omkring.

Vi sætter os ind ved et af Bordene paa BouhMich.

«Her kommer to Gutter fra Norge!» —

«Gud ved, hvad det er, de drikker der, det grønne? De helder saa underligt Vand paa en Sukkerbete?»

«Garçon!»

Jeg peger paa det grønne.

«Absinth?» spørger han, og jeg bare nikker.

Og vi faar vor Absinth og smager.

«Uf nei, det er vondt.»

Dødstrætte gaar vi snart hjem og sover de retfærdiges Søvn.

Næste Dag besøgte vi endelig Salonen.

Det første, vi saa, var paa Hæderspladsen, med Medaille d'honneur, Antonin Merders «Gloria victis».

Hvilken Lykke for en ung Kunstner at vinde saa stor en Hæder og endnu større Lykke at have skabt saa skjønt et Værk.

Mindst anede jeg, at jeg selv nogle Aar senere skulde se et af mine egne Arbeider udstillet paa samme Plads, hors concours. I 1890 stod «To Mennesker» der ved Siden af Falguiéres «Diana». Et Stykke derfra stod paa samme Salon «En fangen Moder», med Grand. Prix.32

Hvilken Livskraft maa der ikke have været i dette transke Folk, som saa hurtigt efter den ulykkelige Krig 1870—71 kunde smykke sig med en saadan Glorie af Stjerner i Kunstens Verden. Jeg bare tænker paa dem, jeg selv personlig har kjendt og staat paa Venskabsfod med: Mænd som Chapu, Paul Dubois, Barrias, Mercier, Rodin, Bonnat, Albert, Besnard, Luc-Ollivier, Merson, Géröme og saa mange andre.

Rude (den geniale Skaber af «Marseillaisen» paa Triumfbuen) — og Carpeaux («Dansen» paa Operaens Façade) var de første, som aabnede den stolte Række af store Navne fra denne Epoke.

Pengepungen var tom. Vi maatte hjem igjen. Jeg skulde desuden se til Indpakningen af «Vølund», som havde været udstillet i Christiania.

Men den Rigdom af Indtryk, jeg havde faat i Paris, den tog jeg med mig.

Jeg svor, jeg snart skulde være her igjen, og jeg holdt Ord.

Da Høsten kom, stod der en liden Mand i nye graa Klæder og et fornøiet Ansigt og leiede Værelse i Hotel Moliére, rue de Vaugiratd 1-t; det var mig. Paa Veien sydover havde jeg været indom hos Seidelin i Kjøbenhavn med min Statue, som strax blev opstillet i sin Niche. Han var aabenbart fornøiet med Figuren. Jeg mærkede godt, han fandt, at jeg havde gjort mig værdig til den store Tillid, han havde vist mig. Jeg fik mit Honorar — og saa afsted til Paris.

Gav mig strax den første Dag til at søge Atelier. Jeg brændte efter at komme til at arbeide her i denne Vidunderby.

Rue d'Enfer 38 fandt jeg et Rum til at arbeide i, passende for mig og min Pengepung, et tidligere Gaardsrum overdækket med Glastag.

Der installerede jeg mig saa, skaffede mig Ler og alt andet, jeg skulde bruge til LTdførelsen af en noget over legemsstor Figur.

Det var en «Saga» med en Runesten, jeg vilde gjøre. Jeg sværmede for det oldnordiske den Gang. Det interesserer jeg mig iøvrigt stadig for.

Paa den anden Side Gaden, hvori jeg havde leiet Atelier, fandt jeg en liden Restaurant. Der gik jeg ind for at spise Frokost.

Det var en broget Samling Gjæster, jeg der fandt. Alle Slags Arbei= dere, Kusker, Kurvekjærringer og andre Smaafolk — og ved et langt BordTil Paris

en Række unge Mænd, aabenbart Kunstnere og Studenter. Dem satte jeg mig hen til. Det var mine Ligemænd, jeg var kommen til her; Zi* gøinerne mellem Kunstnerne, Bohemer som de kaldtes her. Passende Sel* skab for mig, der var kommen fra et Land, hvor jeg aldrig mere skulde blive optaget mellem de bosiddende Klasser.

Her gik jeg i lang Tid og tog mine Maaltider, lærte jo snart de fleste at kjende, som kom der. Det laa saa bekvemt for mig. Jeg gik over og spiste lige fra mit Arbeide uden at skifte Klæder, som jeg stod og gik. De fleste, jeg traf sammen med, var unge Kunstnere som jeg selv.

Her stiftede jeg Bekjendtskab og senere intimt Venskab med en mær* kelig Mand: Vidal VAveugle (Vidal den Blinde). Han var Billedhugger og stok blind, en høit anset og i Paris dengang meget bekjendt Kunstner.

I det Selskab her i Kneipen blev han af alle behandlet med stor Re* spekt. — Her var den Blinde Konge mellem de Seende.

Der er i saadan en Samling Mennesker, der daglig træffes, altid nogle, som gjør sig særlig gjeldende.

Foruden Vidal den Blinde kom her saa fint Folk som Sokrates og Phidias. Disse store Mænd maa jeg fortælle om.

Sokrates, født Duvat, var en viis Mand, aldeles som han, den anden, Grækeren. Han lignede denne paa de Haar, han ikke havde paa hele sit Hoved. Det var ellers en ynkelig liden Skrælling, som øste ud til os af sit uudtømmelige Visdomsvæld med en tynd, pibende Stemme. Af Profession var han en Maler, som ikke malte, men han havde opfundet en ny Farve* teori. Han var Tænker og Statsmand, meget uenig med Regjeringen. Og en farlig Don Juan var han efter sin egen Overbevisning. Naar han for* talte om sine Erobringer, skjød hans Øine Lyn. Liger vis som den anden Sokrates havde han sin Xantippe, og han blev livnæret ved hendes Hæn* ders Gjerninger. Philosophien og Farveteorien kastede ikke stort af sig.

En Dag havde han læst om Løven, at naar man traf paa den i Ør* kenen, kunde man skræmme den og tæmme den ved at se paa den med et fast Blik. Det maatte Sokrates prøve, han havde netop et svært fast Blik — hans Øine saa ud som lysegrøn Melk —

Saa gik han ud til Jardin des Plantes (Paris' Zoologiske Have), stillede sig modig foran Dyrenes Konge og stirrede paa den med fast og stærkt Blik.

Det forfærdede Rovdyr flygtede, vendte sin Bagdel til Sokrates og sprøi* tede bagud, som Skik og Brug er blandt

Dyr af Katteslægt; men det som Løven sprøitede paa Sokrates, det lugtede, Mare, hverken af Vin eller Vand.

Hans Ven og store Beundrer, Phidias, havde overværet den Rædsel, Dyrenes Konge var bleven grebet af ved det faste sokratiske Blik.

De to Herrer i Aandens Rige var uadskillelige.

Phidias var en svær, grovkornet Mand med et Par mægtige Kjæber og smaa Rotteøine. Han var Billedhugger og vilde gjøre et stort Værk, som aldrig nogen fik se, men han kunde skjære ud smaa Sculpturer af Poteter. Ogsaa hans Indtægtskilde var feminin — en liden bleg, forhutlet Kone, som tjente Føden til Monsieur Phidias ved at skure Gulve i Butikerne.

Hun kom engang i Kneipen for at tale med ham, men blev strengt affærdiget af Mesteren, som netop holdt et interessant Foredrag om Sand* hed og Skjønhed, om Konturer og Flader og Sculpturens Virkning i det Frie, dens Kulør og mange andre forunderlige Ting, som vi andre ikke forstod.

De fleste, som kom i denne lille Restaurant, var ikke som disse to Herrer. Mange var begavede Kunstnere, som senere vandt Ære og Be* rømmelse.

Grundtonen mellem os var til daglig alvorlig og nærmest melankolsk.

En vis Melankoli er et gjennemgaaende Karaktertræk hos Billedhug* gerne. Jeg har bare kjendt en eneste Billedhugger, som altid var glad — og han hængte sig.

Den ulykkelige Krig 1870—71 lagde endnu en trykket Stemning over alt og alle. Mærkerne efter Krigen og Communen var synlige over hele Paris, mange offentlige og private Bygninger laa endnu i Ruiner. Farerne og Ulykkerne var endnu i friskt Minde.

En fortalte mig, hvorledes han som Soldat, da VersailIes*Tropperne trængte ind i Paris, var bleven fangen af Communarderne oppe ved Odéon, stillet op mod en Mur for at skydes, men i sidste Øieblik be* friet af de regulære Tropper. Af disse blev han imidlertid mistænkt forTil Paris

at være Communard, slæbt med af Soldaterne helt op til Pladsen uden* for Bal Bullier, — omtrent der, hvor Marechal Ney var bleven fusilleret, — allerede stillet mod Muren for at skydes, men frelst ved en Kamerats Mellemkomst.

Den norske Componist Johan Selmer — er det bleven mig fortalt — havde spillet en vis Rolle under Communen; han var bleven frelst ved at føres ud af Paris i en Ligkiste.

Paa vor Kneipe kom en sjelden Gang en ung Kunstner med et fint og intelligent Ansigt, bleg og mager. Jeg vilde gjerne have lært ham at kjende, men han holdt sig altid stille og tilbagetrukken. Vidal sagde mig, at han var en begavet Billedhugger, som man ventede sig meget af. Man vidste, at han havde en stor Statue under Arbeide.

Den Vinter var der en Tid stærk Frost. Han var tyndklædt og saa ud, som han frøs. Saa gik der mange Dage, hvor vi slet ikke saa ham mere. — Og saa en kort Tid efter stod det i Aviserne, at man havde fundet ham død af Sult og Kulde i Atelieret.

Hans Statue var frosset istykker og styrtet sammen.

Jeg ved af Erfaring, hvorledes det gaar til. Flere Gange er det indtruffet at Arbeidet er frosset istykker for mig. Leret forandrer sig til smaa flade Krystaller, som smelter og falder sammen, naar der kommer Varme.

Denne unge Mands Død gjorde Indtryk paa os. En Krigskamerat var falden ved Siden af os i Kampen for vor fælles Sag.

Det indtræffer dog sjeldnere, at nogen af Billedhuggerne rent ud sulter ihjel. Man kan godt holde længe ud uden at spise, men kommer Kulden til, er Modstandskraften vel ikke saa stor. Mænd af vort Slags bliver jo ogsaa haardføre.

Det var om Vidal den Blinde, jeg vilde fortælle. For den bildende Kunstner at blive blind er vel en af de største Ulykker, som kan træffe et Menneske.

Han fortalte mig, at han i den første Tid var sunket ned i den dy* beste Fortvivlelse. Men saa havde han taget sig sammen, forsøgte at model* lere; i Begyndelsen ganske famlende, men lidt efter lidt havde han faat Magt over det; da jeg lærte ham at kjende, gjorde han ypperlige Ting.Det er forresten ikke saa rent ube= gribeligt, at en Blind med stor Energi kan lære at gjøre Sculpturer. Jeg har ladet mig binde for Øinene og prøvet at modellere. Mennesket har et godt Værktøi i sine Hænder, en utrolig fin Formfølelse i sine Fingre.

Skrive kunde han ikke. Jeg har Breve fra ham, de ser ud, som de var skrevne i Mørke, skjævt og op og ned.

Det var her som mellem de unge Kunstnere i Berlin hos Wolff.

I Regelen brugte vi gjennem lange Tider al vor Tid og al vor Kraft til vort Arbeide, rolige og alvorlige.

Men saa kunde der fare en Djævel i os, og saa var vi ikke til at styre.

Vi havde da Bal Bullier lige ved Haanden, vis å vis vor Kneipe.

Saa tog «hver sin, og jeg tog min» — en Kjærest var jo altid at finde — og saa derover til Dans! Salige Guder, hvor vi morede os!

Det er jo Skam at sige det, men jeg var den gladeste blandt de glade.

Jeg var formelig berømt. «L'Anglais gris» kaldte de mig, den graa Englænder, for jeg gik altid graaklædt. Mit Ry holdt sig i utrolig lange Tider i rue d'Enfer» Kvarteret. 7 — syv Aar efter gik jeg under et Besøg i Paris derop for at hilse paa gamle Steder; med en Gang kom der en Vaskerpige hen til mig og trykkede mig i Haanden.

«Bonjour, Monsieur l'Anglais,» sagde hun, «bonjour Mr. Stephan». Der er ikke mange Personligheder i den store Stad Paris, som huskes efter 7 Aars Forløb. Da skal man være noget extraordinært, en stor Mor» der eller noget lignende, for at opnaa den Ære. Hele syv Aar!

Over i Bullier dansede vi dengang Cancan. Der skal Fantasi til at danse den rigtig, som den skal danses, og der skal Smidighed til, sine Arme og Ben skal man kunne spænde og svinge, og Humør skal der ogsaa til.

«Si j'étais, si j'étais hirondelle,» «Si j'étais y, j'étais ronde —» «J'étais hironde—ell—e.»

Det var den mest sungne Sang. — Nu er der ingen, som husker hirondellen mere, og hun var dog saa ung og nydelig og let paa Taa, den lille Svale.

Jeg sang og dansede med alle disse gratiøse Fugle. De kjendte alle le petit Anglais gris.

En Kveld, det var i Carnevalstiden, gik jeg ind paa Ballet med Vidal den Blinde. Det morede ham at høre al den Jubel, men naar de smaa Grisetter saa ham, trak de sig tilbage. De følte Uhygge ved den blinde Mand midt inde i Dansen. Han mærkede det ikke.

Pludselig spurgte han: «Hvem er den smukkeste her?»

Jeg lod Spørgsmaalet gaa videre.

Saa kom de alle sammen. Snart stod vi to med alle de unge Kvinder omkring os.

Jeg skulde dømme.

Der blev en umaadelig Lystighed.

«Vive l'Anglais gris. — Vive le petit Anglais!»

Jeg skulde fælde en Paris*Dom.

Der kom ingen Trojanerkrig ud af det denne Gang.

I er lige deilige allesammen! — —

Der var jo nok en i hele Flokken, som jeg fandt deiligere end alle de andre, men det sagde jeg til hende alene. —

Glade Dage og glade Nætter, som snart skulde faa Ende.

Under alt dette havde jeg hele Tiden stridt med min Statue «Saga» og Arbeidet skred godt fremad. Jeg havde faat hende vel anlagt nøgen (jeg modellerer altid mine draperede Figurer nøgne først for at sikre mig mod konstruktive Feil i Statuernes Opbygning). Havde fundet en inter* essant Model til hendes Hoved. Draperiet var ogsaa anlagt i de store Træk. Statuen begyndte at se ganske imposant ud. Men endnu havde ingen set den. Jeg trængte til snart at høre, hvad andre syntes om mit Arbeide, og jeg havde jo paa den anden Side af Gaden en hel stor Flok Venner.

Først sagde jeg det til Vidal, som strax kom og saa paa den — havde jeg nær sagt.

Det var underligt nok, hvorledes han klatrede op ad min Trappestige og lod Haanden glide over Ansigtet først og saa nedover hele Figuren. Hvad han sagde, var forbausende rigtigt. Men han var jo dog blind, nogen paalidelig Dom kunde dette ikke blive. — Saa gjorde jeg, hvad jeg ikke skulde gjort. Jeg bad mange af de andre derover i Kneipen komme og se.

Og hver havde sit at sige, gode Raad at give. En fandt Hovedet for stort, en anden for lidet, «Linieførelsen» burde være anderledes, saadan og saadan, en vilde have «Saga» ganske nøgen, en anden ganske tiU dækket.Til Paris

Som denne Statue endnu den Dag idag staar for min Hukommelse, tror jeg, det har været et rigtig frisk Arbeide. Gammel Kar var jeg jo ikke, men alligevel — —

Jeg hørte paa dem alle, og jeg rettede mig efter dem alle.

Saa begyndte jeg at forandre paa Figuren. Jeg sled i det, forstod ikke engang, hvad de mente med alle sine Fraser og underlige Udtryk.

Og værre og værre gik det. Jeg tabte de konstruktive Holdepunkter i Figuren, Halsgruben var forrykket, og Hovedet sad galt.

Det var, som naar man i Drømme stræver op ad en Skraaning og ingen Vei kommer; ulykkeligere og ulykkeligere blev jeg.

Saa prøvede jeg at finde igjen, hvad jeg havde haft før Besøgenes Tid, — de lykkelige Dage, da jeg bare gjorde, hvad jeg selv vilde.

Jeg kjæmpede som en fortvivlet — og som en fortabt.

Det var som at se paa en Dødskamp og ikke kunne hjælpe.

Saa kom Phidias — han kunde. Jeg naive Dumrian, jeg klagede min Nød for selve Phidias!

Og saa var snart det hele forbi.

«Det skal jeg nok hjælpe Dem med», sagde han, «det skal snart være gjort. De har tabt Deres spirituelle Ponderation. De er gaaet sjæleligt træt. Det hænder saa ofte os Kunstnere, at vi gaar trætte. Ikke tabe Modet. Jeg skal hjælpe Dem, og det skal ikke koste Dem meget. Min Pris skal blive en «prix d'ami» — Venskabs Pris.

Jeg gik til Byen for at hente Penge i Banken til ham.

Da jeg kom tilbage — — — fandt jeg min Statue liggende søndret paa Gulvet.

Paa Dreieskiven stod Armaturets Jernstænger som nøgne Knogler af Arme, Ben og Hænder, hæsligt og

uhyggeligt fremstrakte. Hovedet havde han ikke naad at rive ned ganske. Det bøiede sig nedover som i taus, afmægtig Jammer.

Han havde arbeidet som en rasende i de Par Timer, jeg havde forladt min arme «Saga». Der hørte voldsomme Kræfter til at gjøre det saa hurtigt.

— Jeg saa paa Manden foran mig?40

F. n Billedhuggers Liv

«En god Chirurg begynder med at amputere,» sagde han.

Mennesket havde amputeret det hele bort — hele min arme «Saga». Ak, hendes Saga var ude, myrdet af et rasende, vildt Dyr. Et Aars Ar* beide lagt øde. Et ondt, raat Uhyre havde i sin Bestialitet styrtet sig over hende, som jeg modig og fuld af Begeistring saa længe havde kjæmpet med. Jeg stod der — taus.

— «En Kirurg faar sin Kunst betalt, selv om Patienten dør,» sagde han, forlangte sit «Honorar» for Operationen, fik det og gik — stolt, med løftet Hoved.

Det var et haardt Slag.

I flere Dage gik jeg der i Atelieret og sørgede — saa ingen, talte med ingen. Gik aldrig ud undtagen om Aftenen for at kjøbe et Brød og et Æg kanske.

Jeg kunde lægge mig ned paa Gulvet, sove ind — og vaagne.

Ondt at vaagne for den, som er sovnet ind i Kummer.

Jeg var som halvt bedøvet, tænkte neppe, havde bare en Følelse af Ulykke.

Senere i Livet er det hændt mig saa tidt, at jeg har slaat mine egne Arbeider ned; men dette var kommet saa brutalt, og jeg var selv saa ung, og det var første Gang.

Midt under dette kom der Brev fra Seidelin.

Han skrev, at han glædede sig over min Statue «Vølund Smed». Han havde nylig vist den til Professorerne Bissen og Jerichau, som begge havde udtalt sig rosende om mit Arbeide. At han efter dette «satte sin Kasse fuldstændig til min Disposition.»

Min Tanke var i samme Øieblik, at jeg selvfølgelig nu ikke kunde modtage et saadant Tilbud, saa daarlig en Kunstner, som jeg fandt mig selv at være.

Jeg svarede ham og takkede for alt, hvad han havde været for mig og for det storsindede Bevis, han atter gav mig paa sin Tillid. Men denne Tillid kunde jeg som hæderlig Mand ikke skuffe. Jeg fandt selv, at mine Evner ikke var betydelige nok.Til Paris

41

Jeg følte mig meget ulykkelig. Den stærke Haand, Seidelin havde rakt mig ved mit første Skridt ud i Verden, som han nu atter rakte mig, og som kunde hjulpet mig i min store Sorg og Nød, maatte jeg simpelthen som ærligt Menneske vise tilbage. Det vilde være at bedrage ham at modtage den. Den Redningsbøie, som blev kastet ud til mig, maatte jeg slippe.

Jeg sad der i den store Stad, alene. Hvor jeg saa hen, syntes alt lukket for mig.--

Mor! Mor!

Hjem! Til mit eget Land!

Saa reiste jeg da tilbage til Christiania.«S/a

ven»

Tungt var det at komme hjem fra et Nederlag, se alle de spydige Smil, høre alle de medlidende Ytringer.

Men værst var det, at jeg skulde komme til Mor og volde hende Sorg.

Jeg tog hjem over Havre med Dampskibet til Chri» stiania.

Under Forhold som mine dengang er intet saa sundt som en Reise. Med Toget jager man forbi stadig nye Steder. Man ser store Byer og smaa Landsbyer, Kirke» taarne og Fabrikker, man ser paa Stationerne de Reisende, som har Hast for at komme med i rette Tid, man ser Bønderne gaa fredelig og dyrke sin Jord, og Kvæg ligge roligt og fordøie. Lidt efter lidt virker det dul» mende paa Ens syge Tanker og oprørte Sind.

Min myrdede Statue Saga begyndte at staa for mig som forbi.

Paa Dampfærgen. Jeg sætter mig hen i Skibets Forstavn. Inde under den engelske Kyst er Morilden ofte svært stærk. Bølgerne væltede sig som i Ildmasser, der bruste og skummede sorte inde i Dybet og straalende i de lysende brede Kanter. Fest!

Godt at sidde her saa alene og tænke paa ingen Ting. Men det be» gyndte at blive lidt koldt. Jeg havde et Plaid med; det pakkede jeg mig saadan rigtig godt og lunt ind i, og saa fandt jeg en Taugrulle, jeg kunde lægge mig op ad i Ly for Vinden. Man kan da have det godt, selv om man har det ondt. Jeg ligger der og ser op i det uendelige Himmelhav, det dybe blaa, næsten sorte. Stjernehimlen! Den evige! —«Slaven »

Gud ved, hvad det er for en Stjerne den store, som blinker saa stærkt. — Der er Mælke* veien.

Jeg sover ind, men sundt og roligt.

Og jeg vaagner nogle Ti* mer efter.

Der er noget saart, jeg næ* sten har glemt. Saa ved jeg, hvad det er. Jeg begyndte at tænke nærmere over det. — Det var jo ikke min Skyld, — jeg havde bygget op, og saa var der kommet et raat Men* neske og havde slaat mig næ* sten ihjel, ja det som værre var, mit Værk, mit Kunstværk. Hun havde været skjøn, Saga, før hun døde. — Men jeg le* vede — og min Kunst da. Ja, paa den vilde jeg tage fat igjen og arbeide, det er det bedste i Verden, det lykkeligste. Paa «Saga» igjen. Nei, det kunde jeg ikke. Jeg tænkte paa Seide* lins Brev. Naturligvis maatte jeg svare, som jeg gjorde, kunde ikke staa der som en Stymper i mine egne Øine og bedrage Seidelin, denne noble, tillidsfulde Mand, som havde troet mig. Men jeg kunde endnu forsøge, om jeg ikke alligevel kunde gjøre mig værdig til det, han vistnok havde ventet sig af mig. — Et Uheld — nei en Ulykke havde truffet min Figur. Naa ja, saa

gjør vi en anden. Jeg sprang op. Havde jeg havt Ler, vilde jeg strax have forsøgt at gjøre Skizzer til den Slaven, jeg saa ofte havde tænkt paa. Jeg lagde mig paa Knæ og forsøgte Stillingen, den bagbundne. Jo, det maa kunne blive noget. Jeg maa hjem hurtigst muligt.

--Hvad vil Mor sige?

Det ved du jo, Gut, Mor vil sige — Mor vil sige — akkurat det samme som jeg. Op med Modet. Vi lar os ikke knuse saa let, vi to.

Jeg stod der lige freidig og fornøiet, færdig til at spytte i Næverne og tage fat. Jeg stod der rank i Ryggen og med løftet Hode.

Og der gaar Solen op! Vidunderligt. Livet er alligevel Morro! Og nu skal vi have lidt Mad. Jeg havde ikke lang Vei til den. I Tasken min havde jeg Niste og en Flaske Vin.

Jeg var alt, som om ingen Ting var hændt. Kunde pisket paa Skibet tor at drive det frem, saa jeg kunde komme til at gjøre min Slave snart.

Man ser jo saadan en Figur fuldt færdig for sig. Javist har de bag» bundet ham, men farlig er han. Saa længe vil han rive i Baandene, til de springer, og da skal de vogte sig, de andre. — «Væ victis», nei «væ victoribus!» For naar han river sig løs, saa ve dem, de mange, som kom med List og med Vold.

Vældige Linjer maa jeg kunne faa i den Figuren. . . .

Damperen gjorde sin Pligt, den bar mig paa sin brede Ryg, og snart var jeg hjemme igjen i Stuen hos Mor, sagde hende det, som sandt var, og Kun svarede, hvad jeg vidste, hun vilde sige. Hun var jo glad over at have mig hjemme igjen.

Hun gik i de nærmeste Dage og saa saa underligt paa mig. «Der er noget forandret ved Dig,» sagde hun. Hun havde Ret.

Jeg var blevet en Mand.

Ikke længe efter min Hjemkomst var jeg i fuldt Arbeide med Slaven, med «væ victoribus». — Allerede rent pekuniært var det et Kunststykke at faa denne Statue monteret.

Atelier fik jeg leiet, et stort, lyst Rum paa Maribogadens Skole. Brug» bart Ler fandtes ikke i Christiania, det kjøbte jeg i dyre Domme fra Frankrige. Dreieskive, Armatur, alt skaffes tilveie paanyt.«Slaven »

Det var jo ikke nogen Bestilling, jeg havde paa min store Figur. Jeg maatte hjælpe mig fuldstændig selv, vilde jeg gjøre Sculpturer.

Om Nætterne gjorde jeg Dekorationer til Bygninger og om Dagen min Statue. — For de Penge, jeg tjente ved mine foragtede Ornamenter, kunde jeg betale det hele og holde Model, næsten daglig.

Jeg havde det store Held hertil at have fundet en Mand af Zigøiner* slægt, et sjelden spænstigt og muskuløst Legeme.

For mange hundrede Aar siden havde hans Forfædre vandret ud fra sit Hjemland Indien; Slægtled igjennem kjæmpet sig frem med List og med Vold, overalt mødt af den bosiddende Befolknings Had, Frygt og Foragt. Hærdet ved et vildt og frit Liv, altid under aaben Himmel, i Vinterkulde og under Solens brændende Straaler. Utæmmelige og ukue» lige drog de i Flok og Følge fra Sted til Sted.

Kun ganske faa af denne stærke Race havde kunnet indordne sig un» der civiliserede Forholde. De faa, som prøvede at fæste Bo, brød snart ud igjen, drevne af en uimodstaaelig Længsel efter det fri Liv derude paa Landeveien og i Skovene.

En af de faa, som havde ladet sig tæmme, var min Model. I denne Mands Legeme, som laa der knælende foran mig og bagbunden, anede jeg Slægtleds Liv i Kamp for Frihed. Han saa ud, som vilde han sprænge sine Baand og bryde igjennem til det vilde Dyrs Liv derude.

Jeg kom under dette Arbeide til at interessere mig for denne mærk» værdige Menneskerace. Det gav min Fantasi Næring. Jeg arbeidede selv næsten med Vildskab.

Det kunde jeg mærke, at jeg havde havt Nytte af Pariseropholdet. Jeg havde gjort mange Erfaringer.

Et Aar omtrent tog dette Arbeide.

Jeg haabede at vinde mine Landsmænds Interesse for min Statue og kanske ogsaa lidt for mig selv. Jeg havde ofret store Anstrengelser, en heftig Energi. Der blev ikke ofte i den Tid — selv rent kvantitativt — skabt saadanne store Figurer i Christiania.

Naturligvis blev det en Skuffelse. Statuen gjorde slet ingen Virkning i Byen.

Der kom en Del bekjendte af mig og saa paa den i Atelieret (blandt andre Jonas Lie, som udtalte sig meget

opmuntrende).

Men forresten løb denne Begivenhed ganske stille af. Der blevingen Ting sagt og ingen Ting skrevet om den. Jeg kunde selvfølgelig ikke andet end føie en stor Tomhed i mig ved denne store Stilhed — jeg som et Aar igjen* nem havde stridt med denne Statue, ikke tænkt, ikke drømt om noget andet.

Man venter vel altid, naar man saa lægger sit Værktøi bort, at der vil ske noget — men der skete ingen Verdens Ting.

Mit første selvstændige Arbeide, Sagastatuen i Paris, havde man slaaet ihjel.

Denne blev tiet ihjel.

Den stod længe efter i Gibs i Atelieret.

Først mange Aar senere skulde den «gjenopstaa» med fuld Honnør i Marmor. Nu vil den gjennem Tiderne blive staaende som et klassisk Værk. — Men derom senere.

Skulde Døren til mit Hjemland være lukket for mig som Kunstner? — og til Udlandet endnu ikke aabnet?

Hvad skulde jeg gjøre?--

Rolig gaa videre som hidtil. De likte ikke i Christiania, hvad jeg gjorde. Jeg fik prøve andre Steder.

Men hvorledes skulde jeg klare det?

Aa, det gaar nok. En Billedhugger har saa mange Ting, han kan gjøre, Ornamenter og sligt har de Brug for overalt. Man kan ogsaa hugge ud Stoleben og Sofarygger.

Jeg giver ikke op. Jeg vil ud igjen i fri Luft og Solskin, dér hvor Menne* skene var gode imod mig, og hvor jeg har lært den bedste Kunst at kjende. Min Kunst, det er den, jeg lever for, mit Kald, som jeg ikke tør svigte.

Jeg selv faar klare mig, som jeg kan. I de Tider kunde man ogsaa leve for næsten ingen Ting, og kan man ikke leve, saa kan man dø.

Jeg fik en Del Dekorationsarbejde at gjøre til en Bank i Bergen og fire noksaa store Reliefer. — Lidt Penge i Kasse.

Ud igjen!Slaven (i marmor)«Slaven »

49

Der gik nogle Aar, Studieaar, Prøveaar tor mig selv; det rene Zigøiner* liv med alle sine Savn eller stormende glade Tider. Jeg arbeidede, thi Arbeidet var mig altid som en uslukkelig Tørst. Jeg gjorde Ting for mig selv og for andre. Jeg saa og søgte i gammel Kunst, og i hvad der skabtes af nyt, og som tyktes mig godt. Jeg stræbte at finde min egen Vei og at gjøre, hvad jeg bedst kunde magte.

Der forkyndtes mellem Kunstnerne altid nye Evangelier, dekreteredes nye Dogmer, alle bestandig ufeilbarlige, det eneste saliggjørende; men aldrig saa eller hørte jeg noget rigtig holdbart.

Jeg fandt kun én Regel, som holdt, nemlig: at ingen Regel holdt.

Det var som med de gamle Ægypteres Troldmænd, hvad den ene kunde, det kunde de alle, og det kunde jeg ogsaa gjøre efter.

Jeg flakkede fra Land til Land, var mest i Frankrige; men jeg besøgte ogsaa England og Holland. I disse to Lande spillede Billedhuggerkunsten en ret underordnet Rolle.

Undertiden drev Hjemve og Længsel mig hjemover. Jeg vilde ogsaa se til Mor, som begyndte at blive gammel.

Sammen med hende leiede jeg Bolig oppe i Christianias Pilestræde. Til Atelier havde jeg et Værelse med stort Vindu til Gaden.

Der hændte mig en komisk Historie.

Jeg havde bragt nogle Gibsafstøbninger med mig hjem fra Paris, blandt andre en god stor Kopi af «Venus fra Milo». Hun bragte mig rent ud i Konflikt med Politiet:

En Dag, jeg var gaat hjemmefra, mødte Mor mig smilende, da jeg kom tilbage og sagde, at nu var Politiet efter mig.

Jeg havde tilfældigvis stillet Madame Venus hen i Vin* duet, halvpaaklædt som hun jo var. Saa var der kom* met to Politibetjente op til Mor.

Det «Billede» i Vinduet skulde strax flyttes.

Nei, det kunde hun ikke gjøre paa egen Haand, mente Mor. Det maatte de tale med hendes Søn om.

Med den Besked maatte de gaa.

Dagen derpaa saa jeg de to Politier patruljere udenfor Vinduet.

Et Øieblik efter kom de ind.

«Dere skal tage væk den Fegureri.»

«Skal jeg det?»

«Ja.»

«Nei.»

Jeg tog endnu en Gibsafstøbning og satte den hen til Venus.

«Jamen Dere kan da forstaa, at Dere kan ikke gjøre sligt for Folks Skyld.»

Nei, det kunde jeg ikke forstaa--

«Saa bliver Dere meldt.»

«Ja, meld mig De, mine Herrer, men Figuren bliver staaende, hvor den er.»

Dagen efter blev jeg tilsagt at møde paa Politikammeret.

Jeg blev ført ind til Næstøverstbefalende, som befandtes at være en gammel Skolekamerat I ..., en dannet, fin og høist sympatisk Mand.

— «Nei er Du her?» sagde jeg. «Du har nok sendt mig Politi paa Halsen. Liker Du ikke Venus fra Milo? Eller tror Du, jeg sætter Griserier op i Vinduet mit?»

«Hør naa, Sinding,» sagde han, «ja vist er det komisk, men Du for* arger mine smaa Politibetjenter; stil hende ikke i Vinduet.»

«Naa ja, saa flytter vi hende da.» Jeg havde sat hende i Vinduet, fordi hun tog mindst Plads op der. Havde ikke tænkt, hun skulde for* arge nogen.

Denne Gang var det ikke mit Kunstprodukt, som vakte offentlig Op* rørelse, men en andens og ældres.

Denne Historie var jo bare naiv og til at smile ad — men det viste sig snart, at Christiania ikke kunde være noget blivende Sted for mig.

Jeg var ikke beskeden nok. I Længden kjedede det mig at høre alle disse dovne, talentløse Storheder tale til mig om Beskedenhed. Jeg har aldrig været hverken det ene eller det andet i den Retning. Et ordentligt Mandfolk er ikke beskeden, hvorfor ikke yndig eller sød? Nei Tak, mit«Slaven »

Kjøn er absolut maskulint — og min Ryg i en udpræget Grad ukrumme* lig, især overfor æsthetiske Overdommere af den Slags, som her sad med den høieste Magt og Myndighed.

Til syvende og sidst kunde jeg dog tage mig denne Slags Smaating let.

Der var et andet og større Spørgsmaal, som ingen Ro gav mig mere:

Min Kunst. Hvorledes stod det med den? At jeg her i mit eget Land aldrig kunde finde nogen Sympathi og ingen Anvendelse for mine Evner, var ondt nok; men det vil vel dog ændres en Gang.

Men jeg selv. Aarene gik: det var paa Tide at prøve mig, om jeg var værdig til den Post, jeg havde stillet mig paa, om jeg kunde løse den Livsopgave, jeg havde sat mig.

Jeg havde længe tænkt paa at gaa til Italien. Renaissancens store Mestere, fremfor alle Michel Angelo, kjendte jeg endnu ikke, saaledes som jeg først i Italien selv vilde kunne lære dem at kjende.

Jeg havde ogsaa et Par Buster, jeg kunde hugge i Marmor dernede.

Altsaa pakker jeg Kufferten igjen, heiser Anker og styrer atter ud, bort fra Kjødgryderne ud paa Søgen efter Kunstens forjættede Land. Jeg maatte sige Mor Farvel igjen. Afsted til Rom.R

om

Bortset fra min tidligste Ungdom havde jeg aldrig havt rigtigt Mod paa Rom, kjendte saa mange, der var gaaet derned og var kommet tilbage som forkvaklede, æsteti* serende Romafarere. Men kjende Italien maatte jeg jo. Muligens kunde jeg der finde, hvad jeg saa længe havde søgt i min Kunst.

Jo nærmere jeg kom Italien, des mere spændt blev min Forventning og des stærkere bankede mit Hjerte.

Desværre blev mit første Indtog i Rom skjæmt ud for mig.

Paa det sidste Stykke, før vi kom til Firenze, kom der et Par kjedelige Mennesker ind i Kupeen, Mand og Kone.

Manden sagde ikke et Ord, forsaavidt kunde han være god nok, men til Gjengjæld stod ikke hendes Næb et Øieblik; han var stor og tung og fed, men hun var emsig for begge to — og saa havde hun en Næse, aldrig har jeg hverken før eller senere oplevet en Næse saa spids som hendes Exemplar. Hun fik snart spurgt, at jeg var norsk og Kunstner, og saa gik det løs.

Jeg var jo en velopdragen ung Mand, som ikke havde Mod til at krænge hende af mig. — Samme Hotel i Firenze, samme Musæer og Kunst* nydelser, «Skjønhed og Sandhed»! Hun kjendte sine Pappenheimere paa Fingrene: Michel Angelo, Brunoleschi, Donatello — ingen Pusten i Bak* ken, Søiler, Architraver og Buer —. Synes De ikke den Murillo er nydelig.Rom

Sinding? Nærsynt var hun ogsaa. Øine som en Rotte. Naar hun saa paa de «nydelige» Billeder, var det, som hun skulde hakke Hul i dem med den spidse Næsen sin, Michel Angelo, nei Angenolo, han er sandelig stor og mægtig. Og paa den Maaden fik jeg nyde hele Firenze.

Ægteparret havde tænkt at blive en længere Tid der. Han vilde ikke flytte sig videre. Hvad jeg ikke kunde fortænke ham i. Men saa fik hun den Idé, at hun vilde se Rom, og han fandt, at jeg jo kunde geleide hende did og være hendes Cavaller der — bare en fjorten Dages Tid eller en Maaned. Han hængte hende paa Skuldrene mine, og jeg— slog ikke fra mig. — Næste Morgen slæbt ind i Kupe med Damen. Mindst 25 Aars Aldersforskjel.--

Avanti per Roma!

Det var en livlig og lærd Underholdning, jeg fik paa den Turen, og det var ikke bare aandelig Føde, hun forstod sig paa. «Mennesket lever jo ikke af Aand alene.»

Da vi kom til det Sted paa Veien til Rom, hvor vi fik det første Glimt af Peters*Domen at se, der hvor i

Aarhundreder Tusender og Tusender af Troende i hellig Begeistring er sunkne i Knæ, hvor jeg selv havde følt mig greben af dette høitidelige Syn, — der fik jeg mig stoppet med en Labskaus af Skinke og Ost og Raphael og Dantes Helvede. Der sad jeg dumme Djæ« vel taalmodig som et Lam, der føres til Slagterbænken.

I Rom tog vi ind paa et Hotel. Værelse ved Siden af hinanden. Der var dog ingen Fare hverken for min eller Damens Dyd.

Jeg echapperede. Det første, jeg saa i Rom — en ung Pige, næsten Barn endnu, Madonna!

Det var altsaa sandt, denne gratiøse, fine Bøining af Hovedet, alt det vi ser hos Rafael og saa mange av Renæssancens store Mestere, det traf man her paa Gader og Stræder. Og alt, hvad jeg saa her, ja, det

var for mig som for alle, ved den første Vandring i Rom, — man gaar der i een Henrykkelse. Om det saa var den blaa Himmel over mig, den var klarere og dybere, end hvad jeg før havde set.

Jeg drev omkring Time efter Time, lykkelig over al den Herlighed, jeg havde om mig her. Men endelig maatte jeg vel tilbage til den gamle Dame.

Som jeg fandt i en bitter Stemning.

Ved Dineren saa jeg Opvartere og Gjæster smile ad os. Man antog det sandsynligvis for en liden ægteskabelig Misstemning.

Men da jeg fik min Regning stilet til Monsieur et Madame Sinding, betalte jeg og forsvandt med min Kuffert.

Mig saa man aldrig mere.

I via Viccolo di Niccolo di San Tolentino fandt jeg Bolig og snart efter et lidet Atelier, ligeoverfor Diocletians Termer.

Det kneb jo lidt med Italiensken.

Jeg maatte saamen ofte tænke paa den gode Per Degn, han havde Ret. «Latinen hjælper udi mange Ting, jeg vilde mare ikke tabe min Latin for 100 Rigsdaler.» Naar jeg skulde sige noget, satte jeg bare et O i Enden paa min Latin fra Studenterfabrikens Dage. Vilde jeg have Vin, saa sagde jeg bare Vino, og vilde jeg have Brød, sagde jeg Pane, for «grovt Brød heder panis grovis», men tint Brød, det er «Panis finis», det har jeg lært af Per Degn.

Alle den Slags Vanskeligheder, dem klarer man paa den Maade.

Det var ikke det værste Atelier, jeg havde fundet, et tidligere Portrum, lyst nok og ret rummeligt. I Norden vilde et saa lidet Vindu, som jeg der havde, ikke kunnet give Arbeidslys nok. Men i Italien er Luften klarere. Der var ovenikjøbet Jernstænger for Vinduet. Jeg spurgte, om disse ikke kunde fjernes, men nei, for Guds Skyld, det vilde være altfor farligt. Man kunde mærke, at her det halvt instinktive Minde fra tidligere Tiders Uroligheder endnu ikke var glemt, at hvert Hus var noget af en Fæstning.

Jeg skulde forresten snart erfare, at Jernstængerne var gode at have.

Atelieret installerede jeg mig efter kort Tids Forløb ogsaa til at sove i. Det første, jeg tog fat paa, var de to Buster, jeg havde at hugge.

Den ene var Portræt af en ung Mand, hvem Døden pludselig, i hans fulde Kraft, havde revet bort fra et Liv i Herlighed og Rigdom.

Den anden var af en ung Dame, en skjøn Kvinde, som efter kort Tids Ægteskab under de lykkeligste Forholde var død fra sin Mand. x\ldrig har jeg set nogen bære sin store Sorg saa ømt og fint som han. Og nu skulde mit

Marmor fæste Mindet om al den tabte Lykke.

«Den, hvem Guderne elsker, dør ung,» siger et gammelt græsk Ord.

Jeg kjøbte mig en deilig Blok til disse Buster, fandt en Punktør og begyndte Hugningen.

Da de første Vinterdage kom, var den ene af disse Buster, Kvinde* busten, færdig og blev sendt hjem.

Det Brev, jeg fik fra ham, kan jeg desværre ikke finde. Men hvad der var hændt, det var, at Naturen selv havde skrevet et Digt i den reneste, skjæreste Poesi.

I det Øieblik, Busten var pakket ud af sin Kasse, bragt ind og stillet paa sin Plads i det varme Rum, — begyndte der sagte at trække sig som et Dugslør over det fine Hoved, og med en Gang stod hendes Øine fulde af Taarer. — Fra den lange Reise gjennem Europa i Vinterkulden var hun kommen hjem.

Det var jo bare et ganske simpelt Naturfænomen. Den stærke Kulde, som havde samlet sig i Marmoret under Transporten, slog ud som Dugg, da det kom ind i det varme Hus.

Der var stor Selskabelighed i den kosmopolitiske Verden, som traf sammen i Rom dengang.

Mange kom paa kortere Besøg, men mange var ogsaa de, som bjerg* tagne af al den Skjønhed og Levenydelse, de fandt her som intet Sted i Verden, lod sig fængsle for bestandig.

Naar Sommeren kom, flygtede de fleste for Heden, nogle op i Bjergene, andre til Kysten, og mange mod Norden.

Men de faa, som blev tilbage, de vidste, at Rom aldrig var skjønnere end om Sommeren. Øde og høitidsfuldt laa det med Fred og Arbeidsro efter al den Selskabstummel i Sæsonen.56

Jeg har levet flere Sommere i Rom og kjender dets velgjørende store Ensomhed. Der kunde gaa Uge efter Uge, hvor jeg ikke talte med nogen.

Mod Slutningen af August begyndte man at blive træt af det ensomme Liv og af den stærke Hede, at længes efter Mennesker igjen, efter alle de begavede Mænd og Kvinder, man havde lært at kjende hernede. Man vidste, at de snart vilde komme tilbage.

Henrik Ibsen vilde vi se igjen. Regelmæssig som et Urværk vilde han hver Dag sætte sig ned og digte fra Kl. 9'/s til 11'/2, ikke vente til han blev «oplagt»; han vidste, det maatte komme, naar han vilde. Hver Dag vilde han vanke paa de samme Steder, stirre ind i Butiksvinduer med gaadefulde Øine, som ikke vidste, hvad de saa paa, medens Tanker tænktes, som snart skulde flyve udover hele Verden.

Snart vilde alle Nordboerne strømme til Rom igjen, Lørdagskveldene begynde i Skandinavisk Forening, og Kunstnermøderne med Diskussioner om nye Love. Kunstnerne diskuterer altid nye Love, for dem skal der altid fattes nye Bestemmelser, om hvorledes de skal være, tænke og tro, ingen elsker Regler og Dogmer som Kunstnerne — overalt i Verden. Jeg har aldrig villet gaa med paa dette, har aldrig villet bøie mig for nogen af disse evige Lovbestemmelser for vort Liv og for vor Kunst. Derfor er det ogsaa gaat mig slig, at jeg blev staaende alene og ikke kunde voxe mig fast noget Sted.

Jeg sad engang med Johan Svendsen sammen med nogle Kamerater. Disse bestandige Kunstnerdebatter kom paa Tale.

«Der var i Kunstnerforeningen i Christiania En, som foreslog en Lov-om, at vi ingen Love skulde have,» sagde han, «det stod for mig som Toppunktet af al Idioti.»

«Ja, det var mig, som foreslog det,» sagde jeg. «Hvad Fanden skal Kunstnerne med Love for sig selv? Lad dem nøie sig med alle de andres, leve hæderligt og anstændigt og forresten gjøre, hvad de vil.»

Men det har jeg iøvrigt set overalt, at Menneskene liker sig bedst, naar de rigtig er bastet og bundet. De vil ingen Frihed have, og kommer der En, som vil skaffe dem den, spigrer de ham helst op paa et Kors — andre til Skræk

Jeg havde engang et stort Fuglebur med mange tamme Fugle. Vilde jeg, de skulde komme lidt ud og øve Vingerne, maatte jeg drive dem ud af Buret. Men engang havde jeg faat mig en Falk. Jeg havde den i Atelieret, der kunde den flyve om, som den vilde. Men den holdt sig altid inde i en mørk Krog, der sad den og stirrede paa en Pinde. Jeg maatte selv give den Mad og Drikke. Kunde den da hugge mig med Næbbet, gjorde den det, saa Blodet randt. Deilig Fugl! Modigt Dyr. Tilslut blev jeg kjed af det, og en vakker Dag lukkede jeg Atelierdøren op paa vid Gab.

Fuglen sad en Stund stille, inden den forstod. Saa med en Gang för den ud med et vildt Skrig, ud til Frihed, høit op i Luften. — Dostojevski fortæller om en Ørn noget lignende som det, jeg har oplevet.

Jo, der findes Skabninger, som helst vil leve i Frihed.

Jeg havde skaffet mig denne Falk, fordi jeg vilde gjøre Studier til en Fugl, jeg havde begyndt paa, men ikke klarede.

Der var en Klasse Mennesker, jeg længe havde havt Lyst til at lære nærmere at kjende: Adelen.

Saavist ikke af Snobberi. I Norge blev Adelskabet ophævet i 1814 ved Lov. Der lærte vi fra Barnsben aldrig at føie nogen Ærefrygt af den Slags — og jeg selv er for stolt en Mand til ikke at føie mig fuldt jevnbyrdig med alle mine Medmennesker.

Men hos de fleste Mænd eller Kvinder af Adelstand, jeg i Udlandet havde truffet, havde jeg fundet noget eiendommeligt i deres Væsen, noget vi andre ikke havde. Vi kunde være lige saa stolte, fintfølende, veltænkende og velopdragne som de; men hos disse Ætlinger af gamle Adelslægter fandt jeg næsten altid i deres Holdning og hele Væsen en vis medfødt Stil.

Ibsen har opfundet det Ord, «Aandelige Adelsmennesker», et Adelskab, man erhverver, og ikke fødes til. Nei, disse Mennesker kunde være tølperagtige og dumme elier fine og kloge, det laa ikke deri. Dette var et Racepræg, overleveret gjennem Generationer, noget af det, jeg havde iagttaget hos min Tater, han som var Model for «Slaven».

I Rom fik jeg snart Anledning til at gjøre Bekjendtskab med mange af denne Klasse Mennesker.60

Hos Fru Colban, som dengang boede i Rom, traf jeg sammen med Frøken Malvida von Meysenbug. Hun var af gammel tysk Adel, og al* drig har vel nogen i højere Grad været et «aandeligt Adelsmenneske» end hun, jevn og ligefrem, men fornem i hele sit Væsen, sin kloge Tale og nobel i sine Tanker. Jeg kom meget ofte i hendes Salon, hvor jeg traf mange af de første og bedste af den romerske Selskabsverden.

I sin Ungdom havde hun været nær knyttet til Alexander Herzen, da han som politisk Flygtning havde fundet et Hjem i England, og hun blev som en Moder for hans Døtre, har opdraget dem begge.

Paa Bryllupsreisen traf min Hustru og jeg hende hos Gabriel Monod, som var gift med Herzens yngste Datter; endnu altid besøger jeg, saa ofte jeg kommer til Versailles, madame Gabriel Monod, Malvidas kjære* ste Pleiedatter, og vi mindes da altid «Malvida», som alle kalder hende.

Mile Meysenbugs Salon var et Samlingspunkt for mange fremra* gende, frisindede Mænd og Kvinder, hos hende kunde alle udtale sine Anskuelser i Kunst, Religion og politiske Spørgsmaal. Richard Wagner og hans allernærmeste var hendes intimeste Venner, — i sine «Memoiren einer Idealistin» har hun skildret saa mange af Førerne og Martyrerne i Kampen for Frihed og sociale Fremskridt. For mig og min aandelige Udvikling har hun og det Selskab, jeg fandt hos hende, været af stor Betydning. Ellen Key har skrevet en fin Skildring af hende, bedre end jeg kan gjøre det.

En Dag kom hun og besøgte mit Atelier sammen med Donna Laura Minghetti, Konseilpræsidentens Enke, han, som havde været Victor Ema* nuel 1stes kloge Raadgiver og sikkerlig en af de Grundstene, det nuværende Italien er bygget paa. Hun var en af de fornemste Personligheder i Rom dengang, ved alle officielle Leiligheder rangerede hun lige efter Dronningen, fortalte Folk, saa det maatte jo være en svært fin Dame. Hun havde hørt om den underlige lille Billedhugger, som var kommet oppe fra Isbjørnenes Fædreland, og skulde nu se, hvorledes han saa ud. Hun var uhyre livlig i sin Tale og hele sit Væsen, vi kom i Humør alle tre. Jeg fortalte om de norske Bønder, om en Dansemoro, jeg havde set paa Høifjeldet, engang jeg havde været paa Fodtur, om Hallingdansen og et Slagsmaal paa Kni*Rom

ven (jeg havde en Tollekniv liggende, jeg kunde vise frem). Med engang tog hun Skoene af, placerede Frøken Meysenbug paa den eneste Stol, jeg havde, og mig paa en Marmorblok, som laa der. Og saa dansede hun i Strømpelæsten en Dans for os — hun gjorde det vidunderligt. Saa be* stilte hun sit Portrait af mig, Lenbach havde malet hende nylig, høist interessant.

Nogle Dage senere gik jeg op ad via Nationale, kom fra min Frokost, jeg var gaaet ud i min Arbeidsbluse. Der kom et elegant Voiture forbi med to Damer i, som begyndte at vinke ivrigt, — jeg saa mig om, hvem de kunde vinke til, saa var det til mig. Ja, jeg gik da hen og hilste paa dem, satte mig, bluseklædt som jeg var, op i Vognen og kjørte til Atelier'et. Det var Donna Laura, hun kom med en ganske deilig italiensk Prinsesse, som ogsaa vilde se paa det underlige Dyr fra Norge.

Hun bestilte en Statuetre af mig. Jeg kom ind i en ren Selskabstum* mel efter disse Besøg, morede mig ofte ganske storartet. Og paa denne Maade gik næsten hele Vinteren.

Jeg havde ønsket at lære Adelen at kjende. For en Billedhugger er og vil altid det menneskelige Legeme og især det nøgne være hans Studiums Hovedopgave. At jeg skulde finde et typisk Exemplar af Adelsklassen til Model, havde jeg dog ikke tænkt mig. Tilfældet sendte mig en saa fuldendt, som jeg i min dristigste Fantasi ikke havde kunnet ønske mig.

Jeg havde monteret en legemstor Figur, en Hylas. Den er bleven udført i Marmor, men den blev aldrig nogen god Statue. Maatte Efter* tidens Dom i Naade ikke falde alt for streng over mit syndige Hoved for alt, hvad daarligt jeg har gjort, men dømme mig efter mine gode Gjerninger.

Denne Hylas gjorde jeg staaende paa en sterkt skraanende Klippe, for at give Indtryk af, at han sagte gled ned i Vandet til Flodnymferne. «Halb zog sie ihn, halb sank er hin».

Det var ganske godt lykkedes mig at faa frem Virkningen af hans næsten hypnotisk drømmende Gliden ned til dem. Jeg havde imidlertid blandt andet gjort den Feil at vælge en for liden Størrelse for min Statue.

Til dette Arbeide søgte jeg Model.62

Blandt dem, som besøgte mit Atelier, kom der en ung Mand, Signor

Antonio L...... han bar et af de ældste og berømteste Slægtsnavne i

Italien. Han saa paa mit Arbeide med stor Interesse; det var første Gang han var paa et Billedhuggerværksted, og jeg maatte forklare ham det hele, hvorledes man bar sig ad med at gjøre en saadan Statue lige fra den første Begyndelse, hvorledes den tørste Ide kommer, Skizzen og Ud* førelsen, hvorledes den bliver fuldendt i Marmor o. s. v. Det morede forresten alle at høre paa.

Han blev igjen et Øieblik, efter at de andre var gaaet. «Hvad betaler De Deres Model til saadan en Statue?» spurgte han.

Jeg sagde ham Prisen for hver Seance.

«Vil De have mig til Model?» sagde han.

— — «Jeg bruger aldrig gratis Model», sagde jeg, «det forstyrrer mig, jeg vil kunne befale over min Model, lade ham hvile, naar jeg vil, og anstrenge sig, naar jeg har det nødigt; jeg overanstrænger aldrig nogen, men jeg vil raade fuldstændigt over mit Arbeide».

«Jeg vil heller ikke gjøre det gratis», sagde han.

«Godt, vil De klæde Dem af.»

Det gjorde han, og udførte Stillingen for mig.

Jeg havde ønsket at se et Racemenneske.

Noget mere fuldendt elegant Mandslegeme kan ikke tænkes. Det var Antinous, som stod for mig i levende Live. Ansigt og det hele Legeme.

Det har egentlig altid været mig imod at have Mandsmodel. Saa mange Aar jeg nu har været Kunstner, kan jeg endnu bestandig ikke overvinde en Følelse af Ubehag, naar disse Mænd klæder sig af for mig. Det er en Nødvendighed og har været nødvendigt saa utallige Gange, men det er altid en Overvindelse for mig. Jeg forstaar, med min Forstand og min Viden, Mandslegemets Skjønhed, men jeg føie r og kan henrykkes ved at se en skjøn nøgen Kvinde. Den Aversion, jeg altid maa overvinde ligeoverfor mandlig Model, varer jo ogsaa kun et Øieblik, til jeg er kom* men ind i Arbeidet, for da ser jeg den Form, jeg vil overføre i Sculptur.

Signor Antonio kom saa daglig og stod for min Hylas — og som han stod! Ubevægelig, uden en Muskeltrækning i hele sit Legeme, indtilRom

jeg lod ham hvile. Det er et høist anstrængende Arbeide at staa længe saaledes uden at røre sig; ham syntes det ikke at koste den mindste Møie. Slægtled efter Slægtled i Rigdom og Forfinelse havde i det skjønne Legeme skabt en Harmoni uden Lyde, en Menneskelegemets Aristocratisme, næsten blødagtige Former, men spændstige, kraftige, som sagt: en fuldstændig Antinous. Modsætningen til, hvad jeg troede at have iagttaget af Race hos min Zigøiner*Model, hvis Forfædre havde levet i bestandig Kamp ude i den frie Natur.

En Tid lang mødte Signor Antonio daglig paa Klokkeslettet, saa be= gyndte det at blive uregelmæssigere, tilslut blev han helt borte, — det var et Indfald, som snart kjedede ham. Jeg havde ikke ventet mig andet.

Med min Statue kunde jeg saa ikke komme videre, maatte avslutte mit Arbeide, som det var.

Den selskabelige Verden i Rom var dengang delt i to Leire: Kongens Tilhængere og Pavens. Pius IX betragtede sig selv som Fange i Vatikanet. Offentlig saae man ham aldrig (saa vidt jeg ved): de som vilde se ham maatte søge Audiens; jeg traf mange, som gjorde det, oftest af pur Nys* gjerrighed.

En af de ledende Personligheder i det «sorte» Rom var den gamle Fyrstinde Wittgenstein. Jeg lærte hende meget nær at kjende og kom til at holde meget af hende. Hun forlod aldrig Rom hverken Vinter eller Sommer. Hun modtog altid enkeltvis dem, hun vilde lære nærmere at kjende, — man traf hende saa siddende i en stor Lænestol, rank i Ryg* gen, trods sin høie Alder, sad hun der og saa pragtfuld ud, som en gam* mel Ørn. Naar der kom Mennesker, hun ikke likte, kunde hun være høist uhyggelig. Mig var hun altid elskværdig mod, næsten moderlig, kanske fordi jeg havde fortalt hende om min Moder — og saa vistnok ikke mindst fordi hun saa, at jeg ikke var af dem som krummede Ryg hverken for Fyrstinder eller andre.

Magdalene Thoresen traf jeg flere Gange hos hende og Camilla Collett. De skulde heller ikke just gjøre Indtryk af andet, end at Nordmænd var-Folk, som kunde holde sig ranke i Ryggen.

Jeg lærte en hel Del nyttige Ting i dette Selskab, blandt andet lidt god Opdragelse — hvad man ikke just faar for meget blandt Nordmænd — og af Kneipelivet mellem Kunstnerne. Nu lærte jeg at føre mig, som det sømmer sig

en Kunstner i godt Selskab. Jeg lærte at kysse de gamle Damer paa Haanden — og de unge paa Munden — naa, det havde jeg kunnet før. — Nu ligger de gamle fine Hænder forlængst i sorten Muld — og, ak, de unge Læber, jeg kyssede, er ikke længer saa fristende maaske som de dengang var.

Et andet lærte jeg ogsaa: Altid at klæde mig med en vis Omhu. Ikke ved Arbeidet, hvor jeg bar min Bluse, det er min Uniform. Men det er med Menneskene som med Hundene, de er Snobber begge de Dyrearter. Hunden bider den i Læggen, som har stygge Buxer paa. Menneskene bider ogsaa paa sin Maade. Der fortaltes om en nordisk Billedhugger, som ikke havde opført sig høveligt mod den gamle Fyrstinde Wittgen* stein. Manden havde en stor Statue, som var bleven meget omtalt blandt Skandinaverne i Rom. — Fyrstinden havde hørt Tale om den, og kom i Atelieret og saa paa Figuren. Hun tillod sig at gjøre nogle smaa Bemærk* ninger, men det skulde hun ikke gjort, for Kunstneren bad hende pakke sig, og hvis hun ikke kom ud hurtigst muligt, skulde han tage hende i Nakken og kaste hende ud. Det var ikke høfligt sagt.

Det hændte en Nat, jeg laa i min sødeste Søvn, at jeg blev vækket ved et Skrald, laa en Stund, undredes paa, hvad det havde været, tænkte, jeg havde vel bare drømt. Men da jeg vaagnede om Morgenen, laa der en stor Sten paa Gulvet lige ved Sengen og en Rude var knust.

De har nok Ret alligevel, Italienerne, som sætter Jernstænger for Vin* duerne. Hos mig var de saa lavt nede, at det havde været en let Sag at klatre ind til mig. Vækkes om Natten af den Slags, som kaster Sten ind ad Vinduerne, er ikke hyggeligt. — Men hvem kunde det have været? Der gik nogen Tid, inden jeg forstod det.

Et havde undret mig, der kom saa mange Kunstnere og besøgte mig, mest Malere og mest danske. Ja, de var jo alle velkomne, men det viste sig snart, at det var ikke mig, de kom for at se.Rom

Hos Portneren i Huset boede hans Niece; denne Niece havde det deiligste Ansigt, nogen kunde skue. Det var hende, Kunstnerne vilde se og ikke mig. Jeg havde naturligvis ogsaa lagt Mærke til hende, lod hende komme og vise sig, om hun kunde staa Model for mig, men det var hun umulig til. Ligesaa skjønt hendes Ansigt var, ligesaa daarligt bygget var hendes Legeme.

Men hendes Besøg hos mig havde vakt heftig Skinsyge hos en Mand, som var forelsket i hende. Nok er det, den Stenen, som blev kastet ind til mig den Natten, var en Trudsel.

Man advarte mig mod at gaa ud om Aftenen, fortalte mig, at jeg rent ud var bleven undsagt. — Følgen var, at jeg netop gik ud sent og kom sent hjem. Vilde da ikke lade mig skræmme. Jeg havde Tollekniven med for at stikke igjen, om nogen skulde anfalde mig, der var noget spændende i, at der kanske kunde komme noget, naar jeg dreiede om Hjørnet. — Der kom saamænd ikke en Kat, endmindre et Menneske, hele Kvartalet var øde og stille der omkring Diocletians Termer.

Det er jo ogsaa det, at til et Slagsmaal paa Kniven hører der To, en Anfaldende og en Anfaldt. Jeg kunde være ligesaa farlig, jeg, som den anden; jeg var ung og smidig dengang.

Men med alle disse smaa og store Begivenheder og Selskaber gik Tiden.

En vakker Dag sagde jeg mig selv, at nu maatte dette have en Ende. Skulde jeg drive det til noget ordentligt, var det paa høie Tid at gjøre en Kraftanstrængelse, udføre et stort Værk.

Jeg havde en Ide i Hovedet til en Gruppe af en Moder med sin dø* ende Søn i sine Arme.

Barbargruppen

Barbargruppen var undfanget af den Verden, jeg levede i, og skulde skabes paa Romerhistoriens gamle Grund.

Det faldt saa heldigt, at jeg fik et Stipendium hjemmefra, Statens Stipendium: 2000 Kroner to Aar itræk.

Saa opsagde jeg Atelieret i Viccolo di Niccolo o. s. v., — det var et Filleatelier — gav mig strax til at søge et andet og fandt det i via Babuino, deiligt stort Atelier, det bedste jeg nogensinde har havt. Det var bygget i en

forhenværende Have. Lige ned paa Jorden var der lagt nogle vældige Planker til Gulv med store Aabninger mellem. De sagde, der var usundt at være, for hele Rom skal være belagt med et Kalklag, men her i Haven havde man ikke gjort det. Der skulde man faa Feber, og Gud ved hvad. Jeg brød mig ikke om Feberen, havde aldrig havt den, og fik den saa» mænd heller ikke. Atelier'et var godt og billigt.

Nu gjaldt det at kalkulere: Atelier — saa og saa meget

Modeller — Masser af Model — saa og saa meget Andre Omkostninger — saa og saa meget Mig selv — saa og saa lidet.

Skitse til ß a r b a r gru p p e nBarbargruppen

Det er altid Arbeidet, som koster Billedhuggeren.

Saa installerede jeg mig og begyndte paa Barbargruppen. Nu vilde jeg hugge mig igjennem.

Da begyndte et underligt fantastisk Liv. Man lever i saadanne Tider i Grunden ikke rigtig selv; det er Arbeidet, som lever — tænker — føier, existerer. Man er selv kun til for at betjene det. Jeg har ikke saa sjelden i mit Liv havt det saa, egentlig ved alle mine større Arbeider, men nu var det midt i Somren i Rom, et fuldstændigt Eneboerliv. Man glemmer alt, Dage og Dato, ja Nat og Dag næsten. Jeg vaagnede ofte midt om Natten, stod op og arbeidede ved en Lampe, jeg havde faaet en udmær» ket liden Reflektor til. Nætterne var saa varme, at jeg i Reglen slet ikke klædte mig paa, men stod der splitrende nøgen og modellerede, havde bare Tøfler paa Benene.

I et bitte lidet Slags Gaardsrum, som hørte til Atelieret, havde jeg en Fontæne, hvori jeg kunde sætte mig i Roms deilige, kolde Vand. Mon det ikke var Keiser Augustus, der byggede de store Aquaducter, som førte alle de herlige Vandmasser over Bjerg og dybe Dale?

Ak, jeg har glemt det gamle Roms Historie, som jeg engang kjendte saa godt, er bleven en stakkels Ignorant i Billedhuggerkunstens Tjeneste. Man kan ikke gaa saa vildt løs paa Arbeidet, som jeg i de mange Aar har gjort, uden at tage Skade paa sin Hukommelse, blive distrait akkurat som de lærde Mænd.

Hvorledes jeg fik mine Maaltider? Ja, jeg spiste og drak naturligvis som alle andre Mennesker. Undertiden gik jeg ind i en Restaurant i Nær» heden og tog Makaroni, eller hvad der var. For det meste kjøbte jeg i Butikkerne eller paa Gaden ved Vognene Frugt og Salat, Ost og Brød, smaa Lagre ad Gangen, og saa spiste jeg, naar jeg var sulten. Der gik Uger, hvor jeg ikke talte med et Menneske, tog mig forresten ofte i at tale høit med mig selv.

Den som ikke har prøvet det, kan ikke gjøre sig Begreb om det Vel» behag, der kan være ved at leve saa ganske ensomt og stille. Til at begynde med føler man det som lidt melankolsk, men man vænner sig hurtigt til det.

En ganske sjelden Gang kom en Ven af mig, en Ungarer, Eneboer som

jeg selv, og besøgte mig. Med Decenniers Mellemrum correspondere vi endnu med hinanden.

For ikke at overraskes — der kom jo ogsaa Post undertiden, saa jeg maatte aabne min Dør, og jeg gik altid omkring der saa nøgen som jeg er «kommen fra min Mors Liv», — nei, Tøfler havde jeg neppe ved min

første Ankomst til Verden--. For ikke at overraskes, men for at kunne

se, hvem der kunde komme og afbryde min Ensomhed, borede jeg et Kighul i Døren.

Nogle Dage efter blev der banket paa min Dør. Jeg holdt mig stille.

«Luk op, i Lovens Navn!» blev der raabt udenfor.

Ja, saa tog jeg Skjorte paa og lukkede op i Lovens Navn.

Der stod to Gendarmer. Jeg spurgte, hvad de vilde; de gik ind uden at svare, saa sig om overalt.

De saa paa Gruppen.

«Har De gjort den, Signore? Molto bello!»

Jeg havde imidlertid faaet Buxer paa begge Ben. Imponerende ser jo et Par bare, tynde magre af mit Slags ikke ud.

Jeg blev saa udspurgt, om det var mig, som boede her. Jo, det var det da.

Saa forklarede de, meget venskabeligt, naturligvis, at man havde be* mærket det Hul i Døren, troede det var Tyve, som havde gjort det, og da man saa ikke havde set mig i mange Dage, frygtede man, at jeg kunde være myrdet eller noget lignende —

— — «og mine Rigdomme røvede?» spurgte jeg. Hvad de tænkte om Rigdommene, sagde de ikke, men de smilte.

Vi konverserede Billedhuggeri og mit Arbeide, og saa skiltes vi som Perlevenner.

I Kunstnernes Liv vil Modellerne altid spille en stor Rolle. De hører til som noget af den Basis, vi bygger paa. Det er ofte vanskeligt, under» tiden umuligt at finde et Forbillede, svarende til den Tanke, den Ide, en Kunstner vil udføre — plastisk eller som Maleri, eller paa Scenen — enhver i sin Kunstart.

Jeg søgte en Tid, inden jeg fandt de rette Modeller til min Gruppe. Jeg skulde have noget i Retning af disse gamle Barbartyper, vi alle kjen* der fra de antike Statuer og Reliefer, «den døende Fægter», «Gallergrup* perne», Reliefeme paa Triumfbuen o. s. v. Man ser dem over hele Rom, sunde, kraftige, uciviliserede Typer.

Jeg gjorde for mange Aar siden et literært Forsøg paa at tegne de to Modeller, jeg fandt. Det stod dengang i «Ude og Hjemme», og det blev senere oversat i Berliner Tageblatt. Her aftrykker jeg det som en gammel Kuriositet:

To romerske Modeller

Jeg havde i lange Tider, gjennem flere Aar, gjort Skitser til en Gruppe, jeg gik og tænkte paa; Barbargruppe eller Gallergruppe, eller hvad jeg nu skulde kalde den: En Moder, som slæber sin Søns Lig ud af Kampen. Jeg havde prøvet frem og tilbage, baade med Lig og levende Mennesker, og endelig besluttet mig til at sætte Gruppen op stor.

Nu gjaldt det for mig at finde passende Modeller. Der er Modeller nok at faa i Rom, paa den spanske Trappe sidder de i Massevis, men gode er de ikke lette at finde, hverken der eller andensteds. Jeg streifede omkring i Byen paa alle Kanter og saa paa Folket, prøvede den ene efter den anden, men de duede ikke for mig nogen af dem. Mine Venner begyndte at gjøre Nar ad mig. «Heldenmutter», sagde de, naar vi traf en rigtig styg gammel Kjærring. Men til Slut fandt jeg dog baade «die Heldenmutter» og hendes Søn.

En Dag, jeg spaserede ud ad Via Appia, saa jeg en liden Familie af Campagnuoler sidde og holde Siesta i Skyggen af et gammelt Mausoleums Ruiner. Det var en Gruppe saa malerisk, som man kunde tænke sig. En gammel Kvinde, stor og stærk og veirbidt, sad og spandt paa Haandten; ved Siden at hende stod en Kjæmpe af en Mand lænet op til Muren og røgte paa en kort Pibe. De saa ud begge to, som om de kunde været Descendenter i lige Linie fra en af disse Barbarhøvdinger, som staar i Marmor rundt om i Rom paa Triumfbuer, Monumenter og Museer, og Ynglingen, aabenbart deres Søn, som havde lagt sig til at sove paa den om* styrtede Torso af en kolossal Statue, vanslægtede ikke fra sine Forældre.

Ude i Campagnen kan det have sine Ubehageligheder med den Slags Møder, naar man er alene. Det hænder jo endnu undertiden, at en fattig Campagnuole kan benytte sig af sin fysiske Magt og begaa Handlinger, som mindst vilde gaa ind under Straffelovens Kap. 9, § 3, 1, efter norsk Ret. Folkene saa vilde nok ud, men de saa dog ud som ærlige Menne*

sker, jeg selv vist heller ikke som nogen af de Pengefyrster, der holder Europas politiske Traade i sine Hænder. I det hele faldt det ikke mig ind, at sligt kunde falde dem ind, og hvorom alting var, tænkte jeg kun paa at se, om jeg her ikke skulde fundet de Modeller til min Gruppe, jeg saa længe forgjæves havde søgt.

Jeg gav mig i Snak med dem. De' havde vanskeligt for at forstaa mig og jeg dem. De var oppe Trå Bjergene, talte et høist underligt Italiensk, og det Sprog, jeg talte, havde nu ogsaa sine Svagheder; men under ivrige Gestikulationer fra begge Sider kom vi dog endelig til Forstaaelse. Folkene skulde til Rom lor at søge Arbeide, og havde intet imod at blive Modeller. Stephano, Gutten, som havde brugt den antike Statue til at sove Middag paa, havde været Model for en «Inglese» der hjemme i Monte Cavo og havde god Greie paa den Ting. Saa vandrede vi da sammen til Rom — Stephano, Stakkar, for aldrig mere at vende tilbage til sine Bjerge. Da vi var kommen inden for Roms Porte, skiltes vi med mangfoldige Haandtagninger og gjensidige venskabelige Forsikringer. Næste Dag skulde de indfinde sig hos mig i Atelieret og tages nærmere i Øiesyn.

De kom paa Timen den næste Dag, som de havde lovet, hele Familien.

Nu gik Underholdningen lettere mellem os. Jeg havde en liden Smaa* gut, en Nurk paa en tolv, tretten Aar, til Ateliertjener. Han maatte spille Tolk. Som indfødt Italiener var det ham dog lettere end mig at forstaa disse skikkelige Bondefolks Sprog, alt forstod han nu heller ikke.

Det var en Komedie at se ham agere den Rolle. Han stod der med Hænderne i Buxelommerne lige over for denne Kjæmpe af en pater familias, maatte se høit op i Veiret for at tale med ham og behandlede ham dog fuldstændigt von oben herab, beskyttende, følte sig som Romer og By* mand uendeligt ophøiet over slige Campagnuoler, noget, Kjæmpen aaben* bart fandt fuldstændigt i sin Orden.

«Capisci?» — «skjønner du?» — sagde han, Pjokken, med en belæ* rende Mine ved hvert andet Ord.

Imidlertid kom vi udmærket godt ud at det. Jeg engagerede straks baade Moder og Søn som Modeller. Moderen, Marietta — ja, om jeg havde faaet fat i en Søster af den gamle, prægtige Barbar, hvis Buste staar oppe i Vatikanet, jeg havde ikke kunnet fundet det bedre. Hoved* sagen for mig var hos hende Hoved og Arme, Resten af min Figur vilde jeg drapere. Jeg havde ikke troet det muligt, at saadanne Arme kunde findes; stærke, muskuløse og dog med en fuldstændig kvindelig Karakter. Hendes Søn var bredskuldret, kraftig, vel proportioneret og dog en plump Bondekarakter i alle Former, rigtig en ung Barbar. Jeg vilde kunne gjen* nemføre hele min Figur efter denne Model, noget, man sjelden er saa heldig at kunne. Stephano hed han.

Det var komisk, hvor det Navn tilfældigvis fulgte mig der nede i Rom. For det første hed jeg nu selv Stephano, og alle kaldte mig ved Fornavn, som Skik og Brug er i Italien. Man kaldte mig Signor Stephano; saa var det Smaagutten, som opvartede mig, han hed ogsaa Stephano, ham kaldte vi Stephanino — Vesle*Stephan — ogsaa undertiden Stephanaccio — Slemme*Stephan — naar han var uskikkelig; saa var det Portneren i Gaarden, ogsaa Stephano, slet og ret Stephano kaldet, og endelig denne nye Stephano, han blev gjort til Stephanone — Store*Stephan — for han var stor og stærk. Der kunde ofte komme komiske Forviklinger af alle disse Stephani, naar nogen raabte paa Stephano, og man ikke vidste, enten det var Signor Stephano eller Stephano, Stephanino, Stephanone eller Stephanaccio.

Nu kunde jeg da endelig for Alvor tage fat paa min store Gruppe. De kom fra nu af til mig og stod Model, enten Moder eller Søn, omtrent hver Dag et helt Aar, indtil Arbeidet var færdigt. Vi lærte hurtigt at gjøre os forstaaelige for hverandre, og snart kjendte jeg dem ud og ind, baade dem og hele deres Historie. Det var ærlige, aabenhjærtige Natur* mennesker, hvis Tillid jeg snart fuldstændig havde vundet.

Hun havde gaaet meget igjennem i sin Tid. Hun havde havt fem Sønner, alle prægtige unge Mænd, nu var hendes Stephano den eneste, hun havde tilbage. Da Garibaldi samlede sine Frihedsskarer, var hendes Mand draget ud med sine fire voxne Sønner og havde kjæmpet under hans Fane. Han kom alene tilbage. Nogle Aar efter fødte hun Stephano. Der var noget mægtigt ved denne Kvinde i den rolige Maade, hun kunde tale om de fire tabte

Sønner, noget ærværdigt i hendes Forhold til denne sidste Søn, som her voxte op sund og prægtig ved hendes Side og altid viste hende en patriarkalsk Ærbødighed.

Noget næsten patriarkalsk kom der ogsaa ind i disse Folks Forhold til mig, deres «Padrone». En Dag kom Faderen, som jeg jo sjælden saa noget til — han indfandt sig en Gang imellem for at høre, om hans Kone og Søn opførte sig vel — nu kom han for at sige mig Farvel. Han skulde reise hjem, havde en liden Gaard der hjemme mellem Fjældene, den skulde han se til. Han skulde bare blive borte nogle Dage, men der blev skaket Hænder og taget et saa alvorligt Farvel, som om det gjaldt en Reise mindst til «Norvegia», et Land, de for Resten havde lidet Greie paa. Nogle Dage senere kom Stephano med et Knytte i Haanden, satte det uden at sige et Ord paa Bordet. Jeg lagde ikke videre Mærke til det, og vi begyndte at arbeide. Da han skulde gaa igjen, lod han Knyttet staa. «Du glemmer det», sagde jeg.

«Æg», sagde han, «det er for «il Padrone».» Det var en Ydelse i Na« turalier, som jeg ikke fik Lov at betale for.

Det var et haardt Arbeide, han havde for mig, en slem Modelstilling.

Jeg havde gjort i Stand et Slags Maskine — la machina di tortura kaldte vi den — den blev han hængt op i med et Bælte om Livet. Det var mig pinligt at se paa, hvor ondt det gjorde i ham, naar Bæltet pressede sig ind i Huden, men derved var intet at gjøre, jeg maatte have det saa tor at kunne studere ordentligt. Og han hang saaledes med en utrolig Udhob denhed. Et svagt Menneske kunde ikke staaet det ud, men Stephano gjorde det ingen Ting. Naar han hvilte, rullede han sammen, nøgen som han var, foran Ilden og sov med det samme, han havde lagt sig ned.

Der var noget rørende i den Hengivenhed, han viste mig. Naar han saa mig ulykkelig, naar det gik daarligt med mit Arbeide — saadan en stor Gruppe kan nok sætte en stakkars Billedhugger graa Haar i Hove* det — han vidste da ikke, hvad han skulde sige eller gjøre for at trøste mig, han havde gjerne ladet sig hænge op med en Krog i Næsen, om det kunde hjulpet. Den Gut var gaaet gjennem Ilden for mig.

En Dag kom han med et ubeskrevet Brevkort.

«Jeg maa skrive Brev», sagde han.

Jeg vidste, at han endnu ikke var indøvet i Skrivekunstens Hemmeligheder.

«Kan du skrive?» spurgte jeg.

«Nei, men du.» — Disse Bondefolk sagde altid du til mig. — Ja, hvem han da skulde skrive til?

«Til Rosa.»

Hvem Rosa var?

«La mia ragazza» — Kjæresten —.

Han var ikke stort over femten Aar endda, men en ragazza havde han dog faaet sig, for det maatte alle have.

Saa blev da Elskovsbrevet skrevet efter Diktat:

«Jeg vil nu meddele dig, at jeg har det godt og meget Arbeide, jeg har en god Padrone» — en Kompliment til mig — «og jeg haaber, det gaar dig godt.» Med megen Agtelse.

Ærbødigst

Stephano.»

Saa skulde Adressen skrives: Til Rosa, via Babuino 39. Det viste sig, at hun boede i samme Gaard, hvor jeg havde mit Atelier, og at han skulde træffe hende om Aftenen og egenhændigt aflevere sit glødende Elskovsbrev. Siden den Tid besørgede jeg en temmelig livlig Korrespon* dence i samme Stil og blev de to elskendes fortrolige. Rosa var en nyde= lig, kvik liden Romerinde — kanske vel en 14 Aar gammel. Det elskende Par var ungt nok, men de er tidligt ude der i Syden.

Dette gik vel en Tid, men en Dag kom Rosa grædende til mig og fortalte, at Stephano havde forladt hende.

Han havde set noget alvorlig ud nogle Dage, men havde intet sagt mig. Da han kom næste Dag, spurgte jeg ham, hvad der var i Veien mellem ham og Rosa.

«E' finito», — det er forbi —, sagde han.

«Hvorfor?»

Aa det var disse Fruentimmer, de var bare til Ulykke for alle Mænd, de duede ikke.

«Hans Mo'r da?»

«Ja, Mo'r, det var noget andet.»

Saa fortalte han, at hans Onkel, en yngre Broder af hans Fader, var gaaet hen og havde stukket en Mand ned, som havde fornærmet hans Hustru. Nu sad han fængslet, den anden svævede mellem Liv og Død, men kom sig dog igjen. Imidlertid løb Sagen ret heldigt af. Onkelen blev idømt en ganske liden Straf og snart sat paa fri Fod. Snart efter var det gamle gode Forhold kommet i Stand igjen mellem Rosa og Stephano.

Vinteren var gaaet med sine Sorger og Glæder, sine store og smaa Begivenheder og under stadigt voldsomt Arbeide. Det begyndte at lakke mod Enden med min Gruppe. Alverden reiste fra Rom, det var blevet varmt i Veiret, jeg havde min store Nød med at holde Leret frit for Sprækker og ilede paa for at blive færdig. Mine Modeller længtes hjem, men lovede dog at holde ud, til Arbeidet var endt.

Jeg maatte, inden jeg afsluttede min Gruppe, studere noget efter Lig. Det gjaldt at passe paa, naar nogen skulde blive dræbt — og det hænder ofte nok i Rom — et Lig udtæret af Sygdom kunde jeg ikke bruge. Jeg henvendte mig til det Hospital, hvor saadanne bringes hen — husker ikke nu, hvad det heder, det ligger ved Foden af Capitol under den Tarpeiiske Klippe.

Eor gode Ord og Betaling fik jeg Portneren ved Hospitalet til at melde mig, hver Gang der kom nogen ny. Jeg fik flere Gange i kort Tid An* ledning til det Studium, jeg ønskede. Hver Gang jeg fik Bud, skyndte jeg mig ud til Hospitalet. Et uhyggeligt Arbeide. Blandt andet gjaldt det for mig, at faa se, hvorledes et Øie ser ud, naar det netop er brustent, hvorledes det synker ind i Kraniet, hvorledes Øienlaaget sænker sig. Jeg saa det flere Gange, men aldrig rigtig noget, jeg kunde bruge. Den enes Øie er ikke konstrueret som den andens, hos én ligger det dybt, hos en anden høiere i Hovedet. Men jeg saa mange frygtelige Scener. Havde jeg kunnet lade et Lig bringe til mig i Atelieret, vilde det være heldigt, men dertil var det blevet for langt paa Sommeren. Til Skitserin* gen den foregaaende Vinter havde jeg brugt dette med stor Nytte.

En Nat, jeg laa i den tryggeste Søvn, blev jeg vækket ved en vold* som Banken ude paa Dørhammeren. Jeg for op og aabnede. Det var

Bud fra Hospitalet, at der netop var bragt en ganske ung Mand døende derind, vilde jeg se ham dø, maatte jeg skynde mig. Jeg klædte mig hurtig paa og fulgte Budet. Underveis fik jeg høre hele den sørgelige Historie. Det unge Menneske havde været med sin Kjæreste paa Dans i et Osteri uden tor en af Portene. Nogle Haandværkssvende havde gjort Cour til Pigen — der er altid en Kvinde med i Spillet. Med en» gang var han sprunget op, var gaaet rent Bersærkergang og havde jaget hele Flokken ud. Men en Skræddersvend havde luret sig bag paa ham og havde stukket ham i Ryggen. Drabsmanden sad nu under Laas og Lukke, men det unge Menneske var bragt til Hospitalet og kunde ikke leve Natten over.

Vi var snart fremme. Jeg blev ført ind i det Rum, jeg saa ofte havde besøgt ved lignende Leiligheder. Ved Enden af en Række grønmalte Senge saa jeg en liden Gruppe Mennesker, Doktoren, en Nonne og et Par til. Jeg gik der hen. Udstrakt paa en Seng laa en ung Mand bleg som Døden. — Det var Stephano.

Idet han fik Øie paa mig, gik der et Smil over hans Ansigt.

«Grazie, padrone», — Tak, Mester — hviskede han.

Jeg havde en Følelse af Skam. Han troede, jeg kom for at se til ham. Jeg havde ikke anet, at jeg skulde finde ham her. Han havde lovet mig at holde ud til Slut for mig som Model, paa denne Maade holdt han Ord.

Paa den anden Side af Sengen stod hans Moder. Hendes Ansigt var hvidt som et Lagen, men ubevægeligt, haardt.

Dødsrallingen begyndte inde i Brystet paa ham, en ubeskrivelig, ræd» som Lyd, det er, ligesom man hører Blodet stivne der inde. Pludseligt reiste han sig halvt i Sengen, strakte Armene ud mod Moderen.

«Mama mia!» skreg han, faldt tilbage og var død. Hun stod der endnu med det samme forstenede Udtryk i sit Ansigt.

Jeg følte det som en Raahed — og dog stod jeg der som Billedhug» ger og saa paa dette. Jeg bøiede mig over ham for at se, hvorledes det brustne Øie sank lidt ind i Øienhulen, den sorte Linje under det undre Øielaag. Jeg saa op paa denne Kvinde, som stod der og stirrede paa sin eneste Søns Lig med et stivnet Blik. Jeg ser det endnu. —

Forum romanum laa som en Kirkegaard foran mig i det graa Morgen» lys, da jeg traadte ud af Hospitalet. Det passede i Stemningen. Jeg gik sagte hjem over Capitol, Corsoen op. Hele Rom sov endnu. Enhver By har paa den Tid af Døgnet noget øde, dødslignende ved sig.

Det var blevet Dag, da jeg traadte ind i Atelieret. Jeg dækkede min Gruppe af. Uhyggeligt, allerede den blotte Portrætlighed i disse to Hoveder. Jeg begyndte roligt at arbeide — en Times Tid, og jeg gik bort fra Atelieret og rørte ikke Gruppen mere. — Næste Dag kom Gibseren.Barbargruppen

Der var en Ting i Atelier'et som plagede mig: Der var saa mange Rot* ter, og de vækkede mig ofte om Natten; undertiden bed de mig saa det blødte, naar jeg laa og sov. — En Dag raabte min Model Stephano plud* selig: «Un serpente».

Det var en Slange, han havde set, sagde han. Det har vel været en Snog, jeg opdagede den aldrig, men sikkert er det, at Rotterne forsvandt hos mig. En Nat blev jeg vækket ved at føie noget koldt glide over mine Hænder. Det kan jo være noget, jeg havde drømt, men det kan ogsaa være, at Snogen, «il serpente», var bleven tiltrukken af min Legems« varme. Jeg foretrak den ialfald for Rotterne, som jeg ikke likte.

Scorpioner var det mange af hos mig; jeg tog aldrig Tøfler eller andet Fodtøi paa uden at ryste det først.

Midt i August kom den første fremmede Fugl til Rom og besøgte mig. Det var en gammel Kammerat fra Wolffs Atelier i Berlin.

Eremitlivets Tid var forbi.

Han installerede sig i et Atelier ikke langt fra mit og besøgte mig næsten daglig.

Mit Arbeide fulgte han med Interesse og gav mig mange Raad. Men alligevel begyndte det at gaa daarligere og daarligere. Det er jo meget van* skeligt med saadan en Gruppering af to menneskelige Figurer — Vanske* ligheder, som en Udenforstaaende ikke kan gjøre sig Begreb om. Begge Figurerne skal hænge sammen, og dog skal hver af dem være konstruktivt fri. — Min tyske Ven gav mig hver Dag sine gode Raad og jeg fulgte dem. Det gik rent galt. Jeg kunde ikke begribe hvorfor.

Men, saa en vakker Dag, han kom og vilde gaa lige ind til Gruppen, stillede jeg mig iveien for ham og forklarede ham, at hans Raad ødelagde mit Arbeide. Han tog mig det nok ilde op, men det fik være det samme.

Jeg fik saa de Feil rettede, som jeg havde gjort, og kunde gaa roligt videre,

Siden den Tid har jeg havt fot Skik saa vidt muligt aldrig at slippe nogen ind hos mig, naar jeg har noget større

under Arbeide. Ganske kan det jo ikke overholdes, det ser ikke gjestfrit ud.

En Dag fik jeg Besøg af den rigeste Mand i Norges Land. Der begyndte dengang at voxe et Slags nyt Aristokrati op i Norge, og det

har taget til med Tiden, et talrigt og mægtigt Adelskab tituleret Rig» mænd. Det lader til at være en imponerende Kaste, men alligevel, jeg tror ikke rigtig paa det Adelskab, tror heller ikke paa de Rigdommene, ialfald raader jeg Kunstnere til ikke for trygt at stole paa dem. «Den ri' geste Mand i Norges Land» sagde, da jeg talte til ham om, at jeg gjerne vilde gjøre Gruppen i Marmor, «at jeg kunde stole paa ham» o. s. v. Men da det kom til Stykket, var det kun tomme Ord. Løftet blev aldrig holdt.

Det var Seidelin, som laante mig Pengene til at faa den hugget, saadan som den nu staar i Ny Carlsberg Glyptothek.

Det blev det første Arbeide, Carl Jacobsen erhvervede af mig, og det blev ikke det sidste.

Jeg var selv endnu ikke fornøiet med Gruppen. Hun, «Barbarmoderen», havde jeg givet langt udslaaet Haar, og jeg kunde ikke faa Kraft i hende. Men saa gav jeg hende et Klæde om Hovedet, og dette blev mindre i Virk* ningen i Forhold til Kroppen, det hjalp svært paa hele Gruppen, den begyndte at gjøre sig godt, syntes jeg. De store Vanskeligheder kunde jeg næsten anse som overvundne, men endnu havde jeg Masser at gjen» nemføre i Detaillerne.

Det led mod Vinteren, Rom var befolket igjen. Enkelte Venner gik jeg til, men lod mig ikke videre forstyrre i mit Arbeide.

Vi havde aftalt, en liden Flok Venner af forskjellige Nationaliteter, at feire Nytaarsdagen med en Frokost i en liden Kneipe, hvor man spiste godt og fik en udmærket Vin.

Straalende glad gik jeg derhen, kastede, inden jeg forlod Atelier'et, et sidste Blik paa min Gruppe. Jeg syntes, jeg kunde være nok saa stolt af, hvad jeg her havde gjort.

Kneipen var dekoreret med Guirlander af Aspargesgrønt, vi fik en sjel» den god Vin, og vor Vært havde anstrængt sig til det Yderste for at gjøre alt saa godt som muligt. Vi var i vældigt Humør allesammen, jeg selv kanske den lystigste af hele Flokken. Jeg har det med at blive saa inderlig glad, naar jeg har drukket lidt. — «Nu er Sinding liebenswürdig», pleiede man at sige, naar saadant hændte mig.

Og vi ønskede hver* andre godt Nytaar og mange nye Kjærester paa det nye Aar, saa som Skik og Brug er.

Saa gik hver til sit.

Jeg hjem til Atelieret.

Idet jeg kom ind ad Døren, i det samme Se* kund saa jeg min Gruppe staa hældende frem imod mig, i næste Stund vilde den styrte sammen — og alt, hvad jeg havde bygget op, mine Forhaab*

ninger--. Det tykke Jern, som bar hele den store Lermasse, havde bøiet

sig. — Jeg stod en Stund lidt mat i Knæene.

Hvad skulde jeg gjøre? Jeg var alene — med mine to Hænder bøie den sterke Jernstolpe tilbage i sin Stilling? Det var et uhyggeligt Øieblik.

Men her var ikke Tid til at klynke — nu var det ikke mig, det gjaldt, det var min egen Gruppe. Op! Frelse disse mine to Barbarer.

I det Øieblik fandt jeg paa et Middel til Redning: Med et simpelt System af sterk Staaltraad, hvoraf jeg havde en Rulle liggende, fæstet høit oppe i Gruppen og paa to Punkter nede i Træsplinten, skruede jeg lang* somt med en

Jernstang hele Statuen i Stilling igjen. Jernstolpen bag i Armaturet var sterk, men mine to Hænder sterkere.

Da jeg den Aften lagde mig til at sove de Retfærdiges Søvn, havde jeg frelst mit store, stolte Arbeide, som jeg snart skulde hugge mig igjen* nem med til den første Seier som Kunstner.

Det havde været en drøi Nytaarsdag, hvad Aar ved jeg ikke. Jeg har i mange Aar brugt — som et Slags Kalender — at ridse Sted og Aarstal ind paa mine Statuer, naar jeg signerer dem, men jeg har ikke «Barbar* gruppen» her, ved heller ikke, om jeg dengang havde begyndt at holde Kalender paa denne Maade. — Der gik vel omtrent tre Fjerdingaar endnu, inden jeg blev færdig med min Statue.

Midt under mit Arbeide havde Komiteen for Stipendierne villet tage fra mig det, jeg skulde have det 2det Aar. Gud ved, hvorfor! For mig vilde det have brudt Arbeidet paa min Gruppe ganske istykker. Der maatte Kirkedepartementets Decision 2 Gange for at sikre mig min Ret. Jeg har aldrig faat klaret denne Historien.

Da Gruppen stod der endelig i Ler, aabnede jeg mit Atelier for en* hver, som vilde se den.

Saa var dengang Skik i Rom.

Selskabet der var ikke større, end at enhver Begivenhed af nogen Be* tydning rygtedes. Saa tilbagetrukket, som jeg længe havde levet, kom der dog mange og besøgte mig.

En Dag kom Ibsen.

Han gik mange Gange omkring Gruppen og saa paa den, sagde in* genting.

«Han liker den ikke» tænkte jeg.

Jeg saa ham spørgende ind i Øinene.

«Storartet» raabte han, og saa gik han.

Det var en Dom, jeg blev glad over.

Dagen efter kom Liszt.

De største og berømteste Personligheder i Rom dengang var disse to Mænd, og for mig var deres Besøg en stor Ære.

Liszt havde jeg lært at kjende gjennem Fyrstinde Witgeristein; mig viste han en stor Elskværdighet, næsten Venskab, jeg besøgte ham ofte om Aftenen, naar han modtog sine nærmere Bekjendte, følte mig altid velkommen hos ham. Saa mangen god Gang har jeg spillet Whist med ham, og det altid daarlig nok, men han bare lo af mine Bommerter.

Forresten kunde han være ret ubehagelig, naar han fik Besøg, han ikke brød sig om.

Gamle Ravnkilde bad mig engang gaa med sig op til ham, og han blev modtaget med en Kulde, som grænsede til det uhøflige.

Men hvor Folk krummede Ryg for Liszt! Damer og Herrer kyssede ham paa Haanden. Ja, jeg gjorde saamænd hverken det ene eller det andet, antager det tildels var derfor, jeg blev saa venligt modtaget hos ham.

Jeg hørte en eneste Gang Liszt spille paa en Koncert. Det blev sagt, at det skulde være den sidste Gang, han spillede offentlig. Det var i Villa d' Este i Tivoli, der havde han bod mange Tider, og nu spillede han til Indtægt for de Fattige derude.

Alverden strømmede til Koncerten.

Han kom ind, satte sig til Flygelet og saa neppe til det andagtsfulde Publikum.

Saa begyndte han at spille — Gud forbarme sig for en vældig Mu< sik! Aldrig har jeg, før eller siden, hørt sligt Spil — og aldrig har jeg set noget lignende, alle vi Masser af Mennesker sad der i aandeløs Lytten.

Han gjorde en Pause — og saa var der en Ulykkelig, som klappede i Utide, Liszt kastede et Blik paa ham — jeg kan forsikre, at vi sad ræd* selsslagne alle Tusind. —

Først lang Tid efter lærte jeg ham personlig at kjende, og nu stod han der hos mig i Atelieret og saa paa mit Arbeide. — Jeg kunde godt mærke, at han glædede sig over at kunne finde Barbargruppen baade gribende og skjøn, og det sagde han ogsaa til mig i varme Ord.

Nogle Dage senere blev Gruppen fotograferet og støpt i Gibs.

Et Fotografi sendte jeg til Seidelin, som omgaaende sendte mig Penge til Udførelsen i Marmor. Punkteringen paabegyndtes strax, og det Arbeide gik saa sin rolige Gang.

En Epoke af mit Liv var afsluttet.

Næste Aar (vistnok 1883?) blev Barbargruppen udstillet i Kjøbenhavn paa Seidelins Opfordring.

Jeg selv kom med.

Det var første Gang, jeg nærmere lærte den Stad at kjende, hvor jeg snart skulde finde et blivende Sted for mange Aar, et Hjem og et andet Fædreland.

Jeg havde i Rom truffet mange elskværdige Danske og ofte havt Lyst til at lære deres Land at kjende.

Jeg blev nu aldeles indtagen og begeistret over den eiendommelige og fint udviklede Kultur, jeg fandt hos dette lille danske Folk, i al sin lige*

fremme venlige Væsen og Laden saa ganske forskjelligt fra de andre Skan* dinaver, ja hele den germanske Race. Jeg fandt desuden til min store For* bauselse og Glæde mange af de bedste franske Billedhuggerarbeider, som jeg kjendte og elskede fra Paris. Brygger Jacobsen havde erhvervet dem.

Jeg havde jo nok hørt Tale om en dansk Brygger, som samlede paa Sculpturarbeider, men at det skulde være noget saa betydeligt, havde jeg ikke tænkt mig.

Jeg maatte og vilde lære dette Folk at kjende. Her var jeg ovenikjøbet kommen til et Land, hvor jeg kunde tale mit eget Sprog og blive forstaaet.

Desværre kunde jeg bare blive i Danmark paa et kort Besøg nu. Maatte hjem til Norge igjen. Mor vilde saa gjerne have mig tilbage, jeg længtes ogsaa efter hende, havde ikke set hende' i saa lange Tider.

Saa sagde jeg Kjøbenhavn Farvel og paa Gjensyn.

i /Tre Sønner

I Christiania fandt jeg Mor, som altid lyk« kelig over at faa mig hjem. Jeg syntes, hun var blevet gammel, men det muntrede hende op, da jeg kom. Hun var svært stolt over den store Gruppen, jeg havde gjort i Rom; jeg havde Fotografi med til hende af den. Hun skjønte jo nok, at jeg nu selv vidste, jeg ikke længer var til at for« agte. Jeg kunde ikke mere være i trist Humør, selv om det gik nok saa galt nu. Vi spadserede hver Dag ud en lang Tur sammen; hun saa saa komisk stolt ud, naar hun gik med mig under Armen, og vi lagde Planer sammen. Jeg skulde nu blive hjemme hos hende, slaa mig ned her og dyrke min Kunst i mit eget Land. Men der var der ikke Brug for mig.

Jeg fik klart at mærke, at man ikke ustraffet kunde trække sine Lære« aar i Kunsten ud gjennem saa lang en Tid derude i fremmede Lande, gjemt og glemt.

Der var absolut intet Ar* beide for mig at finde, ikke engang Dekorationer kunde jeg faa at gjøre.

Hvad hjalp det, at jeg hav* de tilegnet mig en Viden i min Kunst, som de andre ingen Anelse havde om! De havde opdaget, at Dekorationer dog ikke ganske vanærede dem i deres høie Kunststræben. Plad* sen var optagen. Jeg maatte finde et andet Haandværk. Simpelthen for at faa noget at leve af, gav jeg mig til at skrive. Blandt andet det lille novel* listiske Forsøg, over Themaet de to, Moder og Søn, som havde været Modeller for min Barbargruppe. Det sendte jeg ned til «Ude og Hjemme» i Kjøbenhavn, hvor det strax blev optaget. Det blev, som tidligere nævnt, ogsaa oversat i Tyskland.

Men paa denne Maade kun* de det dog ikke gaa i Læng* den. Det var Billedhugger, jeg skulde være, ikke literær Dilet* tant. Men min Kunst er sim* pelthen for kostbar til at kunne dyrkes under Forhold som de, jeg her levede i. Jeg maatte ud af dette. — Saa fik jeg en vakker Dag Brev fra Kjøbenhavn, om jeg vilde modellere en Del Sager til Panoptikon, som skulde

I ArbeideTre Sønner

Otto Sinding. Efter Maleri af Sigmund Sinding

aabnes snarest mulig. — Jeg greb til, det var for mig at kunne flyve ud af mit Bur.

Saa ondt det gjorde, jeg maatte reise ud i Verden igjen fra Mor. Saadan en stakkels Mor, tre store Sønner havde hun, og alle tre skulde hun ofre hver til sin Kunst, og hver Gang gjorde vi hende saa bitter en Sorg, naar vi reiste væk.

Christian havde hun hjemme dengang, saa længe det varede.

Det var ondt at reise fra hende. Hun klagede ikke, gik der og taug stille, men jeg vidste jo, hvad hun tænkte.

Hun var stolt af sine tre Sønner, det var hun, fik nøie sig med det, saa lidet det var.86

Otto, den Ældste, ja, han maatte, han som jeg, leve der, hvor de likte det, han malte, og ikke hvor de andre vidste, hvor» ledes han skulde have malt.

Han holdt til i Tyskland mest. Det er sagt, at han var af gammel tysk Slægt; det er ikke sandt, tysk er vor Slægt ikke — ikke fordi jeg finder, der skulde være noget ondt i det, men Slægten er norsk og dansk. — De sidste Aar levede Otto mest i München.

I al den Tid, jeg boede fast i Kjøbenhavn, kom han næsten hvert Aar et Kig ind til mig paa Reisen op til Norge — da Børnebørnene var kom» met, var det Længslen efter dem, som drev ham hjem. Dengang havde jeg selv ingen af den Slags, jeg syntes, det var underligt, han vilde gjøre den lange Reisen for den Sags Skyld; men nu jeg har faat en Sønnesøn selv, ja, nu forstaar jeg det. Vi kunde godt reise dobbelt saa langt, om

Jeg skulde aldrig se hende igjen.

Det maa jo saa gaa med den, som i Aarevis lever udenlands, lidt efter lidt bliver han den Fremmede i sit eget Land, man glemmes — og glemmer selv sine Venner fra Ungdomsdage og sine Slægtninge med.

Vi tre Brødre, vi flakkede om hver paa sin Kant, saa hver» andres Navne i Aviserne, kom til at tænke paa hverandre et Øieblik. Aviserne selv, og hvad der stod om os, blev os ef» terhaanden saa temmelig lige» gyldigt.

Christian S i ridingTre Sønner

det skulde være, bare for at se den lille Gutten, vi Bedsteforældre. En er rent gal med slige Smaafolk.

Herregud, hvor det var morsomt, naar Otto kom til os! Det kan nok hænde, vi havde noget at snakke om, baade om den ene og den anden Slags Kunst og om alt andet i Verden. Han var saa fuld af Liv og Be» geistring, som en sprudende Ild. Og saa venslig i sine Tanker - og hæ» derlig! i den Retning ikke en mindste liden Rynke.

Han var sine Venners Ven og deres Fienders Fiende. Han skulde bare høre om en Uret, nogen af dem maatte lide, saa var han ude og forsvare dem, og han kunde skrive skarpt og vittigt. Men den, som tog Huggene og Slagene, det blev han — tilslut mærkede han det selv og tog sig nær af det.

Hans gode, fantasifulde Kunst er saa kjendt og hædret, at den har jeg ikke nødig at sige noget om.

Det er gaat ligedan med Christian. Vi var sjelden sammen i samme Land.

Han var den yngste af os Søskende, ti Aar yngre end jeg og fjorten Aar yngre end Otto, saa han blev, længe efter vi var blevet voxne, ved at være den lille for os.

Men det kan nok hænde, han har voxet sig stor med Aarene; nu staar han blandt de største, og der findes ikke det Sted i Verden, hvor de ikke kjender og elsker hans herlige Musik.

Ofte faar jeg høre noget af ham, vore kjære Veninder Bella Edwards og Eva Muddocci spiller ham for os. Paa Koncert hører jeg ham og» saa tidt.

Ham selv har jeg ikke set i mange Herrens Aar. Der var flere Vintre, vi boede begge samtidig nogle Maaneder i Berlin. Det var saa morsomt, især naar han var der alene. Saa kunde vi sidde i timevis sammen og tale — mest om hans Kunst, om Billedhuggeri er det ikke stort at sige. Der var en ganske liden Kneipe, hvor ingen kjendte os, der sad vi sammen borte i en Krog henne ved Ovnen, for jeg er saa forfrossen af mig; vi kunde discutere og filosofere Time efter Time baade om Kunst88

og om alt det, vi havde set i Livet og tænkt — vi sad og følte os saa lykkelige ved det begge to.

Hvem ved, om vi nogensinde træffes mere? Det er ikke saa, naar den ene bor i Øster, og den anden i Vester. Aarene har skilt os ad.I Kjøbenhavn

Det var ikke noget at bruge store Ord om, det Arbeide, jeg gik til i Kjøbenhavn. Nogen ædel Billedhuggerkunst er det ikke at gjøre skallede Buster, til Afstøbning i Vox og Bemaling, hvorefter en Frisør skulde besørge Behaaring og Beskjægning. Det var heller ikke for evigt, jeg tænkte at ofre mig til denne Be* skjæftigelse, men det var for mig en Port, der aabnet sig ud til et Liv i Frihed og for min Kunst.

Jeg gjorde, hvad jeg skulde gjøre, med godt Humør, fik mit Arbeide godt betalt, saa jeg kunde sende en hel Del hjem og endda leve fint selv.

Jeg følte mig som Falken, jeg havde lukket ud til Frihed dernede i Rom dengang. Og Kjø=> benhavnerne, dette danske Folk, som jeg har lært at elske saa høit, det tog mig op til sig, som de til alle Tider havde gjort Slægtled efter Slægtled, mod fremragende Mænd fra Norge.

Jeg følte mig mellem disse civiliserede og gode Mennesker som Fisken i Vandet. De aabnede sit Hjem og sit Hjerte for mig, hvor jeg kom, endda saa forskjellig jeg var fra dem. Julius Lange havde Ret, naar han sagde, at Henrik Ibsen og Stephan Sinding var de norskeste Nordmænd, han kjendte. Ja vist var vi Nordmænd begge, men vi havde været ude mellem Folk. En By for Bohemer er Kongens København ikke; utvungen90

kan man være hos dem, men ikke grov. Kjøbenhavnerne er et Borger« folk med gamle Traditioner, god Opdragelse. Jeg kjender ikke en Befolk« ning med saa udpræget et Borgersind hos den enkelte, som hos dem alle. Sin skjønne By elsker de. Det gjør jeg med.

Mens jeg stod der flittig og lavede mine haarløse Hoveder, fik jeg en vakker Dag Brev fra gamle Billedhugger

Malte, som dengang altid hjalp Brygger Carl Jacobsen, naar hans Sculpturer skulde stilles paa Plads. Han skrev, at han netop havde flyttet min Barbargruppe i Marmor fra Charlottenborg til Ny Carlsberg, for Jacobsen havde kjøbt den. (1883).

Det var noget at telegrafere til Mor! Og saa kom den største Begi« venhed i mit Liv!

I Rom havde jeg truffet Fru Axelline Lund og hendes Mand, Maleren F. C. Lund, og vi var blevet Venner. Jeg besøgte dem ofte, holdt meget af dem begge. En Dag fik jeg Indbydelse fra hende til Middagsselskab. «Der kommer smukke Damer,» stod der. Ja det var jo noget for mig. Jeg klædte mig pent paa og gik ud til «Kunstnerhjemmet» i Gothersgade.

Idet jeg kom ind ad Døren, saa jeg en ung Dame.

Det var den feirede Skuespillerinde ved det kgl. Theater, Frøken Elga Betzonich.

Jeg sidder endnu her med bankende Hjerte, naar jeg tænker paa det.

Det var «le coup de foudre», som Fransk« mændene kalder det: «Lynnedslaget».

Det var hende, jeg saa den første Gang. Min egen kjære Elga. — Jeg havde flakket om i Nord og Syd, set og kjendt saa mange skjønne Kvinder, levet det mest ubundne Liv overalt i Europa og elsket min Frihed. Nu kom jeg og saa hende, den eneste Ene, og var i samme Øieblik knyttet til hende ved det fasteste Baand, med en Lidenskab saa stærk, at den har holdt sig lige ung og kraftig hele mit lange Liv igjennem.

Elga BetzonichI Kjøbenhavn

Danmark gav mig endnu en* gang Lykke, nu som den Gang, da jeg gjorde mine første fam* lende Vingeslag ud i Verden.

Alt saa med engang lyst ud for mig. Jeg kunde ofre mig for min Kunst uden at tænke paa den bestandige Kamp for det daglige Brød. Jeg havde fundet et Land, hvor jeg kunde leve stille og fredeligt. Et Folk i nært Slægtskab og Venskab med mit eget, og som næsten talte samme Sprog som mit. Her havde jeg fundet et Hjem for mig selv og for min Kunst. Et blivende Sted. Og her havde jeg fundet hende, som vilde blive hos mig gjennem hele mit Liv, min Hustru! Her en* delig havde jeg fundet den Mand, som til sin Død skulde blive en mægtig Beskytter af min Kunst og en trofast Ven.

Der var slet ingen stærk Sympathi mellem os, Carl Jacobsen og mig, den første Gang vi mødtes. Han var tilbageholdende i sit Væsen mod mig, altsaa jeg det samme.

Jeg havde nogle Dage i Forveien gjort Visit og truffet Fru Othilia Jacob* sen. Ved det første Besøg har jeg en Anelse om, at jeg heller ikke just gjorde det bedste Indtryk paa hende. Hun lod sig ikke mærke med det, men sligt føles. Jeg blev keitet i mit Væsen. Der er en Ting, som ofte kan bevirke en vis Ufrihed i min Optræden. Jeg ved, at mange Men* nesker finder mig saa ualmindelig styg (jeg skammer mig næsten ved

at sige det), og det værste er, at jeg finder det selv (denne Tanke magt* stjæler mig til en vis Grad). Naa, En faar klare sig uden Skjønhed, naar man ikke har den. Jeg har forskjellige Manquements af den Slags, som har voldt mig mange Vanskeligheder, min store Distraktion f. Ex., og det, at jeg ikke kjender Folk igjen. Mange fortolker af disse Grunde mit Væsen som et Slags idiotisk Overmod, og jeg har ofte mødt Antipathi, hvor jeg selv har følt Sympathi og vilde vinde Venskab.

Jacobsen fortalte mig senere, at han egentlig næsten mod sin Vilje havde erhvervet Barbargruppen. Han havde helt siden sin Barndom været vant til at betragte Thorvaldsens Musæum som det eneste rette, og min Gruppe var det stik modsatte i Stil og Udførelse. Jeg kom der mellem Kjøbenhavnerne som den rene Oprører. Og jeg, som

ikke havde havt anden Bekymring for mit Arbeide, end at det skulde være for konserva» tivt, for ukraftigt! — Ude i Lykkesholms Allé havde jeg fundet et lidet Atelier. Der gjorde jeg nu min fangne Moder.

Man har ofte spurgt mig, hvorledes Tanken, den første Idé, til et saa» dant Arbeide opstaar i en Kunstners Hjerne. Det kan være saa forskjel» ligt. Mange lader sine Modeller besørge enhver Idé. De siger til ved» kommende (nøgne eller paaklædte) Person, at han (eller hun) skal stille sig op som det falder ham ind, saa bliver Kunstværket gjort efter Mo» dellen, mer eller mindre godt eller slet, fornøieligt eller kjedeligt. Jeg havde for nogle Aar siden en gammel, øvet Model her i Paris. Det var et stort Relief, jeg skulde gjøre, med mange Figurer. Jeg pleier jo at gjøre det, som jeg selv vil, vilde ogsaa denne Gang gjerne selv bestemme, hvorledes det skulde være, men han blev meget fornærmet, da jeg ikke gjorde det efter hans Hoved. En komisk Skrue. Han var ivrig Theater» gjænger, men livsfarlig for Skurken i Stykkerne. Det hændte ofte, at han reiste sig i sin retfærdige Vrede og slængte Stolen i Hovedet paa den arme Skuespiller. Han var en brutal Karl forresten; jeg var fornøiet, da jeg var vel færdig med ham.

Men det var den «Fangne Moder», jeg vilde fortælle om, hvorledes saadan en Figur pludselig kan staa lyslevende for En. Jeg laa en Morgen og læste i min Avis om en Affære, som laa himmelvidt borte fra detteFangen ModerI Kjøbenhavn

95

Thema, da denne Gruppe med engang faldt mig ind. Jeg reiste mig paa Knæ i Sengen, gjorde Stillingen, klædte mig hurtigt paa og gik over paa Atelieret, hvor jeg en Times Tid efter havde udført den Skitze, jeg uden Forandring fulgte i min store Statue. Dette Arbeide gik nok saa let for mig. Nogen æsthetisk Nydelse er det ikke altid at have saadan en liden Barnemodel. Fra en Barnemave kan der komme vulkanske Udbrud, uhyggelige for en saa skarp Lugtesans, som jeg uheldigvis er udstyret med. Jeg maatte, med Tugt at melde, ofte ud og kaste op — efter disse mavegymnastiske Øvelser.

Naa, den Slags Malheurer kommer man over. — Men i lang Tid kunde jeg, skjønt jeg havde gjennemført min Gruppe med stor Omhu. ikke faa den til at virke, som jeg vilde. En Dag kom Gjellerup ind i Atelieret. Jeg klagede min Nød for ham.

«Se paa Skitzen,» sagde han. De kan undertiden sige gode Ting, disse Digterne. Jeg saa paa Skitzen — tog fat paa Gruppen, dreiede Hovedet paa den bagbundne Skikkelse til Siden og ømt ned mod det diende Barn, — efter et Par Minutters Arbeide var Statuen færdig, og jeg rørte den ikke mere.

Nogen Tid efter aabnede jeg mit Atelier for enhver, som vilde se den. Jeg synes, det er en Opmærksomhed, et Slags Gjæstfrihed at vise sit Publikum saadan at udstille sit nyskabte Værk, byde det sin Kunst's første Bouquet i Leret, vort skjøn» neste, forgjængelige Stof.

Der kom mange til mig, blandt andre Julius Lange, som gjorde mig en stor Glæde ved sin Dom.

Saa kom Carl Jacobsen med en Ven fra Strasbourg. Snart efter bestilte han Gruppen i Marmor og — jeg kunde sammen med min Hustru, Fru Elga Sinding, flyve en Tur ud i Verden paa Bryllupsreise. Hun havde ønsket sig at komme til Paris, følgelig gik Reisen did.Bryllupsreise

Deilig er Paris for enhver, naar han ser Byen første Gang, men for min unge Hustru, som kom hid lige fra sit Bryllup, «im wunderschönen Monat Mai, wenn alle Knospen springen,» et skjønt Eventyr. Paris laa der og ventede os i straalende Solskin, alle Kastanjer i Flor.

Vi havde holdt vort Bryllup i den lille ven* lige Frederiksberg Kirke, derefter var vi sammen med Slægt og Venner paa Skydebanen, Seidelin som min Forlover. Det havde været surt og koldt i lang Tid, men den Dag brød Solen frem i sin fineste Stads, og al Naturen trak i sit Bryl* lupsskrud.

Og saa reiste vi — jublende, fri som Fuglene i Luften, ud i Verdensrummet, vi to sammen alene.

Jeg kjendte dernede i Paris en liden lun Rede, i Rue de Richelieu: Hotel d'Orléans. I ingen anden Storstad i

Verden tror jeg, kan man finde saadanne smaa Hoteller, saa fine og hyggelige, saa intime. Har man boet der een Gang, kommer man altid igjen, og hver Gang bliver man modtagen af de gamle Værtsfolk og Tjenere ikke som en tilreisende Fremmed, men som en velkommen Ven. Nu havde jeg min unge Kone at vise dem. — Vi fik to deilige Værelser udstyrede med gamle udmærkede Empire*Møbler. Siden den Tid har vi boet der saa mange Gange og altid i de samme Rum.

Der var en anden bekjendt Kjøbenhavner, der ligesom vi bestandig kom tilbage til dette Sted, Høiesteretsadvokat Shaw; han fortalte mig, at han var kommen hid første Gang som ung Student og siden atter og atter.

For min Hustru og mig eier dette Sted alle de lykkelige Minder fra vor Bryllupsreise. Her tog vi ogsaa ind, da vi kom herned for at feire vort Sølvbryllup, — og vor Søn og hans unge Hustru drog ogsaa ud fra dette Sted paa deres Bryllupsreise. — Det er for os som et gammelt Smykkeskrin, hvori vi har gjemt saa mangt og meget til Erindring om lykkelige Dage i vort Liv.

Nu er Hotellet nedlagt og det gamle Hus — sandsynligvis en Hof* mandsbolig fra Cardinal Richelieu's Tid — ligger nu næsten øde og for* ladt. Krigen og Døden har ryddet op her.

Hotellet var saa centralt beliggende, at vi bekvemt kunde besøge saa meget, som jeg vilde vise min unge Kone.

Théatre Français og Louvre var næsten vore Naboer og Palais Royal. Det straalede dengang endnu i sin fulde Glans af Guld og Ædelstene. Nu er den Herlighed forbi. Det ligger nu stille og næsten øde hen, som en gammel, falmet Skjønhed, der tænker paa svundne Dage, da hun var ung og fristende.

Der fandt vi en god Restaurant, som vi gjorde til vor Stamkneipe, og hvor vi sad saa deiligt alene, vi to midt i Vrimlen, spiste og drak og var glade.

Men der fik jeg rigtignok en Forsmag paa en Ægtemands Martyrium.

Madame skulde gjøre culinariske Studier, forberede sig til sin kom* mende Værdighed som Husfrue.

Spisesedlen skulde prøves, hver eneste Ret, men jeg skulde være Prøve* spiser, naar hun selv ikke havde Mod til at forsøge, og jeg gik paa med krum Hals.

«Rien n'est sacré pour un sapeur.»

En Gang holdt det haardt. Man kom med noget underligt noget paa en Tallerken. Det saa ud som Hunde — ikke Hundemac?. Jeg skulde naturligvis være den, som prøvede det. — Jeg ståk min lange Næse til

det. Det lugtede som Hunde — ikke Hundemad. Jeg saa bønligt paa hende, om jeg ikke kunde slippe — ingen Barmhjertighed —

Det smagte som Hunde — ikke Hundemad.

Og der sad hun og lo mig op i Ansigtet!

Nei, saa heller gaa paa Musæer og i Theatret, skjønt det var en Hede, saa Asfalten smeltede som Smør — — Hvad om vi reiste? til Skov og Fjeld og frisk Luft Nat og Dag? —

«Lad os.»

Vi saa i Bädecker.

«Schwarzwald ?»

«Det klinger lovende.»

«Opperiau eignet sich für langere Aufenthalt.»

Saa reiste vi did — over Strasbourg. For Bryllupsreisende er alting herligt; om det for almindelige Dødelige kan have den Tiltrækning, ved jeg ikke. Frisk Luft Dag og Nat fandt vi.

Vi tog ind i «Zum goldenen Adler» (med tre Stjerner i Bädecker). Værtinden kastede sin Kjærlighed paa os og gjorde os alt det gode, hun kunde. Vi blev snart hendes fortrolige Venner. Naivere Forhold fandt vi jo her end i Paris.

«Goldener Adler» var Byens Midtpunkt og Samlingssted. Der kom en Dansemester Herr Bikler og holdt Danseskole hver Lørdag. Uhyre komisk at se paa dem, naar de spyttede i Næverne og gik paa Dansen løs under Herr Biklers Kommando.

Han gjorde min Frue den Ære at byde hende op til Dans. «Ach, möchte mit Ihnen das ganze Leben Walzer tanzen,» sagde han. — «Be* daure, bin anderswo engagiert,» sagde hun med et Suk. — Jeg kan endnu le, naar jeg tænker paa disse skikkelige Mennesker. Der var en Historie

med tre nyfiskede Foreller paa et Fad--Nei, alting maa have en Ende —

en Bryllupsreise med.

Ach, ich möchte mein ganzes Leben auf Bryllupsreise gehen! Men det gik ikke længer, vi maatte tilbage til Danmark, til vor nye Rede, som vi skulde bygge os, og alt det andet, som ventede.

Til Alvor og Arbeide for os begge.

Theaterferien var forbi, og Prøverne begyndt. Og jeg havde mit, som skulde gjøres. Carl Jacobsen havde sat mig den Opgave efter Tegninger at gjenudføre Freunds Frise, som var brændt med Christiansborg Slot. Saa reiste vi hjemover igjen.

Nu fulgte en Tid, hvor vi saa mange Mennesker hos os og kom meget ud mellem Folk. Julius Lange, Georg og Edvard Brandes, Arkitekt Blikfeldt, Carl Jacobsen og Frue, Hr. og Fru Cantor, Carl Salomonsen, Axel Hen* riques, Paludan, Galschiødt, Fru og Frøken Lønborg, vore gode Veninder, og mange andre.

Hver Onsdag var der Modtagelse paa Ny Carlsberg, der mødtes vi med saa mange af de største Kunstnere og Videnskabsmænd i Landet.

Store Begivenheder var der ikke — Livet gik roligt — vi var nu to sammen til at dele alt, Glæder eller Bekym* ringer, og vi havde hver vor Kunst at dyrke.

Indtil det Tidspunkt kom, da min Hustru maatte bede om Orlov fra Theatret. Vi ventede en glædelig Begiven* hed i Familien. — Nu oprandt en Tid stille og rolig hjemme hos os selv. Der kom en liden sund og velskabt Søn til Verden, 5te April 1886.

Og saa — den frygteligste Tid i mit Liv. Min Hustru laa der med sit nyfødte Barn i sine Arme, rødmusset og frisk. Men Lægen saa meget alvorlig ud. Hendes Rødme var Feber, den farlige Feber, som river saa mange Mødre bort. — Hun laa og kjæmpede med Døden, Dag efter Dag, Uge efter Uge. — Og Barnet blev sygt, dødssygt. Der blev hentet en Præst for at faa Gutten hjemmedøbt, — Kvinderne i mit Hus havde benyttet et Øieblik, mens jeg var fraværende, til at faa ham tilkaldt.

Sidste Vagt

Mor, som samtidig laa meget syg, havde ønsket, at min Søn skulde opkaldes efter min Far: Vilhelm, og det skede saa.

Begge mine To laa og stredes med Døden, og under dette kom der Telegram fra Norge:

«Mor dør, kom.

Christian.»

Jeg reiste øieblikkelig — og kom for sent.102

Jeg vidste, min Hustru og min Søn i samme Stund maaske blev revet bort. Jeg vendte strax tilbage til dem, kunde ikke vise min egen Mor den sidste Ære. —

I mit Hjem fandt jeg dem begge i Bedring.

Der kan være Tider i Livet, hvor det ser ud, som alt styrter sammen. Da gjælder det at prøve sit Mod.

Min Mor havde jeg mistet, jeg sørgede tungt og længe, — nogen Trøst for Døden ved jeg ikke. Men for de andre To var der dog Haab. Min lille Søn begyndte snart at komme sig, med min Hustru gik det lang« somt, ganske langsomt opover, i Maaneder endnu var der Livsfare.

Og saa skulde der sørges for det daglige og for min Kunst.

Saa underligt det er, jeg har havt det saaledes, saalænge jeg har været Billedhugger, at arbeide har jeg kunnet, hvorledes det end gik mig. Det er, som om jeg var sammensat af to Individer. Kunstneren i mig er ganske uafhængig af mit andet Jeg.

Jeg stod hjemme i min Dagligstue og gjorde Skitzen til min Valhalla« frise. I Værelset ved Siden af laa min Hustru dødssyg og i sin Vugge bag mig min lille Søn saa svag, at han naar som helst kunde slukkes ud. — Og under disse Forhold kunde jeg fuldstændig fordybe mig i mit Arbeide og samtidig sørge for og over alt det tunge, som i denne Tid hvilede paa mig.

Det var en stor Composition, jeg gjorde, Skitzen til Valhallafrisen. Jacobsen havde, kort før alt det onde styrtede over mig, været i mit Atelier og havde spurgt mig, om jeg ikke heller vilde gjøre en ny selv« stændig Frise istedetfor Freunds; han fandt, det var Synd, at jeg benyt« tede mine Kræfter til at udføre en anden Kunstners Arbeide. Jeg kunde gjøre en ligesaa god selvstændig Komposition. Jeg blev naturligvis for« nøiet over dette Forslag. — Det var denne Frise, jeg nu var begyndt paa.

Endelig kunde jeg med nogenlunde Tryghed gaa hjemmefra, begynde at arbeide paa Atelieret igjen. Det var høie Tid, Kassen var næsten tom.

Saa begyndte umiddelbart efter disse angsttulde Tider i Hjemmet den vilde Kamp for at faa en Del af mit Arbeide færdigt til at vise frem ogTunge Dage

faa Penge for. Uger itræk stod jeg uafbrudt og stred, ofte Døgnet igjen» nem, tændte Lampen, naar Dagen var endt, arbeidede, slukkede Lampen igjen og arbeidede videre.

Man gjør ofte sine allerbedste Ting i saadanne vildt ophidsede Tider. Jeg har altid, i alle mine Kunstneraar, havt en stor Arbeidskraft og stærke, sunde Nerver.

Men da den voldsomste Tid var over, har det vel nok taget stærkt paa mig. Jeg lagde Mærke til, at Graaden kunde tage mig, ofte for Smaating, som jeg selv lo ad bagefter og skammede mig over.

Saa reiste vi ud paa Landet og holdt Ferie alle tre, «padre, madre, figlio, tutta la famiglia» — nei, Rimet passer ikke, naar den Lille er et Masculinum. — Vi var saa lykkelige og glade. Barnet kunde vi lægge i Græsset og vi sad hos ham i Solskinnet.

Jeg har et Fotografi, Eiga gav mig til min Fødselsdag af hende selv med Gutten sin. Hun var bleven saa liden og tynd, men saa yndig. Graaden sad i Halsen paa mig, da jeg saa det, men nu kunde vi le af det begge To.

Mine kjære Rekonvalescenter kom hurtig til Kræfter igjen, vi var altid i frisk Luft og tog vore deilige Bade hver Dag nede ved Julebæk. (Naar jeg tænker paa Julebæk, faar jeg Hjemve efter Danmark.)

Sommeren gik, og snart slculde vi ind og begynde med friske Kræfter paa Arbeidet igjen.

Jeg havde faaet Tilladelse til at indrette et Atelier i «Enke» dronningens Palæ» paa Amalienborg. Det var dengang Udenrigs» ministeriets Residens. Diplomater fra alle Lande kigede ofte ind til mig paa Atelieret; jeg lærte flere af de senere berømte Stats» mænd at kjende venskabeligt. Omkring det gamle ærværdige Kongepar samlede sig hele Europas Interesse.

Det var morsomme Tider. Paa Theatret gjorde min Hustru megen Lykke. Vi følte os begge afholdte og ansete.Udstillingsaaret 1888

Valhallafrisens første Halvdel blev færdig og opsat paa sin Plads i det gamle Glyptothek paa Ny Carlsberg. (Den anden Halvdel udførte jeg tørst mange Aar efter til den nye Glyptotheksbygning, der blev taget en Afstøbning af det første Stykke, og saa det Hele sammenarbeidet.) Jeg gjorde Worsaa*Monumentet til Prindsens Palæ. Meget mod min Vilje blev Portraitmedaillonen (tørt nok) udført af Stein, skjønt det hele var bestilt af mig efter Konkurrence. (En liden Intrige af Stein.) Ved Af* sløringen var Kongen tilstede.

Arkitekt Heinrich Hansen, som holdt Talen, blev ved Gang paa Gang at takke «Hr. Professor Stein» for det Monument, som jeg havde gjort. Saa faldt Sløret, og Kongen gik hen for at se nærmere paa det. Jeg hørte endnu engang Heinrich Hansen tale høit om Stein.

«Men det er jo dog Professor Sinding, hvem vi skylder dette smukke Monument,» sagde Kongen. Jeg stod gjemt inde mellem Publikum, jeg kan ikke fordrage ved saadanne Leiligheder at holde mig fremme person* lig. Men Kongen havde saamænd bidt Mærke i mig, kom hen til mig og trykkede mig i Haanden og trak mig frem.

Jeg fortæller denne lille Episode, fordi det var første Gang, jeg per* sonlig fik et Bevis paa Kong Christian den IX'des Retfærdighedsfølelse, og det blev ikke den sidste.

En Mand, jeg dengang havde stor Glæde af at lære nærmere at kjende, var Sofus Müller, Direktøren for det oldnordiske Musæum, en lærd Mand,Udstillingsaaret 188 8

Første Del af Valhallafrisen

og en klog og retsindig Åland. Det var ham, som havde sat Indsamlingen igang og faaet Monumentet reist over sin Forgjænger ved Musæet.

Der kom nu et stolt Aar for Danmark: Udstillingsaaret 1888.

Alle Lande sendte til Kjøbenhavn det bedste, de havde at vise af Kunst og Industri. Det blev en straalende Udstilling. Alt var ordnet med den Smag og sikre Stilfølelse, som det danske Folk viser ved saadanne Ledigheder; alle var færdige til at bringe ethvert Offer for at gjøre Landet Ære. Jeg har set mange og langt større Udstillinger, men ingen saa har* monisk arrangeret som denne.

Fra de store og smaa Lande i Europa kom Monarker og Statsmænd op til det lille Danmark for at beundre det og for at bringe dets gamle Kongepar sin Hyldest.

Det var interessant og uhyre morsomt i Kjøbenhavn dengang, store Festligheder Slag i Slag hele Sommeren. — Jeg selv fik al Leilighed til at være med paa alt og se alt paa nærmeste Hold.

Jeg var bleven valgt til Kommissær for de norske Kunstnere, saa jeg fik i Embeds Medfør Leilighed til at lære alle disse Storfolk at kjende og føre dem omkring.

Jeg selv havde faaet Carl Jacobsens Tilladelse til at bringe min «Fangne Moder» fra Glyptotheket til Udstillingen, skjønt det jo ikke var længe siden, jeg havde hugget den færdig og stillet den paa sin Plads ude hos ham selv, men for Udstillingen bragtes ethvert Offer.

Gruppen kom ogsaa til at gjøre megen Lykke, baade hos Høie og Låve.

En af de første Udstillingsdage stod jeg med Dronning Louise foran denne Gruppe; det var første Gang, hun saa den, og hun talte saa venligt og smukt til mig om den, hun stod med Taarer i Øinene — paa den anden Side af Statuen stod en Bondekone. «Men hvad har hun dog gjort?» spurgte hun over til Dronningen og mig.

Der indtraf en Begivenhed, som for mig som Kunstner fik en stor Be* tydning. Det blev for mig noget af et Ridderslag.

Carl Jacobsen gjorde, som den store Mæcen han var, et Mestertræk. Han indbød de berømteste franske Kunstnere til at sende Arbeider op til ham til Udstilling i Kjøbenhavn. Han reiste med ganske kort Frist sin egen Bygning provisorisk til det Brug. De kom selv med, Kunstnerne, samtidig med sine Værker, som Jacobsens Gjæster — han satte et Tog gjennemgaaende fra Paris til deres Raadighed.

For mig blev det en uforglemmelig Tid. — De første Dage i Kjøben* havn benyttede de franske Kunstnere til at se Udstillingerne, baade sin egen og den store.

Og saa gjorde Bryggeren en Fest for dem paa Skodsborg, straalende, en Storborger værdig. Vi var naturligvis med, min Kone og jeg.

Man mødtes paa Kjøbenhavns Jernbanestation i Forhallen. — Som vi alle stod der og ventede, de franske Kunstnere i en Klynge for sig selv, lagde min Kone og jeg Mærke til, at de saa saa underligt hen paa os, pegte paa os, gestikulerede med Tommelfingeren, som Billedhuggere har for Vane at gjøre. — Pludselig kommer Hr. Barrias hen til os.

«Fr De Hr. Sinding?» spurgte han.

Jo, det var jeg da.

«Lad mig trykke Deres Haand, Hr. Sinding; De har en skjøn Gruppe

derovre paa Udstillingen — men De er den eneste.» Han sagde det næsten som en Bebreidelse — saa kom hele Flokken hen til os; de sagde alle om« trent Ord til andet det samme som Barrias, — jeg blev naturligvis lykkelig, den Bebreidelse, at jeg skulde være «den eneste», kunde jeg jo ikke blive saa fortvivlet over. De blev nu alle forestillet for min Hustru. Hende var de svært begeistret for, hun har altid vundet stor Sympathi mellem Fremmede.

Endelig gik da Toget. Ved Skodsborg laa et Panserskib, hele Selskabet blev ført ombord og vist omkring. Da vi kom iland igjen, blev der druk* ket og holdt Taler i Festsalen.

De franske Kunstnere havde midlertidig samlet sig i et Siderum for sig selv, jeg gik ind til dem, havde noget, jeg skulde meddele dem.

I det samme de saa mig, reiste de sig alle sammen og bragte mig rent ud en Ovation.

Begribeligvis var jeg jublende over dette. Det var jo disse Mænd, jeg gjennem mange Aar havde set op til som Halvguder. Det var vor Tids største Kunstnere, som nu .tog mig op i sit Lag og bragte mig sin Hyldest som Ligemand. Det var, hvad jeg aldrig i mine vildeste Drømme kunde ventet mig, det, som disse Mænd gav mig. Jeg maatte love at sende et Arbeide til Verdensudstillingen i Paris næste Aar. Jeg havde til den Leilighed ikke andet end min gamle, slemt medtagne Gibsmodel til den «Fangne Moder»; den blev saa sendt. De franske Kunstnere gav mig Mod og Tillid til mig selv og Rygstød i saa mangen styg Storm, jeg

skulde komme til at staa i. Naa, jeg har jo ikke været saa let at blæse overende hverken før eller siden.

Da Jacobsens Gjæster var reist tilbage, sad jeg en Dag sammen med Jacobsen paa Udstillingen. Han sagde mig da pludselig, at han havde vist dem min Valhallafrise i Glyptotekets franske Sal. De havde fundet den fortræffelig. Saa havde Jacobsen beklaget til dem, at Hestene i min Frise var saa daarlige.

«De Hestene,» havde de svaret, «de er jo aldeles udmærkede.» Jacob* sen forstod, at de havde Ret, og det sagde han mig loyalt. Han havde tidligere været svært sint for dem. De er jo heller ikke hippologisk kor* rekte, men springe gjør de, som Fanden var efter dem — eller som de skulde til Kamp.

Det var muntre Dage, vi havde dengang; jeg var bestandig sammen med de franske Kunstnere, og Venner blev vi i lange Tider bagefter.

Nu er de døde og borte de fleste, men det, de har gjort, det bliver staaende.

Det ved jeg nok, der kommer, og er alt kommen, Perioder, hvor saa mangt og me* get, selv af det bedste gaar af Mode. Men* neskene er nu engang ikke anderledes, de bliver trætte af at se for længe selv paa det skjønneste, og saa bli* ver de sinte og skjæl* der ud.

Men det gjør ikke noget — det som duer skal nok holde sig og komme Op lgj en. Wovsaa=MonumentetTo Mennesker

Jeg havde i mange Aar gaaet og tænkt paa en Gruppe af en Mand og en Kvinde i elskovsfuld Omfavnelse.

Ja, jeg havde egentlig havt den i mine Tanker, saa længe jeg havde været Billedhugger.

Det første, jeg saa, da jeg første Gang kom ind paa den kgl. Tegneskole i Christiania var en Gibsafstøbning af den antike Gruppe, man kalder «Amor og Psyche». En ung Mand og Kvinde, begge næsten Børn endnu, som kysses. Hvad jeg i dette Øieblik saa og fandt saa skjønt, blev hos mig den første Spire til «To Mennesker».

I Aarenes Løb havde jeg gjort en L'endelighed af Ud* kast til en saadan Gruppe.

En Sammenslyngning som denne af to menneskelige i Legemer vil altid være en vanskelig Opgave for en Billed* hugger.

Tre Gange byggede jeg Gruppen op i fuld Størrelse og rev den ned igjen. Det er en stor Sorg saaledes at dødsdømme sit eget Værk.

Et Kunstværk paabegyndes i Himmelen og ender i Helvede, er der En, som skal have sagt. Ja, der siges saa mange bevingede Ord af Dilet* tanter.

Det ved jeg, at alle betydelige Billedhuggerarbeider skabes ved en næsten overmenneskelig Energi og under store Lidelser. Allerede det pe* kuniære Spørsmaal, at bringe en saadan stor Gruppe til Fuldendelse i sit kostbare Materiale for de Priser, vi i Reglen kan opnaa, og samtidigt leveTo Menneske r

standsmæssigt med Familie, er det rene Mirakel. Men det er vort Kald i Livet, og saa gjør vi det med godt Mod.

Jeg gik stadig og tænkte paa det samme og det samme.

Saa var det en Dag, jeg havde en frygtelig Hovedpine. Jeg tog 2 Draaber Opium (mere taaler jeg ikke) for at sove — under den lidt om« taagede Tilstand, jeg kom i, saa jeg pludselig for mig i mine Tanker hele Grupperingen, jeg saa længe havde søgt. Næste Dag blev Skitzen gjort. Den lykkedes strax for mig. I saadant et Udkast, en «Maquette», kan hele Quintessentsen af et stort Værk ligge. Det er ofte det værdifuldeste af alt, hvad vi gjør, selv om det er noksaa raat udført.

Var jeg Samler, vilde jeg anlægge en Skitzecollection og støbe hvert Stykke i Bronce, det var en billig Anskaffelse af store Værdier. Men det skjønn r Folk ikke.

Gruppens Anlæg gik hurtigt for mig.

Det har bestandig været saa anstrængende for mig, at jeg har maattet gjøre alt med egen Haand, lige fra Arbeidets første Begyndelse. Skrue Armaturet fast, lægge hver Lerklump paa, tungt at slide med, jeg er jo liden og spædbygget. Jeg prøvede at tage Hjælp, men det blev bare til, at jeg maatte gjøre det om igjen.

Det værste har været, at den første Kraft blev ødslet paa dette rent haandværksmæssige. Naar saa det egentlige Kunstværk skulde skabes, var jeg træt. Jeg fik imidlertid stive mig op og arbeide med dobbelt Kraft. Man føler sig allikevel tilfreds, naar det første Anlæg af saadan en Gruppe staar der i de store Linjer, og Gjennemførelsen i Detaillerne begynder.

Til den mandlige Figur i Gruppen fandt jeg strax en Person, som passede. Det er gjennemgaaende en sund, velskabt Befolkning deroppe i Danmark. Forfængelige er disse Herrer Modeller over alle Grændser, langt værre end Kvinderne.

Til den unge Pige søgte jeg længe forgjæves en passende Model. Der skulde Smidighed til at gjøre Stillingen, saa let som den ogsaa ser ud.

Men saa kom der en Sextenaarig, et mærkeligt Væsen, næsten som en Vild, fra de laveste Lag i Samfundet, hun kunde hverken læse eller skrive112

ordentligt. Korsett havde hun aldrig havt paa sin slanke, yndige Krop, men Stillingen gjorde hun fuldendt saa naturlig, saa bøielig i Bevægelsen som en liden Menneskeunge i sin Moders Arme.

Jeg har gjort interessante Prøver paa, hvorledes man kan beherske sine Modeller, Mennesker eller Dyr.

Jeg skulde engang i en Fart gjøre en Cerberus, en styg Hundekrop altsaa. Saa gik jeg ud paa Gaden og lokkede en Kjøter ind i Atelieret til mig, satte den op i Stillingen, som jeg vilde, gav den et let Slag med Fingeren paa Næsen. «Stille,» sagde jeg — og den blev siddende som for* stenet, til jeg fik modelleret færdig, hvad jeg skulde. Men da jeg saa luk* kede Døren op og gav den fri, kan det nok hænde, at Fanden tog ved Dyret; den styrtede afsted og kom aldrig mere i Nærheden af Atelieret. Den saa mig engang bagefter paa Gaden, men hvor den rendte afgaarde!

Med en Kat gjorde jeg noget lignende. Jeg laa paa Landet dengang, havde fundet et rigtigt pent Dyr, jeg vilde modellere. Det var ude i det Fri, jeg arbeidede. Katten satte jeg op paa en høi Cavalette, gjorde med den som med «Cerberus», gav den et let Slag paa Næsen og sagde strengt: «Stille»! Den blev liggende aldeles urørlig en hel lang, lys Eftermiddag.

Men da saa Aftenen kom, og jeg slåp den fri — den satte afgaarde som en Pil. Jeg havde sluppet den lidt for tidligt og sprang efter den. Men det var umuligt at naa den. Den klatrede op paa en Mur, og da jeg kom i Nærheden, vendte den Agtersiden til og sprøitede. Det var nær gaaet mig som Hr. Socrates dengang i Jardin des Plantes, men jeg var hurtigere end han.

Ja, som med Katten og Hunden gjør jeg aldrig med mine Menneske* Modeller. Jeg slaar dem ikke paa Næsen og siger «Stille». Men slippe sig løs paa nogen Maade tør de ikke under mine Øine.

Da jeg nu havde fundet de rette Modeller, gik det hurtigt fremad med Arbeidet. En vakker Dag stod Gruppen færdig.

Den 6te Mai 1889 er To Mennesker signeret.

Et skjønt Menneskepar havde jeg arbeidet efter, to prægtige Skabninger. Han sund og kraftig, og hun et ganske ualmindelig deiligt, ungt Kvinde*To Menneske r

legeme i sin allerførste Foraarspragt, just nyudsprungen som en Blomst i Vaar, i Udfoldelsen fra Barn til Kvinde, men endnu kun et skjønt Legeme.

Min Opgave havde været at indblæse det levende Kunstens Liv i mit Elskovsdigt, tolke mine nyskapte to Menneskers Hengivelse i et Kys til evig Tid.

Naa, saa skulde Gruppen udstilles i Ler, som jeg før havde gjort med den Fangne Moder.

Jeg skrev til Bladenes Redaktører og bad dem sige, at jeg havde en ny Gruppe, «To Menneske r» kaldet, og at den vilde være udstillet for Gud og Hvermand i mit Atelier, Enkedronningens Palæ, Amalienborg, Indgang fra Fredericiagade hele den lyse Dag.

Der kom en uhyre Masse Mennesker.

Af alle Samfundsklasser. Fra Kongens Hof, fra Smaafolks Hjem, fint Folk og Fattigfolk, og alle forstod de, hvad jeg havde ment med mit Værk. Skjønt det var to splitternøgne Mennesker Mand og Kvinde, som kyssede hinanden, var der intet, som kunde støde deres Blufærdighed. Thi der findes ikke paa Jorden noget skjønnere, ædlere end Elskov. Det skjønte de alle, at det var hvad jeg havde ment og villet præke for dem som en anden Præst.

De fleste, som gaar og ser paa Kunst, gjør det for at glæde sig, et Øieblik føie sig revet ud af Hverdagslivets Slid og Kedsommeligheder — det var for alle disse, jeg havde gjort Arbeidet.

Men saa findes der ogsaa en anden Slags Folk, især blandt Kunstnerne. De, som kommer for at finde Feil. Dem havde jeg ogsaa tænkt paa, dem vilde jeg ogsaa gjöre en Glæde:

Paa Gruppens Bagside, paa Mandens høire Fod havde jeg gjort en Feil til disse Folks Fornøielse. Jeg havde bare anlagt Foden ganske raat, det spilte jo slet ingen Rolle.

De første, som kom, da jeg havde lukket Døren op til Atelieret var en hel Flok Kunstnere og «Kunstforstandige». Gud hjælpe mig. De stand* sede ikke engang foran Gruppen og saa paa den. Nei, det var som om de havde en Snor i Næsen allesammen og blev trukket lige hen til Foden. Og de blev saa glade, og Foden blev diskuteret i det uendelige, baade med det samme, i min Nærværelse, og lange Tider bagefter. Det var fryg* teligt komisk. Jeg havde tænkt at rette «Feilen» senere, men den har skaf* fet mig saa megen Fornøielse, at jeg lod Foden være, som den var. Gruppen har gaaet med den Fod sin Seiersgang Europa rundt.

Og det findes ikke det Land i Verden, hvor den ikke er kommet i Repro* duktioner, plastiske Gjengivelser i forskjellige Størrelser, i Fotografier eller illustrerede Blade, i Asien, i Australien og Amerika og overalt i Europa.

Et frugtbart Par Mennesker har det ogsaa været. Der blev snart om« kring i Verden ikke et Atelier, hvor der ikke blev gjort en Omfavnelses« gruppe, med eller uden Kys. Der var jo før i Tiden lavet mange Grupper af en Mand og en Kvinde, de blev kaldt Mars og Venus, eller Adam og Eva, eller Romeo og Julie, men enten var de altfor sukkersøde eller saa usømmelige i sin Tendens, at de bare var til at sætte i musée secret.

Nu var Isen brudt for en hel Række og Klasse af Sculpturer.

Først kom Rodin med sin Gruppe «Kysset». Han havde netop set «To Mennesker» paa Salonen i Paris (det var i 1890).

Willy Gretor har fortalt mig, at han paa en Spadsertur sammen med Henri Becque og Rodin havde hørt Rodin omtale min Gruppe og sagt, at han vilde gjøre en lignende; han fandt ikke min sandselig nok; hans skulde være til Vellystens Pris, «la sainte Voluptée». Hans Gruppe «le baiser» er skjøn, om den er sandseligere end mine to

Mennesker ved jeg egentlig ikke.

Da min Udstilling i Atelieret var sluttet, kom Carl og Othilia Jacobsen og bestilte «to Mennesker» i Marmor. Jeg sendte strax Gibsmodellen til Rom for at faa den punktert dernede.

Min Hustru har ved dette Arbeide, som ved alle, været mig en uvur« derlig Støtte. Hun har under hele vort Ægteskab ikke alene dyrket sin egen Kunst som en af dens ypperste, men hun har staaet mig bi bestandig med sine kloge og fine Raad. Meget af det bedste, i hvad jeg har gjort, skylder jeg hende. Jonas Lies Hustru har vist« nok været noget af det samme for ham, hvad han ogsaa selv har sagt. Ikke at hans Digtning har manglet Selvstændighed og været hendes, ikke hans.

Lykkelig den Mand, hvis Hustru kan være ham en stærk og trofast Støtte, som min har været det. Paa min Side har jeg desværre ikke havt den Evne at kunne raade hende i hendes Kunst, saa gjerne jeg end havde villet.G r arid Prix

I Skovfogdens Hus ved gamle Hellebæksvei fik vi leiet en deilig Sommerbolig. Omegnen der er noget at det skjønneste i Danmark. Vor lille Søn var voxet op til at blive en hel stor og vigtig Personlighed paa 3 Aar, det Centrum, hele Verden dreiede sig om, en klog liden Fyr, som vi altid havde med os paa vore Udflugter i Skov og Mark. Naar han blev træt, kom han op at ride paa Fars Skuldre. Jeg har baaret ham mangen Mil paa den Maaden. Vi fik snart en fuldstændig sikker Ballance i Krop* pen begge to, han som Rytter og jeg som Hest. Lykkelige Dage. Vi tre altid alene sammen. Vi havde næsten glemt, at der fandtes noget, som kaldtes Kunst og Udstillinger. En sjelden Gang kunde vi komme i Tanker om Paris og Verdensudstillingen. Jeg havde jo den «Fangne Moder» dernede. Der er en Vei bag Skovfogdhuset ret op over Marken, langs ved Gjær* det til Skoven. Der gaar det først gjennem en Furuskov, høie, slanke Stammer, det er som at gaa gjennem en Søilerække i en Kirke, saa høi* tideligt. Saa kommer Birkeskov og al Slags Løvtrær op ad en liden Bakke. Den Veien har en Historie.

Der begyndte at komme Meddelelser i Aviserne fra Pariserudstillingen. Krøyer havde faat 1ste Medaille — Ja, Krøyer er en stor Kunstner — — og den og den havde faat Medaille. — — Vi sagde ikke noget til hin*Grand Prix

anden om det, vi havde læst.--Den har vel været for skidden og styg,

Gibsmodellen, jeg skulde ikke sendt den — men en liden 3die Medaile kunde de da gjerne givet mig — naa pyt, — jeg kan klare

mig uden--Lidt speku«

lerede jeg da paa dette.

Vi gik en Tur derinde i Skoven. Gutten havde vi mellem os, holdt hver i sin Haand.

Saa kom der en Kone løbende ned ad Bakken lige imod os.

Om vi vidste, hvor der boede en Billedhugger Sin* ding? — Jo, det var mig.

Hun havde et Telegram til mig. — Jeg aabnede det og læste:

«Til Lykke med Grand Prix».

Alle de Penge, jeg håv« de i Lommen gav jeg hende, Konen, der glode paa mig, som om jeg var gal.

Og saa tog jeg begge mine To og dandsede afsted med dem — ellevild. — «Vi blir rige, Gutten min» — vi foer omkring med ham, «nu bliver vi rige!»

Vi var jo noksaa — ikke rige--Blev heller aldrig andet, hverken da

eller senere. Ak, vi troede et Øieblik paa Guld og grønne Skove.

Siden den Stund hedder den Veien Medailleveien.

Om Aftenen var vi i Middagsselskab i Helsingør hos vor gode Ven Redaktør Galschjøt — vældigt Humør over hele Linien.

Han har en liden Sø i sin Have, med Baad og gamle Karper, som kom* mer seilende, naar man ringer paa en Klokke.

I den Baaden lagde jeg mig og lod mig drive med Strømmen, dvask og doven.

For første Gang, tror jeg, efter jeg var bleven Billedhugger, laa jeg og drømte, byggede Luftkasteller, «grund* murede Luftkasteller» siger Ibsen. Det høres jo som en Paradox. Men Drøm* meslotte kan undertiden være godt nok fundamenterede. En viis Mand, den Ibsen. — Luftkasteller er ellers en Luxus, jeg aldrig tillader mig, Ru* inerne kan ødelægge saa saare meget, naar de ramler sammen over ens arme Hoved. — Nei, jeg vil bygge paa fast Grund, hvad jeg bygger.

Nogen Tid efter reiste vi ned til Paris for at modtage min Grand Prix. Det var morsomt at tage ind og hilse paa Hotel d'Orléans igjen og vore gamle uforandrede Værelser.

Oppe i Eiffel*Taarnet gjorde Jacobsen en straalende Fest for alle den Tids største franske Kunstnere.

Min Hustru var den eneste Dame.

Før vi gik tilbords, præsenterede Kunstnerne sig for hende, og bad hende selv vælge sin Bordkavaller blandt dem alle.

Hun tog Falguiéres Arm. Under hele Festen var der en uafbrudt Hyldest til min skjønne Frue. Sjelden har vel en Dame set sig som det beundrede Midtpunkt for saa mange berømte Mænds Courtoisie. Hun modtog al den Vrak straalende.

Der gik længe Ry af det bagefter.

Min «Fangne Moder» havde bragt mig megen Ære og Glæde, den Rig* dom, jeg saa naivt havde lovet min Søn, kom derimod ikke, jeg var, og jeg blev og er — en fattig Kunstner, ligesom omtrent alle mine Kolleger. Faar trøste mig med, at «Æren er det fagreste Træ i Skoven.»

Vi reiste da glade og stolte hjem igjen.

Imidlertid blev der af fuld Kraft hugget løs paa mine «To Menne* sker» nede i Rom.

Jeg vilde udstille denne Gruppe paa næste Salon.Atter Paris (1890)

I Februar gik jeg til Paris igjen for at fuldføre dette Arbeide i Marmor. En hel liden Koloni af mine Elever var reist i Forveien og havde leiet Atelier og Bolig for mig og min Familie, og for dem selv ved Siden af ude paa Boulevard Arago. Bundgaard, Bærentzen, Johanne Dan, Klarboe, Frk. Heiberg og min Søster.

Det Løfte, min Lærer og Mester Albert Wolff havde taget af mig, at jeg skulde gjøre mod andre Billedhuggere, som han havde gjort mod mig — det har jeg holdt.

Allerede i den første Tid, efter at det var blevet mig tilladt at installere mig paa Amalienborg i Enkedronningens Palæ, havde jeg begyndt at modtage som Elever enhver ung Billedhugger med noget Talent.

Mit Vilkaar var det samme som Wolffs ligeoverfor mig: Uden Godt* gjørelse. Jeg betragtede mig som gjeldbunden til min gamle Lærer. (Det Vilkaar har jeg ikke ladet gaa videre i Arv til mine Elever; jeg er ikke vis

paa, det altid er heldigt.)

Der kom i Aarenes Løb unge Mænd og Kvinder fra alle Lande for at lære, de fleste fra Danmark, Norge og Sverige, men ogsaa fra Amerika, Tyskland, Finland og Rusland. Mange af dem er naaet frem til at blive selvstændige og ansete Kunstnere, nogle viste saa lidet Talent og Udhol* denhed, at jeg fraraadede dem at fortsætte, et Par opførte sig i den Grad slet, at jeg ikke vilde have mere med dem at gjøre.

I den første Tid havde jeg dem alle hos mig i Atelieret, men lidt efter lidt blev der altfor knapt Rum for os. Saa blev vi enige om, at de skulde slaa sig sammen og leie Atelier et andet Sted. Derhen gik jeg saa og hjalp dem tilrette med mine Raad, det bedste jeg formaaede. Jeg holdt meget af dem, og jeg tror, de altid nok vil tænke paa mig med Ven* skab. De var unge, nu er Aarene gaat, over dem ogsaa, men for min Be* vidsthed staar de endnu, som dengang, fulde af Ærgjerrighed, Begeistring og Ungdomsfriskhed.

Thomas Bærentzen har i 1916 i Berlingske Tidende skrevet en elskværdig Skildring af det Liv paa Atelieret i Bredgade, som jeg her aftrykker:

Stephan Sinding som Lærer

Mange Aar er forløbne, siden Stephan Sinding levede her i Kjøben* havn, hvor en Række af hans berømteste og værdifuldeste Værker er blevne til. Beundret af mange, men lige saa ofte misundt og miskendt levede han her et rastløst og energisk Arbeidsliv, under Fuldførelsen af de store Grup* per, vi kjender fra Glyptoteket, og desuden samlede han om sig et Kuld af Elever, for hvem han med sin æggende og temperamentsfulde Under* visning blev den befrugtende og uforglemmelige Leder paa Kunstens Bane. Siden har han tilhørt Udlandet, og da navnlig den By, der for ham staar som det eneste naturlige Virkested for en moderne Billedhugger — Paris.

Sinding havde i de tidligere Aar her i Byen et nærmest umuligt Ate* lier, en lavloftet, skummel og fugtig Vognport, med almindelig Brolægning i Stedet for Gulv, som var bleven ham overladt i Chr. VII Palæ paa Ama* lienborg. Det er egentlig ubegribeligt, at de kolossale Grupper kunde ud* føres under disse fortvivlede Belysnings* og Sanitetsforhold, og det skyl* des sikkert kun Sindings utæmmelige og jernhaarde Energi overfor sit Arbeide. «De to Mennesker» er blevet til her, ligeledes «Enken» og flere. Først langt senere flyttede han til det pragtfulde Atelier paa Frydendalsvej, som saa hans senere kjøbenhavnske Virksomhed, og hvortil han af og til er vendt tilbage, under periodiske Ophold. Men hyggeligt og smukt laa det gamle Atelier i den træbevoksede Palægaard, og i alt Fald én Mindelse fra Charlottenborgs hellige Haller modtog Eleven, naar han fra Amalienborg Plads traadte ind for at opsøge «Mester», nemlig — de røde Lakajer.

Forøvrigt arbeidede Eleverne paa deres egne Atelierer, lejede i Fælles* skab i den store Atelierbygning i Bredgade 65. Dette havde, foruden i

Pladsforholdene, sin Grund i Sindings Syn paa selve Lærergerningen, der for hans friske Frisind mindre maatte bestaa i dagligt Tilsyn med Retten, Korreksen og Anvisninger end i Paavirkning af Eleven gennem tvangfri Samtaler og Udveksling af Kunstanskuelser. «Dere skal opfinde det hele selv,» sagde han altid paa sit klangfulde Norske, «saa bliver det bedst, og saa bliver det Deres eget! Jeg kunde godt vise Dere alle Fejlene, men det vil jeg ikke. De skal selv mase dermed og pine Dem og ligge vaa* gen om Nætterne og spekulere for at faa det rigtig. Men mærker De saa tilslut, at det sletikke gaar, kom saa bare til gamle Mester Sinding; saa, men ikke før, skal jeg klare det for Dem.» Og saa var det i Virkelighe* den forbløffende, hvor gesvindt han, med et Par Tag kunde faa et mis* lykket Hoved, Ben. eller lign. til at sidde, som det skulde, og dermed genrejse Ophavsmanden fra den sorteste Fortvivlelse til de gladeste For* haabninger.

Metoden var udmærket, fordi den lærte Eleven selv at lægge sig i Selen, men den var ofte drøj og kunde berede mange søvnløse Nætter. Men saa smilede Mester Sinding lunt, fordi han vidste, at han altid havde Frelsen i Baghaanden.

Mesters Besøg i Ateliererne var altid imødesete med Længsel; og var han eller kunde vi faa ham oplagt, blev de baade lange og indholdsrige. Der drøftedes da den nye franske Skulptur, til hvis Skole jo Sinding selv nærmest hører, den ældre Skulptur, ligesom der snart sagt ikke var det kunstneriske eller rent menneskelige Spørgsmaal, som ikke kunde komme paa Bane under disse stadige Atelierbesøg. Og alt behandledes det med hele Sindings ildfulde og lidenskabelige Frisind, ofte paradoksalt, men al* tid aandfuldt og vækkende. Han kunde ryge i Flint, naar han saa eller talte om, hvad han ansaa for daarlig Kunst, men det endte altid i saa* danne Tilfælde med, at man havde lært noget paa en fornøjelig Maade. Jeg mindes en Gang, da et Par af Eleverne, i Kælderen blandt en bort* rejst Billedhuggers Efterladenskaber havde fundet et slet Kopi efter en fjerderangs antik Buste, af den Slags, som dog altid har sit Publikum. Den havde vi faaet op paa Kakkelovnen i et at Ateliererne for at «deko* rere.» Sinding kom, saa Kalorius paa Kakkelovnen og blev ude af sig selv af Raseri. «Ut med Antiken!» raabte han og dansede rundt paa Gulvet, «ud i Gaarden med Antiken og ud igen paa den anden Side» — — han pustede og tilføjede stille: — «og saa er dog Antiken det bedste alligevel/» Man erindre, at dette foregik ca. 1890, medens den fransk paavirkede Naturalisme, netop med Sinding som Fører, arbejdede sig frem her hjemme under hidsig Kamp mod den gennem Stein dominerende, for* fladede Klassicisme ved Akademiet. Vist er det, at dette lille Lynskud klarede noget hos os 20*aarige Billedhuggerspirer med Hensyn til Begre* berne «antik» og «antik».Atter Paris (1 8 9 0)

Jevnsides med Samtalerne og Undervisningen paavirkede og begejstrede Sinding os Elever ved den Fordybelse og ligefrem lidenskabelig Kraft, hvormed han kastede sig over sine egne Arbejder. Det er Folk, som har bebrejdet Sinding, at han kom for let til sine store Værker. Hvor lidt har disse ikke kjendt til ham og hans Arbejdsmetode, saaledes som vi Elever havde rig Lejlighed til at se den ved vore hyppige Besøg paa hans124

Atelier, hvor vi altid var velkomne, og hvor han selv bød os hen, hver Gang han syntes, der var noget lærerigt for os at se. Jeg kan forsikre, at ingen af de store Grupper, hvis Tilblivelse jeg har kunnet følge, er naaet til Fuldendelsen uden at have været reven ned og bygget op forfra ikke én men to, og hvis jeg ikke husker fejl for en enkelts Vedkommende endog tre Gange. Vi kunde komme paa Sindings Atelier og falde i Be» undring over et Kunstværk, der var helt lagt op og saa vidt i Gjennem» førelsen, at det efter hans eget Skøn kun vilde være et Spørgsmaal om nogle Ugers taalmodigt Arbejde at faa det færdigt. Han var da selv glad og tillidsfuld og tryg over, at Vanskelighederne var overvundne. Næste Gang, vi kom, kunde Gruppen være væk — i Lertønden, hvorfra den dog saa umiddelbart efter rejste sig paany, ved fornyede Anstrengelser og fordoblet Kraft. At der ved denne selvkritiske Kæmpen med Stoffet og» saa af og til maatte gaa noget værdifuldt tilspilde, er indlysende. Jeg mindes saaledes med Beklagelse en siddende, legemsstor Portrætstatue af Fru Sinding med den lille Søn, Vilhelm, staaende ved sin Side, som end» nu staar for mig som noget af det yndefuldeste, jeg har set af Sinding. For mit Øje var den færdig og fuldendt — og den endte dog i Lertønden, hvorfra den ikke senere skulde rejse sig igen.

Der var noget paa en Gang faderligt og kammeratligt i Sindings For» hold overfor os Elever, som gjorde, at vi følte os alle som én stor Fa» milie. Jeg mærkede det straks ved hans venlige og ligefremme Svar paa min Anmodning om Optagelse paa Ateliererne. «Ja, jeg vil gerne tage Dem som Elev, men jeg vil ikke have noget for det» Allersmukkest kom det familiære Forhold frem under den minderige Vinter og Sommer 1591, da hele «Familien» var sammen i Paris paa Professionens Vegne. I det hyggelige, den Gang helt landlige Atelier»Kompleks, Boulevard Arago 65 (i Folkemunde kaldet «Petit Sainte Anne» efter det nærliggende Galehus «Sainte Anne»), var to Atelierleiligheder lejede; den ene beboedes af «Me» ster» med Familie, den anden af Eleverne. Og aldrig vil disse sidste glemme de skønne Dage, der deltes mellem Arbejdet paa Atelieret og Studierne i Museerne; de hyggelige Aftener paa Ateliertrappen med Me» ster, Fru Sinding og vor Kæledægge, den lille Vilhelm, som nu er bleven til en dygtig og energisk ung Fabrikejer, der bl. a. har betydelige Leve»

rancer af Automobilringe til den franske Ståt. Og ikke mindst de hjem» lige Søndagsskovture med Mester og Frue i Spidsen og iøvrigt med Mad» kurv og det hele, til de prægtige Skove ved Meudon og Saint Cloud. — Sinding selv huggede under dette Pariserophold «De to Mennesker» i Marmor.

Det er alt ialt lutter skønne og dragende Minder, der er tilbage fra de gamle Atelierer paa Amalienborg, Bredgade 65 og Boulevard Arago.

Skulde jeg nævne, hvad jeg tror, der mest af alt virkede vækkende og inciterende paa os Elever, saa var det vel Sindings ungdommelige Fyrighed og hele begejstrede Ungdomsdyrkelse, der stod i saa tiltalende Modsæt» ning til den dédain for Ungdommen, som den Gang var i Højsædet paa det hjemlige Kunstens Parnas. Sinding følte sig helt igennem som Tals» mand for Ungdommen og dens Ret. «Naar jeg bliver seksti Aar, skal Dere skyte mig!» plejede han at sige til sine Elever. Og jeg tror virkelig, han mente det.

Nu er Stephan Sinding 70 Aar og altsaa efter almindelige Begreber en gammel Mand. Men jeg kan hertil kun sige, hvad vi Elever sagde den Gang for 25 Aar siden: «Bliver Mester Sinding end 100 Aar — gammel bliver han aldrig!»

Jeg opdrog mine Elever til Kunstnere efter samme Princip, som Wolff havde fulgt ligeover for mig. Først lod jeg dem kopiere et eller andet Stykke, en Gibsafstøbning eller lignende, for at se, om der var noget Haandelag, og gik det nogenlunde, lod jeg dem først gjøre en Skitze efter levende Model og saa, hvis dette lykkedes, lægge den op i naturlig Stør« relse efter den samme Model.

Det er lykkedes for de fleste. Den unge Billedhugger, som har fuld» ført en saadan Statue nogenlunde tilfredsstillende, vil have gjennemgaaet en haard, men god Skole. Han har da høstet Erfaringer med Hensyn til den tekniske Opbygning af en Statue, Behandlingen at Leret, Støbningen, og han har faat Øinene aabne for Proportioner, Linier, Form o. s. v. Har han nogen Begavelse og den nødvendige Energi, vil han kunne klare sig videre alene i Kunsten.

Nogen Skole tror jeg, der skal til for enhver. Men den vigtigste Viden faar man lære sig selv. Der er saameget, som senere lidt efter lidt maa til: Anatomi, Kunsthistorie, Stilfølelse, men det faar man ikke i Værkstedet, undtagen naturligvis gjennem Samtaler under Arbeidet. Et smukkere Forhold mellem Mester og Lærlinge, end der var mellem mig og mine Elever, kan vanskeligt tænkes, og det bedste Kammeratsforhold mellem alle; saaledes blev det ved i lange Tider, indtil et nyt Element kom ind, som ved sin Opførsel fordærvede meget for alle som for mig.

Min egentlige første Skole opløstes.

De to sidste Elever, jeg har havt, var en ung dansk Billedhugger, Richard Magnussen, en talentfuld Gut, som jeg tror, jeg faar megen Glæde af — og saa en Finne, ham har jeg g emt Navnet paa. Det er ofte med Kunstnerne som med mange andre løse Fugle, saa snart de er fløine av Reden, kjender de ikke mere til sine Forældre. Dette kan jeg ikke sige om alle mine danske Elever, mange av dem har vist mig megen Hen« givenhed og Respekt.

Jeg kunde forresten have Lyst til at tage imod Elever igjen og lade dem nyde godt af de Erfaringer, jeg har gjort i mit lange Kunstnerliv.

Underligt nok, Akademiet syntes at se paa min Lærervirksomhed med en vis Uvilje. Jeg vilde dog intet andet, end hvad der maatte være fælles Maal for Charlottenborg som for mig. Nogen som helst personlig Fordel kunde jeg ikke tilsigte, Pengehensyn var der ikke Tale om, mit «Vilkaar» var jo tvertimod: «Ingen Penge». Verdensklogere kunde det maaske været, om jeg ikke her, som hele mit Liv igjennem, havde spillet Græs* hoppens Rolle i Fablen. De andre fra min Tid ser sin Alderdom sikret med Pension, Assurance og lignende Anstalter. Jeg har ikke faaet Tid til at tænke paa sligt endnu, har draget fra Land til Land og drevet min Kunst til andres og min egen Glæde. Men jeg kommer ikke til Myrens Dør og beder om et Stykke Brød, det lover jeg. En

brav Spillemand spiller saa længe, som Felen haver Strenge.

Da jeg i de første Dage af Februar kom til Paris, fandt jeg «To Men= nesker» præpareret i Marmor og opstillet paa en Dreieskive, alt færdigt til at jeg kunde kaste mig over Arbeidet paa Gruppens Fuldendelse. Mine Elever var jo dernede iforveien og havde trofast sørget for alt. Der var ingen Tid at tabe. 1ste Mai skulde Gruppen være paa Salonen. Jeg fik heldigvis Tilladelse til at sende Gibsmodellen ind de sidste Dage før Udstillingens Aabning for at markere Pladsen, medens jeg gjorde de endelige Hug i Marmoret. Man forkjælede mig derinde, det var sjeldent noget saadant blev indvilget, ellers hed det: Paa Klokkeslettet lukkes Portene.

Jeg har mangen god Gang arbeidet som en rasende, men som jeg nu tog fat, aldrig. Det var en næsten uavbrudt Kamp hele Februar og Marts,

Nat og Dag. Naar jeg følte mig ganske udmattet, satte jeg mig ned og sov et Øieblik, og saa tog jeg fat igjen.

Henimod Marts Maaneds Slutning kom min Hustru og Søn, jeg blev jo lykkelig over at have dem hos mig, men arbeidede videre.

Jeg har vel nok dengang taget lidt for stærkt fat, for siden den Tid fik jeg let Hovedpine, naar jeg arbeidede for meget.

Endelig maatte jeg da standse med Hugningen. Gruppen maatte lige« strax sendes til Salonen for at opstilles til Vernnissaedagen (1890).

Nogle Dage forinden havde jeg været ude i Grand Palais for at se til Gibsmodellen af de «To Mennesker» og «Den fangne Moder», som jeg havde indsendt i Bronze. Denne fandt jeg hensat paa en ret tarvelig Plads, — jeg talte med en af de Herrer, som havde med Opstillingen at gjøre, og sagde, jeg syntes det var noksaa underligt her, den ene Sommer gav de Grand prix til et Værk, som de den næste stillede hen i Skamme« krogen. «Zo Mennesker» var heller ikke videre stadseligt placeret. Jeg ventede mig ikke store Sager af denne Historie.

Marmorgruppen sendte jeg afsted og lod dem skalte og valte med den som de vilde. Jeg var sint.

Saa kom Vernissagedagen.

Min Madame og jeg skulde jo ud og se paa Komedien.

Idet vi kom ind, saa vi mine «To Mennesker» i Marmor staa paa den fineste Plads i hele Udstillingen, ved Siden af Falguiéres. Først han. Han havde jo Førstefødselsret. Og saa jeg. — Naa, saa var jeg ikke sint mere, tvertimod, jeg blev svært blid.

Det var frygteligt morsomt at se Folk flokke sig om Gruppen.

Jeg skjønte. Slaget var vundet. —

Saa drev vi da lykkelige omkring paa Udstillingen, saa paa alle de deilige Statuer og Malerier, hilste paa Venner blandt Kunstnerne og blev svært komplimenteret.

Da vi gik, kjøbte jeg ved Udgangen en «Journal du Salon». Det første jeg saa, var en lang, begeistret Artikel af Armand Silvestre, hvis skjønne Monument nu er reist paa Cour de la Reine, om «To Mennesker» af M. Stephan Sinding.

Det blev ert vældig Succes, — hele Somren igjennem kom der hver Dag straalende Anmeldelser. Armand Silvestre gik i Spidsen, og alle de andre fulgte med. Jeg vilde gjerne have lært ham at kjende, men tral ham aldrig. Nils Vogt fortalte mig mange Aar efter, at han i Schweiz havde truffet ham; han havde spurgt efter mig og talt om Gruppen. «Den var som Vaaren selv», havde han sagt.

En Mængde Breve og Digte kom der til mig, og hvis jeg dengang havde kunnet blive boende i Paris, vilde jeg

kanske været anderledes stillet med det samme. Men jeg maatte hjem igjen, da Sæsonen var forbi. Pengepungen var tom.

Og det ved vi, at den som ikke bliver paa Pladsen, kan ligesaa godt pakke sammen, om han har gjort det noksaa godt.

Det var den Sommer, jeg lagde mig til Skjæg, saadan som jeg nu gaar med det.

Det var en underlig Historie.

Jeg havde ofte lagt Mærke til, at naar jeg gik ned ad Boul. St. Michel, hvor Studenterne færdes med sine Grisetter, vendte man sig efter mig, lo og pekte paa mig. Jeg kunde ikke begribe, hvad de lo at. En Gang spurgte jeg en Politibetjent etter en Gade.

«Det ved De jo godt selv, hvor den er», sagde han.

«Hvad Fanden siger De?» toer jeg op.

Saa blev han spagere.

Men dette blev ved især oppe i Studenter* og Kunstnerkvarterene, oppe i Clichy ogsaa. Det var høist pinligt.

En Dag, en svært hed Dag, gik jeg ind i en Café paa Boul' Mich. og tog en Bock, der sad en Masse Studenter, jeg blev tormelig insulteret af dem. Saa foer jeg op. «Er I fygende gale?» sagde jeg til dem, «er dette den berømte franske Politesse?» Saa forstod de paa mit Sprog, at de havde taget feil, troed jeg var en Anden. Man gjorde mig mange Undskyldninger. Ved mit Bord sad der en ung Mand, som aabenbart var ilde tilmode over denne Scene. Jeg spurgte ham, hvad der var Grun* den til disse Optøier. «Det er en /Hand, De ligner», sagde han, «jeg tor*Atter Paris (1 890)

Fra mit Atelier i Paris. (Fotografi fra senere Tid)

sikrer Dem, at hvis jeg ikke forstod, det maa være en Feiltagelse, vilde jeg ikke tro det, som jeg sidder her og taler med Dem». Jeg spurgte, om det var en daarlig Person. Nei, det er en absolut hæderlig Mand. Han vilde ikke sige, hvem det var.

Saa var det en Dag, jeg gik ned ad Gaden, pludselig ser jeg mig selv komme imod mig. Fuldstændig mig selv i Maaden at gaa paa, Ansigtet, Figuren.

Det var høist forunderligt. —

Jeg havde ikke Tid til det, i Øieblikket, ellers vilde jeg talt til ham, prøvet at lære ham at kjende, kanske gjennem ham ogsaa mig selv, det kunde havt sin store Interesse at vide, om den stærke legemlige Lighed ogsaa medførte et psykisk Slægtskab.

Jeg fandt ham forresten ikke saa styg, som jeg altid har fundet mig selv. Jeg vilde troet ham til at være en god Mand, han havde nærmest et blidt, melankolsk Udtryk.

Kjedeligt, at jeg aldrig traf ham mere —. Hvor uhyre bekvemt, hvis jeg havde havt ham mange Aar senere, da jeg, under Krigen, gjorde min egen Portraitstatue, bare efter Speil. Det kunde ogsaa have interesseret mig at kjende hans Liv, hans Barndom — nogen Kigmand var han aaben* bart ikke. Inden jeg forlod Paris, fik jeg at vide, at han var Visesanger — men da jeg kom derned igjen, var han død.

Disse Plager, jeg havde været udsat for paa en andens Vegne, var mig dog saa ubehagelige, at jeg besluttede mig til at forandre mig, det vil sige, mit Ansigt — jeg anlagde Skjæg, saaledes som jeg har havt det siden, og nu faar jeg ikke Lov af min Søn til at forandre dette, — mit Firmamærke, som han kalder det.

Det var blevet mig ubehageligt at spadsere i hele det Strøg af Byen, holdt mest af at være hjemme paa Bd. Arago, hvor vi havde indrettet os hyggeligt ved Siden af alle mine Elever. Der var et helt stort Kvarter bebygget med Kunstnerateliers, og det ligger der iøvrigt endnu; det var smukt anlagt med Haver, hvor de faa Børn, som dengang fandtes der, med Tryghed kunde springe omkring og lege. Lidt efter lidt kjendte alle hverandre. Vor lille Søn var hele Koloniens Kjælebarn. Vis*å*vis os boede en Amerikanerinde med sine to Døtre, to Vidundere af Skjønhed, og lidt længer borte Hr. og Fru Peel med sine to Børn. Hr. Peel var en meget fremragende Maler, hans Hustru er dansk, vi lærte dem snart at kjende, — han døde ung, Fru Peel og hendes nydelige Datter har siden den Tid været vore kjære Veninder.

Ved Siden af Peel's boede Maleren Oscar Mathisen, som ogsaa hørte med til vor Omgang — der var en hel lille dansk Koloni. Carl Nielsen og hans Hustru Fru Brodersen*Nielsen traf hinanden der, faldt begge udi Amors Hægte og giftede sig kort Tid efter. Bonnesen og Willumsen be* søgte os der. Willumsen begyndte at arbeide i den dengang nye Goguin'ske Retning, som siden har vundet saa stor en Magt; han udstillede paa Salon des refusés som Independanterne dengang kaldte sig. — — Ja, nu har de rigtignok vundet Uafhængighed, disse Refuserede, som slog sig sammen om at aabne en Udstilling, hvor enhver blev antaget uden Censur. Nu bliver le Salon des Independants hvert Foraar aabnet med Pomp og Høi*

tidelighed af Kultusministeren. Dengang stod hele Publikum der i en Damp af Skoggerlatter.

I August reiste vi hjem til Danmark. Der kom rige Aar for mig efter den ærefulde Tid dernede i Paris. Ikke paa Gods og Guld og denne Verdens Herligheder, men det, som for mig og min Hustru var af større Værdi: Paa Arbeide i Kunstens Tjeneste.

Min Ven, Ingeniør Davidsen — som i mange Aar har boet i Paris — har sit «Château» i Sévres, høit oppe over Byen selv, lige inde i Skoven. Der er Luften fri* skere end noget andet Sted i Omegnen. Der er stille og fredeligt. Men i det fjerne ligger Paris med sine Palæer, Kirker og Taarne og tusind Hjem. Der, paa «Chateau et» har min Hustru og jeg tilbragt mangen Sommer.

Til at passe paa sit Sted har Davidsen fundet to brave Mennesker, som vaager over hans Eiendom som deres egen. Der er jo meget at passe, en stor Have, Automobiler og Heste, en fin liden Ko fra Bretagne, en Gjed og — en stor Hønsegaard med Ænder og Høns og Gjæs. Manden passer Hus og Have, men Hønsegaarden er Konens Territorium, og det vaager hun over med Kjærlighed til sine Dyr. Hunde er der ogsaa paa Gaarden, en stor og vild, farlig for Tyve, ansat til at gjø og bide, om nødigt skulde være — og en ganske liden af Hunkjøn, sort og hvid, der lyder navnet «Whisky» (black and white).

En Høne laa paa 12 Æg. En vakker Dag kom der Kyllinger ud af dem alle tolv, alle vellykkede — undtagen en. Den havde det Uheld at komme skjævt ud af Skallen; hvorledes det gik til, ved jeg ikke. Nok er det, den fik sin ene Vinge af Led. Den Slags vil en Høne, som respek* terer de fra Forfædrene nedarvede Traditioner, ikke taale. «Korrekt» skal det være. Moderen huggede løs paa Ungen, som havde tilladt sig at

komme saa uordentlig til Verden, og Kyllingen vilde, som sig hør og bør, være bleven hugget ihjel, hvis ikke Whisky havde været.

Sagen er den, at Whisky gik omkring og sørgede. Hun havde faaet Hvalper, men dem havde man taget fra hende. Whisky gik og søgte efter dem. Da den nu hørte alt det Opstyr i Hønsehuset, kom den sprin* gende for at se, om det skulde være dens Hvalper, man havde fundet.

Konen tog Kyllingen og lagde den ned under Whisky, som strax adop* terede den. — Jeg saa ofte, hvorledes den tog sig af det lille Kræ, den havde faaet til Opfostring. Aa, saa ømt sørgede den for ikke at røre ved den daarlige Vingen og faa den til at ligge ind i Armvigen sin, hvor det var varmt og Huden finest. Den puslede om den lille syge Unge, som havde været saa nær ved at dø af sin haarde Moders Hug.

Kyllingen kom hurtigt til Kræfter, begyndte snart at trippe omkring, at finde sig et Korn, som alle andre korrekte Kyllinger ogsaa gjør. Den ene Vinge hængte altid lidt. Kræ'et sov hos Whisky; der laa den lunt og blødt og varmt og trygt næsten som under sin Moders Vinger, og den blev ganske tam. Jeg tog den ofte i Hænderne. Den spadserede om» kring baade ude og inde.

Naar den var hos Whisky, havde den ingen Nød; hun skulde sagtens forsvare den. Men saadan en Kylling bliver snart ungdommelig letsindig; den indlod sig undertiden paa længere Expeditioner bort fra Hovedbyg« ningen, hvor Whisky var tilhuse, og ned til Hønsehuset.

Men da var Kyllingen i Fare. Der var dens Moder, som var krænket og fornærmet over, at Kyllingen tillod sig at være til stik imod al søm* melig Skik. Andet havde den ganske vist ikke forbrudt, men det var nok.

Fik Hønen saa sandt Øie paa den, foer den løs paa Ungen sin, hak* kede og hug. Men saa kom Whisky og frelste den lille.

Kyllingen var en klog liden en, den lærte sig snart at holde sig paa Afstand, men haardt faldt det mangen god Gang, naar den hørte sin Moder klukke paa de andre smaa Søskende, at de skulde komme og faa en stor fed Medemark (Regnorm), hun havde fundet. Da kriblede det i den, den vilde sætte paa Sprang med de andre. Aldrig fik den saa meget som bare smage paa en ordentlig Medemark.134

F. n Billedhuggers Liv

Men tungest var det hver Kveld, naar Hønen kaldte paa Kyllingflok» ken sin, som skulde tilkøis under Vingerne hendes. Da kunde den ikke holde sig, da kom den springende med alle de andre — og saa blev der et Spektakel. Hønen blev saa sint, saa den skalv og bed efter Whiskys Kylling, som maatte se at frelse sig saa fort den bare kunde.

Først naar alt var ganske roligt og stille dernede i Hønsehuset, naar alle sov, da kom den listende paa Tæerne — og saa krøb den ind under Vingerne til alle de andre, for der var det varmt og godt, og saa var den næsten som alle de andre.

Ingensteds er saa godt som under Mors Vinger. Dér er «hjemme». De andre havde Ret, de, til at være der; men det havde ikke han, og det fik han føie, da Morgenen kom, naar Hanen gol, og den Gamle mær* kede, at den Lille var der og havde tilladt sig den Uforskammethed at krybe helt ind i Ly hos de andre. Hun kunde slaa ham ihjel, kunde hun.

De første Gange styrtede Kyllingen afsted for at redde sig. Men saa fandt den paa Raad: Tidligt, før Hanegal, listede den sig ud fra det moderlige Hjem, ud til sin kjærlige, taalmodige anden Moder, som altid havde den varme Plads til ham nær ved sit Hjerte.

Kyllingen voxte — den voxte fra Hjemmet og Pladsen under Vingerne. Dens egne Vinger blev begge stærke og sunde, snart kunde den gale, som en rigtig Hanekylling kan gale, først af alle.

Og nu er den bleven en stor og stolt Hane, med fine vaiende Hale= fjær, lange Sporer og den deiligste røde Kam i Hatten som en Adelsmand af reneste Blod, eneste Hane i Kurven.

Nu neier sig alle de Høner smaa for hans høie Naade.

Men Whisky, sin gode, kjærlige Whisky, hende glemmer han aldrig.

Ved Lov af 22de Marts 1890 blev der mig bevilget Indfødsret i Danmark.Jesuskirken

Til Jesuskirken, som Jacobsen havde under Bygning, gjorde jeg en stor Frise: Den kristne Kirkes Grundpiller, de mest fremragende Skikkelser i Kristendommens Historie. Det var en Opgave, som jeg gik til med stor Begeistring, og som jeg selv fandt maatte ligge for mig.

Inden jeg gik til dette Arbeide, sagde jeg baade til Jacobsen og Fru Othilia Jacobsen, som begge var troende Kristne, at jeg ansaa det for min Pligt som hæderlig Mand at sige dem, at jeg meget gjerne vilde paatage mig

denne Bestilling, men at jeg ikke turde lade dem tro, at jeg var Kristen. Jeg havde i min Barndom og Ungdom været stærkt troende, næsten fanatisk; jeg havde det fulde Kjendskab til min Opgave og vidste, hvad Ærbødighed jeg skyldte de Tusind Sjæles Følelser og Tanker. Dette skulde jeg have for Øie under mit Arbeide.

Men de Kristnes Tro var ikke min Tro, jeg havde ingen anden Religion end min faste Vilje til at være et hæderligt Menneske til det yderste, til i mine Tanker og min Gjerning at leve mit Liv og dyrke min Kunst, mit Kald i Verden, saa veltænkende og samvittighedsfuldt som det var mig muligt.

Det samme sagde jeg senere til Pastor Ussing, Jesuskirkens første Præst, en Mand, jeg altid har havt stor Sympathi for paa Grund af hans bræn* dende Tro. De uldne og slappe og aandeligt dovne, dem afskyr jeg af hele min Sjæl.

Saa gik jeg da ivei med Frisen.136

F. n Billedhuggers Liv

Jacobsen og jeg, vi hørte ingen af os til de uldne og slappe eller dovne, vi var et Par haarde Negle, og det kom da ogsaa snart til skarpe Sammenstød mellem os.

Jeg skulde gjøre Frisen paa Pladsen. Høit oppe skulde jeg staa og modellere. Svimmel var jeg ikke, men frygtelig distræt har jeg altid været. Paa det Stillads, hvor jeg skulde staa og arbeide og under Arbeidet hvert Øieblik gaa tilbage for at bedømme Virkningen af, hvad jeg gjorde — paa Stilladset lod jeg strax Brædder blive slaaet op bag mig. jeg vilde ellers ufeilbarligt være styrtet dybt ned i Kjælderen, i Krypten.

Der var endnu ikke lagt Gulv i hele Kirken, saa jeg havde et sort Gab under mig. (Nogle Aar senere fik jeg Erfaring for, at min Forsigtighed her ikke havde været overdreven. Jeg havde en høi Statue at gjøre, stod og arbeidede, jeg antager en 6 Meter tilveirs; her havde jeg forsømt denne Forsigtighedsforanstaltning bag min Rvg. En vakker Dag — ganske rigtigt, jeg gjorde nogle Skridt tilbage, ud i Luften — og der stod jeg nede paa Gulvet paa begge mine Ben. Det kom jo overraskende. Men mærkværdigt nok, der skete mig ingenting, jeg klatrede ganske roligt op igjen og ar» beidede videre. Det gjorde lidt ondt i Fodbladene, ellers intet, jeg er saa let, har aldrig veiet over 100 Pund. Men i Jesuskirken stod jeg 10 Gange høiere. Dér havde det været farligere.)

Saa gav jeg mig ifærd med at modellere mit Relief deroppe.

Den Succes, jeg havde havt de sidste Aar, havde jo givet mig Selv» tillid; jeg arbeidede løs, som jeg selv syntes bedst.

Enhver Kunstner lægger vel bevidst eller ubevidst noget af sig selv ind i sine Figurer. I denne Frise har jeg gjort en Række af magre, tana» tiske Skikkelser. I Midten Jesus, tynd og spinkel og fattig i en ganske simpel lang Kjortel. Han strækker Armene ud: Kommer hid I, som ar» beide og ere besværede. Nærmest omkring ham som Livvagt Apostlene, ikke rigere end sin Herre og Mester. Endelig fra begge Sider vandrende hen imod ham: Jesu Disciple og Martyrer, Helgener og Helgeninder.

I Kristendommens første Forfølgelses»Tider var det for sin Religion, alle disse Mænd og Kvinder stod færdige til med Glæde at ofre sit Liv i Fattigdom og Lidelser til Menneskehedens Befrielse og aandelige Frem»Jesuskirken

137

gang. Enhver, der er greben af en stor Sag, har viet sig til Kamp for et idealt Maal, maa være beredt til at ofre alt for sin Sag.

Hver Dag kjørte jeg tid» lig om Morgenen ud til Kir* ken, bragte min Frokost med mig og blev der til Aften. Det gik ogsaa hurtigt frem* over med Frisen. Der var bare et, som forstyrrede mig i Arbeidet. Jacobsen klat* rede hver Dag Stigerne op til mig og gjorde sine Be» mærkninger. Saadanne Ind» blandinger har, som jeg før har sagt, altid skadet og ofte været rent ud ødelæggende for, hvad jeg stod med. Som selvstændig Kunstner havde jeg jo ogsaa Ret til at af» gjøre, hvorledes jeg vilde udføre min Frise. Dette havde Jacobsen dengang ikke klart Begreb om. En Dag, jeg var netop gaaet ned for at bedømme Virkningen af, hvad jeg modellerede, kom han og sagde til

mig:

«Imorgen Kl. 2 kommer Professor P. (en Professor theologiæ) op til Dem for at se paa, hvad De har gjort.»

«Nei,» svarede jeg, «det gjør han ikke, det ønsker jeg ikke.»

«Men jeg ønsker det.»

«Det faar være det samme, jeg vil ikke have det. Deroppe er mit Atelier nu, der maa ingen komme, medens jeg arbeider.» Jeg har vel nok set truende ud.

Albert Berendsens Gravmæle paa Jødernes Kirkegaard i Kjøbenhavn138

«De kunde nok gjøre som Michel Angelo, der lod Kalkbøtten falde i Hovedet paa Paven, De Sinding.»

«De skal ikke være saa tryg for det, Jacobsen.»

Den næste Morgen kom han op til mig igjen og kritiserede.

Samme Aften var hele mit Arbeide flyttet ind i mit Atelier paa Ama» lienborg, hvor jeg ganske rolig arbeidede videre, og eftersom Frisen blev færdig, satte jeg den Stykke for Stykke paa Plads.

Efter dette Sammenstød kom der i lang Tid et kjøligt Forhold mellem Jacobsen og mig. Jeg spillede farligt Spil. Hans Vilje til at erhverve mine Arbeider var jo i den Tid for mig og min Kunst næsten en Livsbetingelse. Men bøie mig — nei.

Jeg kom som tidligere stadigt med min Hustru i hans Selskaber. Fru Othilia, den elskelige, lempede saa godt hun kunde mellem os.

Først to—tre Aar efter blev vi de gode Venner igjen, vi før havde været.

Men siden, vet jeg, han altid sagde, naar nogen vilde gjøre Bemærk» ninger om mig:

«Hvad Sinding vil, det skal saa være.»

Sin personlige Frihed og Menneskeværdighed skal hver Mand værne om til det yderste.Frydendalsvei

Da Frisen i Jesuskirken var færdig, tog jeg fat paa en ny Gruppe, Enken.

Med Anlægget var jeg saa heldig som aldrig før, alt gik af sig selv; Skade, at jeg ikke strax støbte den, som den stod, ialfald tog en Form over den, det vilde havt sin store Interesse at eie et saadant Arbeide som en stor Skizze. Jeg gjennemførte senere denne Gruppe stærkt. Tror, den er godt gjort, men der var noget i det første Anlæg, noget frisk og vildt, som jeg aldrig fandt igjen.

Mit Atelier i Enkedronningens Palais var saa fugtigt, at selv en Billed* hugger ikke havde godt af at leve der — og vi kan dog staa i noget af hvert. Der gik Svamp i Gulvet, som smuldrede op, saa jeg snart stod paa bare Jorden med mine Sculpturer. Jeg fik et Par Træsko. Min Elev Anders Bundgaards Far var Træskomager; han sendte mig et Par rene Pragtexemplarer. I Bluse og med disse paa Fødderne gik jeg daglig over Gaden til og fra mit Atelier. Næsten hver Dag paa samme Tid mødte jeg den gamle, venlige Prins Hans, Kong Christian IX's Broder, og hver Gang standsede han mig, pegte paa Træskoene og sagde altid det samme: «Det er ikke for Forfængeligheden!»

Jeg fik et voldsomt Anfald af Ischias, men Arbeidet vilde jeg ikke for* lade. Det kostede store Anstrengelser, især naar jeg skulde dreie Gruppen i forskjelligt Lys, men jeg fik den dog færdig. Julius Lange saa den og satte igjennem, at den blev erhvervet i Bronce til Kunstmusæet i Kjøbenhavn.140

Men jeg selv blev svagere og svagere. Vor Læge og udmærkede Ven, den senere verdensberømte Videnskabsmand Torkild Rovsing, sagde, at han ikke svarede for noget, hvis jeg blev ved at arbeide i dette Atelier. Jeg maatte da se mig om efter et andet, men det var umuligt at finde noget tilleie. Saa kjøbte jeg af

Maleren Vilhelm Pacht hans Villa paa Fryden» dalsvei, hvor han havde indredet et Atelier.

I omtrent et Aar havde Prinsesse Marie været min Elev — paa samme Vilkaar som mine andre Elever. Hun begyndte paa en Barnestatue, som blev punkteret i Marmor; jeg har aldrig set den færdig. Jeg lærte i hende en indtagende, fin og klog Dame at kjende. Da jeg skulde flytte, bad jeg Prinsessen om at maatte ophøre med min Undervisning paa Grund af min Ischias.

Det var et velbygget og udenfra set smukt Hus, jeg havde faaet, og Atelieret var godt. Men indvendig var det noksaa kjedeligt. Entreen til min nye Bolig havde Pacht udstyret i et Slags maurisk Stil, ikke saa ægte som den var uægte. I al den Tid, jeg boede derude, var det min Hensigt at forandre alt dette, men jeg fik aldrig Tid til det.

Der var ogsaa en Del andre «Originaliteter».

Oppe under Loftet i Spisestuen var der i Felter skruet Tallerkener, Knive og Gafler, dem tog jeg ned.

Nogle Vægge lod jeg slaa ud, saa jeg fik en stor Salon. Denne be» klædte jeg med Træpaneler i Mandshøide, og i disse hug jeg store Reliefer, Adam og Eva i de forskjellige mere eller mindre behagelige Situationer i og udenfor Paradiset.

En Del gode gamle Møbler havde jeg allerede, og til mit Hus tegnede jeg nye, fik en dygtig Snedker til at gjøre dem og smykkede dem selv med Udhugninger.

Lidt efter lidt fik vi vort Hjem smukt udstyret og ret originalt.

Der gik et vist Rv af det baade hjemme og i L'dlandet.

Det at jeg skulde komme til at eie mit eget Hus, var noget jeg aldrig havde tænkt mig, jeg, som i mange Aar havde flakket hjemløs om fra Land til Land.EnkenFrydendalsvei

I Planken over Hovedindgangen til min nye Bolig hug jeg ind:

«Eget Bo, Eget Eie, Egen Vilje, Egne Veie.»

Vi tænkte, det var for Livet, vi plantede os fast her, min Hustru og jeg, indredede et Hjem, hvor vi skulde leve for hinanden stille og frede« lig, gjemt for Omverdenen.

Den, som een Gang har prøvet Eneboerens Tilværelse, vil altid beholde noget af det i sin Karakter og indrette sig derefter.

I vor Have voxede Trær saa høie, at vore Naboer ikke kunde se ind til os, og ud mod Gaden et høit, tæt, levende Hegn. En Port fik jeg tømret af tykt Egetræ. Metertykke Stolper, fra gamle aftaklede Krigsskibe, bar Porten, alt havde jeg udhugget med egen Haand. Intet nvsgjerrigt Blik kunde trænge ind til mig. Mit Hjem var som en Robinsonnade.

Og her levede jeg med min Hustru godt og fredeligt i et Ægteskab, som ikke kunde være lykkeligere. Begge havde vi intet høiere Ønske end at gjøre Livet saa lyst som muligt for hinanden.

Og mellem os voxede vor lille Søn op til vor fælles store Glæde. — Han havde hidtil faaet al Undervisning i Hjemmet. Jeg havde talt med Skole« bestyrer Sloman om ham, nævnet de triste Erfaringer, jeg havde gjort fra mit Skoleliv. — Min Søn slægtede i saa Henseende ikke paa sin Far. Han ei« skede Bogen, kunde sidde Time efter Time fuldstæn« dig optaget af sin Læsning. Den Bog, han holdt mest af, var «Naturens Vidum der» eller «den røde Bog», som vi kaldte den. Kunst« neriske Tendenser mærke« de jeg ikke hos ham. Det kunde bare glæde mig. Mit eget Liv havde ikke været saa let at leve, at jeg skulde ønske min Søn den samme haarde Lod. Min Søn

Et Hjørne af min Dagligstue paa F ry d e nd a l sv e i i Kjøbenhavn

Jeg fortalte Sloman, hvorledes jeg selv havde gaaet min Skoletid igjen» nem som en stakkars Sinke. Sloman

paastod, at man ikke maatte opdrage noget Barn undtagelsesvis, hvad jeg ikke var enig med ham i dengang — og heller ikke er nu. De enkelte Individer er i Barndommen — ligesom de enkelte Slægter — ofte i sine Anlæg fuldstændig anderledes end den store Mængde, som gaar Skolerne igjennem. Skolernes Masseopdragelse kan ikke tilstrækkelig vaage over, at de enkelte, hvis Evner ligger udenfor Regelen, ikke lider Skade.

Jeg skriver dette saa alvorligt, fordi jeg selv kun ved et Tilfælde i Livet er bleven frelst fra at gaa tilgrunde, skjønt jeg gik paa en god Skole. Et saadant Barn, som jeg den Gang var, staar fuldstændig forsvarsløst.

Hjørne af min Dagligstue

Jeg skriver det som en Advarsel til Pædagogerne, at de skal have sin Op> mærksomhed henvendt paa de Elever, som har vanskeligt for at følge med i Fællesundervisningen, Sinkerne. Det hænder, at mange af dem senere i Livet bliver blandt de allerbedste, men vel at mærke, naar Forholdene i deres selvforsvarsløse Skoletilværelse ikke ødelægger dem. Dette hænder ogsaa.

Paa min Ven Slomans Raad meldte jeg Gutten ind i hans vistnok udmærkede Skole. — Da Ferierne var forbi, fulgte jeg saa min Søn og saa ham paa sin Plads paa Skolebænken, og til den Tid, da han skulde hentes hjem, red jeg paa min Cycle til Skolen igjen.

De andre Børn var alt gaaet, da jeg kom.

Der sad han alene igjen med en elskværdig Lærerinde, som trøstede ham. Han sad med Taarer i Øinene.

Hele min ulykkelige Skoletid stod for mig i al sin Ynkelighed.

Saa tog jeg den Lille, satte ham foran mig paa Cyclen og kjørte hjem med ham. Paa Skole kom han aldrig mere.

Det blev mig vistnok meget ilde optaget, men det flk være det samme. Dette maatte gaa efter min Vilje.

Han fik Privatundervisning.

Og jeg har ikke angret det. Min Søn er bleven en Hædersmand, først og fremst, og en gjennemdannet Mand, som sidder inde med et rigt Fond af Kundskaber.

Kamerater har han ikke savnet. Alle hans jevnaldrende i Omegnen blev hans Venner. Hos mig havde de frit Spil til at tumle sig, som de vilde; om der gik en Rude istykker, eller en Blomst blev trampet ned under deres vilde Jagt i Haven, sagde jeg ingen Ting til det. De maatte bare ikke lyve.

Min Hustru havde en straalende Periode i sin Kunst.

Theatret var en Verden for sig selv, som jeg var udelukket fra ved en stiltiende Overenskomst mellem os, som jeg hverken kunde eller vilde ind* blande mig i. Hun havde i vort Hjem sin faste Borg, hun kunde trække sig ind i, hun vidste ogsaa, at hvis hun paa nogen Maade skulde blive forulempet, stod jeg altid færdig til Afstraffelse. Hun havde forresten Be* skytteise nok i sit eget Væsen.

Jeg har aldrig kunnet befri mig personlig for en vis fiendtlig Følelse ligeoverfor Theatret; men selvfølgelig havde jeg ingen Ret til i mindste Maade at lade hende mærke det. Jeg havde jo at vise hendes Kunst den samme Ærbødighed, som jeg følte for min egen.

Hendes Aparition paa Scenen var den personificerede Livsglæde, ung og frisk og graciøs. Hendes Hovedfag var «Pernille» i Holbergs Komedier. Hendes Replik var utrolig naturlig. Jeg ved, at den næsten altid var Re*

sultatet af et indgaaende Studium. Jeg hører hende nu efter saa mange Aars Forløb gjentage enkelte Sæt» ninger

de hundrede Gange.

«Ja, det er ogsaa sandt — ja, det er ogsaa sandt,» Dorines første Replik i Tartuffe, om igjen og om igjen kunde hun gjentage de samme Ord med forskjellig Betoning, til de klang «mundret», som hun sagde.

Holbergs Drøiheder, som altid før var strøgne, kunde hun smelde ud i hele sin Friskhed, sikker som hun følte sig paa sin Autoritet og den Respekt, hun vidste, enhver i sit Hjerte følte for hende. — Noget skulde man vel kunne vinde ved et Liv uden Plet eller Lyde.

Naar hun kom frem paa Scenen (jeg har aldrig set hende paa The» atret uden deroppe, aldrig besøgte jeg hende paa hendes Værelse), naar hun kom frem som Pernille, var mit første Indtryk to Øine, straa» lende af Lystighed, og to lysende Rækker hvide Tænder i en leende Mund. Og saa kom et Væld af Sundhed og Livslyst og Vid, Holbergs dybe Livsvisdom gjennem Latteren, statuarisk, formfuldendt, stilfuld og — yndefuld. Ung og smuk var hendes Pernille, en Skikkelse, hun selv havde skapt, som ingen før hende.

Mit eget Liv gled i de første Aar paa Frydendalsvei fredeligt og lyk» keligt hen. Vi fik hver Dag, ja ofte flere Gange om Dagen Besøg av min kjære, uforglemmelige Ven, min Svoger, Axel Betzonick. Lige fra den første

Min Hustru som Holbergs Pernille

Gang vi mødtes, har vi været Venner, og snart blev det os begge næsten en Nødvendighed daglig at udvexle Tanker, discutere vore Ideer.

Han var en høit begavet Mand; hans tidlige Død rev ham bort fra alle hans mange ufuldendte Digtninge, netop paa det Punkt i Livet, da han stod moden til at træde frem med sine store Planer, dem vi kjendte og ingen anden.

Han døde fra os efter faa Dages Sygdom. Saa tung en Sorg var det, at jeg idag efter 25 Aars Forløb næsten ikke vover at røre ved det Saar.

Jeg fik mange Ting færdige, som havnede dels i Danmark, dels paa forskjellige Steder i Udlandet.Slægtens Ældste

En af de Figurer, jeg selv anser for at være blandt de betydeligste fra denne Tid, er Slægtens Ældste.

Da denne Statue var færdig, udstillede jeg den i mit Atelier, indbød gjennem Avisernes Redaktioner Publikum til at komme og se den i Ler.

Og jeg fik Bevis paa, at min store Kjærlig* hed til Kjøbenhavnerne var gjengjældt, at dette Folk, som havde givet mig Borgerret i deres Land og skjænket mig en af sine kjæreste, skjønneste og bedste Døtre tilægte, at de havde modtaget mig som en af deres egne.

Der kom mange, mange. Aldrig havde vel Frydendalsvei været saa befolket før.

Der var et saa stort Besøg hos mig i Atelieret, at jeg et Øieblik blev bange for, at Gulvet ikke skulde kunne bære dem alle. Jeg støttede det i Kjelderen med stærke Bjælker for at være tryg.

Gamle Kulturfolk besidder en ganske eiendommelig Takt. Jeg har gjort denne Iagttagelse i Frankrige som i Danmark.

Alle disse Mennesker følte sig hos mig som mine Gjæster og viste mig den største Hensynsfuldhed.

Ude i Forhallen, udenfor mit Atelier, ordnede de sig selv for ikke at faa Trængsel; der var Politi, men det havde ikke været nødvendigt. Uden* for Atelieret var der Støi og Tale, men derinde foran min Statue, naar

man kom derind — pludselig Stilhed. Det er denne Taushed foran et Kunstværk, enhver Kunstner elsker høiere end de mest begeistrede Ord.

Nogle Dage efter Udstillingens Slutning, medens jeg stod og vilde dække Figuren til med vaade Kluder igjen,

styrtede med engang en af vore Piger ind til mig: «Kongen og Dronningen kommer!»

Jeg gik ud for at modtage de høie Gjæster. Landets gamle Konge og Dronning stod foran den Statue, som jeg havde gjort til Ære for min Mor, til Minde om hende.

Det blev et af de sidste Besøg, Dronningen aflagde før sin Død.

Jeg skrev en Indbydelse til Direktionen for Kunstmusæet i Kjøbenhavn til at se min Statue.

Direktør Emil Blok svarede: «Direktionen, det maa vel være mig» Han kunde meddele, «at Indkjøbskomiteen havde besluttet aldrig at gjøre noget Atelierbesøg mere.»

Mærkelig Afholdenheds*Beslutning af en Komite, hvis Bestilling det skulde være at have et aabent Øie med enhver, stor eller liden Begiven* hed i Kunstens Verden og erhverve det bedste.

Disse Bureaukrater, de bliver sig selv til sidste Slut og overalt.

Jeg hug Slægtens Ældste i Egetræ med indlagt Ahorn til Ansigt og Hænder, sendte den til Udstilling i Christiania og tilbød den til National* galleriet der.

Fra Direktionen fik jeg Brev: At man havde ladet min Statue besigtige af «en i Trævarers Behandling kyndig Mand» (Snedker?), som havde fundet Sprækker i den. — Direktionen kunde derfor ikke paatage sig An* svaret for et Indkjøb af denne Vare. — De troede, det var en Komode.

Javist var der Sprækker og det store, de aabnede sig og lukkede sig, efter som Veiret var tørt eller fugtigt. Træet «arbeidede», som det tekniske Udtryk er mellem Billedhuggere. Jeg havde ikke lagt an paa at skjule noget. Sprækkene kunde enhver se, dertil behøvedes ingen i Trævarers Behandling kyndig Mand, men Statuen var en stor Sjeldenhed selv som Vare. I en mindst 200 Aar gammel Blok havde jeg egenhændig hugget den.Slægtens Ældste

Slægtens Ældste

Der findes ægyptiske Træstatuer med Sprækker, som nu i over 2000 Aar har aabnet sig og lukket sig med Veiret. De gamle Herrer «arbei« dede» endnu.

Der var en, som vidste alt dette og alligevel gjerne vilde have Slægtens Ældste, som hun var: Carl Jacobsen. Men han var ikke længere eneraa« dende i Glyptoteket; han var gaaet ind paa at have en Comite ved Siden af sig.

Fra denne Comite fik jeg en Skrivelse.

Man ønskede at erhverve «Slægtens Ældste», dog paa Betingelse af, at den ikke oftere blev udført i Træ. Men den Slags Vilkaar kunde jeg ikke tage imod. — Jeg svarede, at jeg ikke vilde gaa ind paa nogen Ind« skrænkning i mine Rettigheder; min Kunst skulde komme de flest mulige for Øie, og hvis Glyptoteket stod fast paa sin Betingelse, kunde det be« holde sine Penge, saa beholdt jeg min Statue.

Man havde været indigneret over, at jeg tillod mig at hævde min Kunstnerværdighed, og villet, at Glyptoteket skulde ophøre med sine Bestillinger hos mig.

Det anses for en Naade og Velgjerning mod en Kunstner at bestille hans Arbeide og kanske betale for det ovenikjøbet.

Men saaledes tænkte Carl Jacobsen ikke. Der gik et halvt Aars Tid. En Dag var jeg oppe og besøgte ham. Vi sad som saa ofte og talte om det, der laa vort Hjerte nær, om Billedhuggeri.

«Hør, Sinding», sagde han med engang, «jeg vil saa gjerne have «Slægtens Ældste», men nu har de bidt sig fast i dette Spørgsmaal, om hvorvidt den oftere skal kunne reproduceres i Træ. Kan vi ikke finde paa en Omvei. De lover f. Ex. ikke at gjøre den oftere i den samme Sort Træ.»

«Kjære Jacobsen,» svarede jeg, «nu har vi to været Venner i, jeg ved ikke hvormange Aar, De kan da vide, at

naar De vil have Statuen, kan De faa den, akkurat som De vil, og paa hvad Betingelser De vil.»

Han sad der med Taarer i Øinene. Han, denne store, stærke Mand, kunde være saa blød om Hjerte.

Næste Dag stod «Slægtens Ældste» i Glyptoteket, hvor jeg helst vilde have den.

Tre Gange havde jeg ved Salget af denne Statue været ude for den komiske, men brydsomme Trang, mange Mennesker i en vis betroet Magt» stilling har til at dominere og imponere — ligesom Portnerne ved Musæer, Ministerier og lignende Anstalter.

Jeg gjorde engang en Statuette af Portneren ved et kongeligt Slot, vidunderlig komisk Person i al sin Magt og Vælde. Jeg ved desværre ikke, hvor den er kommen hen.Ibsen og Bjørnson

Dette, at jeg havde erhvervet mit eget Hus og Jord, hvor jeg kunde saa og plante, som jeg selv vilde, var for mig noget nyt, noget lykkeligt. Arealet, jeg havde, var saavist ikke saa impo« nerende (et Par tusinde Kvadratalen). Men jeg følte her noget fredeligt, som jeg aldrig før havde prøvet. Jeg havde levet som en vild Fugl, der byggede sin Rede hvorsomhelst. De Hviletider, jeg nu tog mig fra mit Arbeide, anvendte jeg til at forskjønne mit Hjem og min Have. Jeg plantede Træer, som jeg tænkte skulde blive staaende og minde om mig, som Stamfader til en ny Slægt i Danmark.

Jeg var nu dansk Borger og vilde have fulde Rettigheder og Pligter i Danmark for mig og mine Efterkommere; men jeg ansaa mig ikke løst fra mine Pligter som Nordmand. Jeg følte mig som en fredelig, brav Borgermand. En kort Periode prøvede jeg endog, hvad det var ikke at sørge for Dagen imorgen. Jeg gik om med ærgjerrige Planer om muli» gens at lægge noget op. Med Sikkerhed i Villaen havde jeg en Obli» gation i Bikuben. Hvergang jeg betalte Renter, havde jeg Afdrag, jeg klarede; paa denne Maade kom jeg til mere og mere at eie mit eget Hus.

Carl Jacobsen holdt 25 Aars Jubilæum. Jeg hjalp med ved Udstyret til denne Fest. — Jeg holdt Festtalen for ham.

Siden den Dag kan jeg ikke huske, der nogensinde kom nogen Uenig« hed mellem os to Venner. Jeg havde bare Fred og gode Dage, — en Masse Arbeider gik ud fra mit Atelier, — mit Rv voxede baade hjemme og ude i Verden.

Saa kom i 1898 den værste Storm, som har raset over mig i mit Liv.

Atter en Gang blev min Modstandskraft haardt prøvet.

Consul Axel Heiberg, en gammel Skolekammerat, kom til mig og spurgte, om jeg vilde gjøre Statuer af Henrik Ibsen og Bjørnstjerne Bjørn» son til Nationaltheatret i Christiania. Meningen var først, at de skulde gjøres i Legemsstørrelse, men saa blev det besluttet at udføre dem kolos» sale. Jeg havde tænkt, de skulde været opstillede mod Theatrets Væg paa hver sin Side af Indgangen og havde udført mine Statuer med dette for Øie. Soklerne, havde jeg tænkt, skulde korresponderet med Søilerne paa Bygningen. Arkitekten vilde for Opkjørselens Skyld have Figurerne stillet midt paa Pladsen foran Theatret. Han havde Myndigheden her. Mine store Broncestatuer blev opstillet efter hans Vilje.

De slog ikke an.

Der brød en ren Orkan løs over mig. Jeg stod i et Aar som den Lygtepæl, hver Hund i Norges Land kunde løfte Bagbenet op mod.

Her river jeg Blade ud af mit Manuskript, som jeg har revet dem ud af mit Liv. —Moder Jord

Jeg byggede Moder Jord op. I hendes Skjød begra* vede jeg mine Sorger. Naar jeg vaagnede tung i Sindet

om Morgenen, sprang jeg op og skyndte mig til mit Atelier. Og Arbeidet dul* mede min Smerte.

Min stolte, modige Hu* stru var min Støtte, min Søn var min Glæde og mit fredelige Hjem min Hvile. Sammen havde vi, fast og trygt, bygget den stærkeste Fæstning. Uovervindelig er den Mand, som har en god Hustru. Takket og velsignet skal hun være for sin store Kjærlighed mod os to, min Søn og mig.

Saa gik det lange, onde Aar. Da det var omme, var «Moder Jord» skabt — og mit Navn kjendt over hele Verden. Det blev nu mit Ud* bytte af den vilde Jagt, der havde været anstillet paa mig. Anføreren for hele Banden havde ligervis som Æslet i Noahs Ark raabt saa høit, at det blev hørt over den ganske Verden.

Jeg havde under hele dette Uveir trukket mig ind i min egen Skal, jeg saa ingen, talte med ingen, arbeidede og lod dem rase derude.

Modet svigtede mig aldrig.

Men saa en Dag kunde jeg pludselig ikke mere. Jeg vilde gaa ned i mit Værksted som sædvanlig, men jeg kunde ikke staa paa Benene. Jeg var syg. Det var Grippen, som grasserede. Aldrig havde jeg frosset slig i mit Liv, som da jeg laa der i Feber.158

Da viste Carl Jacobsen, hvad Ven han var — han stillede sig mod dem alle deroppe, dækkede mig med sit brede Bryst. Han telegraferede til Norge, at han ønskede at erhverve de to Statuer. — Man afslog at sælge dem og rasede videre mod ham som mod mig.

Det vakte Glæde blandt alle Danske, da Jacobsen saaledes stillede sig i Breschen for sin Ven Sinding. Der var i hans Troskab en mandig Romantik, som anslog en Streng hos hele Befolkningen. — Jeg selv vidste ikke noget om det før en Tid bagefter; thi jeg var meget syg.

Men ikke før kom jeg lidt til Live igjen, før jeg var nede i Atelieret hos «Moder Jord», noget mat i Knæerne var jeg jo, jeg maatte støttes, men hvor det var godt at komme ned til den store Gruppe! Det varede ikke længe, saa kunde jeg tage ordentlig fat igjen. Og saa var jeg hjulpen over alle Sorger. Thi Sorg og Smerte havde jeg lidt. Det havde de opnaaet — og det var sagtens det, de havde villet.

En Aften kom min Kone og vilde, jeg skulde gaa med hende i Theatret. Det var første Gang i mange Maaneder, jeg gik udenfor min Dør. Vore Piger stelte om mig og stod og kigede efter mig, da vi kjørte, og i Theatret, da jeg var kommen vel paa Plads i Parkettet, kunde jeg se, hvorledes alle saa ned til mig og glædede sig ved at have mig mel» lem sig igjen. Det var bare Venner allesammen, alle Rækkerne rundt. Jeg havde i hele denne Tid siddet godt og trygt under det fredsommelige danske Folks Vinger.

Moder Jord stod færdig i Ler! Endnu en Gang havde jeg holdt Stand i Stormen.

Først kom Carl og Othilia Jacobsen. Vi stod der med dem foran mit store Værk, min Hustru og jeg, alvorlige og tause alle fire, dybt grebne. Mine to trofaste Venner havde gjort min Sag til deres egen.

Min store Gruppe bestilte de strax i Marmor.

Jeg udstilte Gruppen i mit Atelier. Det blev en ren Folkevandring ud til Frydendalsvei. Jeg kunde mærke, hvorledes hele Kjøbenhavn fry» dede sig over, at jeg havde gjort dette Arbeide. Det var mig en stor Trøst og Glæde at se alle disse kjære Gjæster i mit Hus, hilse de gode, venlige Mennesker velkommen foran mit nyfødte Værk.Moder fordModer Jord

Det led mod Udstillingens sidste Dag og Time. Saa mange Menne» sker havde der været i mit Atelier og omkring Gruppen, at Trægulvet der inde var ganske opfiltret, ligesom uldent. Lidt efter lidt blev der færre og færre derinde. Tilbage stod tilslut en gammel Bondemand og hans Kone. Han gik hen imod Døren, og jeg saa ham gjøre et Tegn til hende. — Hun trak en Pung op under sit tunge, solide Skjørt, fandt et lidet Pengestykke frem og saa endnu engang hen paa Manden, kom saa hen til mig og vilde give mig Skillingen.

«Nei, mange Tak,» sagde jeg, «her koster det ikke noget. Menne* skene gjør mig en stor Glæde, naar de bare vil komme og se paa det, jeg har gjort. Det er derfor, jeg gjør den Slags store Figurer,» og saa begyndte jeg at forklare begge de to Gamle, hvad jeg egentlig havde tænkt med mit Arbeide. — Da jeg saa havde vist dem omkring overalt i hele mit Hus, trykkede vi hinanden i Haanden og sagde Farvel.

Jeg fandt, det var en fornøielig Slutning paa min Udstilling.

Ole Bull

Fra John Lund i Bergen fik jeg et Brev, om jeg ikke vilde gjøre en Skitze til et Monument over Ole Bull.

Om jeg vilde! Han, Eventyret! Han, der havde lært at spille af Nøkken selv! Som Smaagut havde jeg hørt ham spille, naar jeg sad oppe under Loftet i Christiania Theater — spille, saa jeg glemte mig selv i en Henrykkelse, jeg aldrig før eller senere har kjendt. Ak, nu er jeg bleven næsten saa fordummet, næsten saa uvidende om Kunst som en Kunstlærd om Kunstens Væsen, en af dem, der ved udenad, hvorledes Kunst skal være — næsten, siger jeg, thi ganske saa dybt er jeg dog ikke sunket. Endnu kan jeg fryde mig ved et Kunstværk, ved Digtning, Toner, Billeder og Skuespil. Men dengang, da Ole Bull spilte for mig deroppe i Paradis, saa jeg var i «Himlen hos Guds Engle smaa» — dengang forstod jeg dette underlige Geni, kanske bedre end nu.

Gjøre ham, som naar han spilte, saa Nøkken selv inde i Fossen sin maatte spille med!

Saadant underligt Eventyr, jeg den forhutlede Stakkar, den samme som sad der oppe i Heden i den syvende Himmel og lyttede (for den samme Gutten var det jo) — jeg skulde kunne komme til at gjøre dette vidunder* lige Menneske, jeg dengang saa og hørte!

Jeg gik en Stund og tænkte paa dette, til jeg næsten kunde se ham staa paa en Klippeblok og spille ned i Fossen, «Nøkken derinde sagte kun lod da sin Harpe lyde.»

Jeg gjorde Skizzen, sendte den op til John Lund og fik Monumentet bestilt. Fik det gjort, støbt i Bronce og sendt. Jeg havde lært nu, at han ikke skulde være for stor. — Al denne Jagt mellem Billedhuggerne efter det «Kolossale» ødelægger Aar om andet bra mangt et Kunstværk.

Sommeren i Forveien havde jeg været oppe i Norge og taget med nogle svære Klippestykker, deilig, næsten sort Granit med straalende blaa Krystaller, der ligesom blinkede ud af Fjeldet og meldte om den Even« tyrets fantastiske Skat, som laa skjult derinde hos Huldr og Nøk og alle de Underjordiske, de, som havde tilhuse indenfor Stenvæggen.

Det led mod 17de Mai, Afsløringsdagen.

Jeg reiste da op til Norge. Havde en vidunderlig Tur langs Kysten til Bergen. I Christiansand blev Dampskibet liggende mange Timer for at tage ind Varer. Jeg holdt mig ombord paa Dækket hele Dagen, for noget saa rent eventyrligt vakkert havde jeg aldrig oplevet. I Løbet af Efter« middagen saa jeg Fjeldene rundt omkring klæde sig i Vaarens straalende grønne Festklædning, — færdig paa nogle Timer.

Herligt Folk de Bergensere! Det var greit at mærke, at jeg her var kommet til en By, som ikke var født igaar, men gamle solide Huse, med stærke Grundmure under sig. Og saadan en morsom pittoresk By, gamle, underlige Boder fra Hansetiden, og et Liv paa Bryggen! «I Bergen findes ingen Pøbel,» sagde de selv, og det var sandt. Spurgte man nogen paa Gaden, blev man hjulpen med en Politesse som af de fineste Parisere. Men det morsomste var Haandværkerne her og deres Arbeidere. Prægtige Mænd at have med at gjøre. Det kneb med Tiden. Stenblokkene laa der, men de skulde lægges paa Plads og fæstes sammen paa rette Maade. Der var jo nogle Syndikat«BestemmeIser, at der ikke maatte arbeides mere end saa og saa mange Timer. Jeg talte til disse brillante Bergensere om Ole Bull, hvad Ære han havde gjort Bergen og det hele Norge. Jeg var ikke her for at bryde Arbeidernes Rettigheder, de fik gjøre som de vilde. Men det kunde jo ikke blive andet end en Sorg over hele Bergens By, om Bor« gerne skulde komme for at feire 17de Mai, Norges store Festdag, Friheds« dagen, og

bare finde en styg Stenrøs, nogle store Blokker slængt omkring paa Pladsen for det Monument, de vilde reise for sin verdensberømte Søn.164

De sagde ikke noget, men de tog fat, og det som ordentlige Mand» folk, strax, Dagen igjennem og hele Natten. Da Morgenen kom, var det store Stillads reist.

Saa skulde Blokkene lægges sammen, heises op ved Lænker og Tros» ser, fæstet høit oppe i Veiret paa Stilladsets Bjelker. Det var simpelthen livsfarligt Arbeide. Jeg var naturligvis med fra først til sidst. Tilslut skulde den sidste Blokken lægges ovenpaa alle de andre, den største at alle og frygtelig tung. — Man begyndte at heise, ganske langsomt. En liden Feil i Jernlænkerne, Trosserne eller Bjelkerne, og vi var knuste som Rotter i en Fælde. — For at vise, at jeg ialfald vilde dele Skjæbne med de andre og faa alle til at arbeide roligt og paapasseligt, stillede jeg mig nærmest den store Stenen, bøiede mig med Hovedet ind under den, stod paa den Maaden og saa ud til Arbeiderne. — Med et gav det et Krrrrak høit oppe i Jernlænkerne. De saa paa mig — — og arbeidede roligt videre, de prægtige, modige Folk; de havde gode Nerver. Der var ingen, som saa en Trækning i mit Ansigt, men jeg var jo ogsaa le patron, Mester for det hele; for mig var det en Æressag. Et Øieblik efter laa Stenen paa sin Plads. De Arbeidere blev mine Venner.

Saa blev Rørene indlagt og Vandfaldet arrangeret.

I det samme Vandet begyndte at springe, kom der en Masse Spurv-og anden Smaafugl flyvende, gav sig til at plaske og baske med Vingerne i Vandet, saa det sprudede.

Der skulde plantes Træer bag Monumentet, og de skulde hentes oppe i en Birkeskov i Nærheden af Byen. Tidligt om Morgenen skulde jeg træffes med en af Arbeidsformændene. En deilig, frisk Morgentur. Han kom naturligvis i sine Arbeidsklæder, men da han tog Plads ved Siden af mig i Vognen, spurgte han mig, om jeg vilde sidde ved Siden af ham, saadan som han var paaklædt.

«De Klæderne,» sagde jeg, «det er Deres Uniform, den fineste Uni» form i Verden. Den har ogsaa jeg Ret til at bære.»

Da nu alt dette var ordnet, skulde Statuen sættes rigtigt paa sin Plads, og ingen skulde se den før den høitidelige Afsløring. Figuren blev heist og stillet, hvor den skulde staa, sent om Aftenen, og dækket til. Jeg af»Ole Bull

talte saa med Arbeiderne, at vi skulde mødes foran Hotellet, under mine Vinduer næste Morgen Kl. 4.

Mit Værelse vendte ud mod Pladsen. Inden Statuen endelig blev fæstet til Stenblokken, maatte Stillingen prøves, saa Figuren stod godt paa sine Ben, ikke heldte til nogen Kant. Dette maatte jeg afgjøre. Det kan afhænge af et haarfint Maal nede i Plinten.

Det blev ordnet ganske roligt i den lange, lyse Morgen, og alt stod færdigt til Festen.

En Times Tid efter mødtes jeg igjen med alle disse brave Mænd ved et Glas Vin og takkede dem for deres trofaste Hjelp.

Som Folket var i Bergen, saa var ogsaa dets første Mænd, Patriciere, præget af den Noblesse, som gamle Slægter sidder inde med, alle stolte af sin gamle Bv. Her var store berømte Kunstnere som Edvard Grieg166

og hans Hustru, de var som to Nordbagger, altid sammen, ligesom de Livet igjennem sammen havde spillet sig ind i Menneskenes Hjerter ude over hele Verden. — Statsmænd som Lagtingspræsident John Lund, ved denne Leilighed Manden for det Hele. Storartet Personlighed, klog og fint* følende. Jeg gjorde her Bekjendtskab med saa mange af de bedste og berømteste Mænd og Kvinder i Norge. En mærkelig By — norsk, men præget af

Aarhundreders Forbindelse med den store Verden.

Hurra for 17de Mai! Frihedsdagens glade Hilsen over hele Norge, jublende som den ældgamle Paaskemorgen*Hilsen

Christ er opstanden!

«Tillykke med 17de Mai!» «Hurra for 17de Mai!» Der er Magt i saadant Ord!

Saa langt jeg kan huske tilbage, er jeg selv vaagnet med det Ord paa mine Læber. Inden jeg havde lært at udtale det rent, har jeg prøvet at raabe det ud. Min Far og min Mor har hilst Frihedsdagen, mine Bedste* forældre var blandt dem, som bragte Dagen sin tørste Hilsen den 17de Mai 1814.

Ole Bulls Monumentets Afsløring var Frihedsdagens Midtpunkt, og det gik straalende med Taler og Sang. Ole Bulls Søn, Alexander, og hans Enke var de første, som komplimenterede mig til mit Værk, og saa kom allesammen og trykkede mig i Haanden. Derefter gik hele Folkemassen i Procession igjennem Byen, fra Husene blev der kastet Blomster, overalt var der naturligvis Flagning, og den ganske Stad var blomstersmykket. Jeg havde i Bergen mødt den varmeste Sympathi overalt, at høie og låve. Hjertelig Afsked fra de mange Venner, jeg havde vundet.

Og hjem igjen hurtigst muligt, der var ingen Tid at tabe.Udstilling i Berlin

Jeg havde fra Berlin faat et Brev, som gav mig meget at tænke paa. — Keller & Reiner, et stort Kunsthandler* firma dernede, foreslog mig at gjøre en Udstilling hos dem af alle mine Arbeider, alt hvad jeg kunde skaffe tilveie. Jeg slog til, fik samlet de fleste at mine Modeller i Gibs, store og smaa Ting, fik og* saa en Del udført i fint Materiale, Marmor, Bronce, Træ, Elfenben. Nu gjaldt det at anspænde sig til det yderste, vende det Nederlag, jeg Aaret ifor* veien havde lidt, til Seier.

Keller <S. Reiner havde som al Verden med For* undring set paa det Raseri, der havde reist sig mod mig i Christiania. Jeg var dem dog iforveien be* kjendt som en anset Kunstner.

«En Mand, saa hadefuldt angrebet, er der noget ved,» sagde de. Det samme tænkte mange andre.

Min Udstilling blev aabnet i Berlin — — og gjorde vældig Lykke. — Med et Slag var jeg en af de bekjendteste Mænd i Tyskland. — Jeg ikke alene var bekjendt overalt, jeg havde med min Kunst vundet Hjerterne, blandt høie og låve. Jeg var berømt.

Stans, kjære Læser, spring over dette, det raader jeg til. Alle vi Kunstnere har det med at philosophere, og saa bliver vi saa Irygtelig168

kjedelige. Det er med mig som med de andre, — og ud skal det, om det saa skal ud gjennem Sidebenene. Jeg skal prøve at faa det overstaat hurtigst muligt:

Et er at være bekjendt, et andet at være berømt. Det første kan saa mange blive, det andet kun de faa.

Man kan godt blive berømt uden at være bekjendt.

Vor Tids berømteste Mand, «le Soldat inconnu», er et fuldstændig ubekjendt Menneske. Hvad hans Navn var, aner ingen, og intet levendeUdstillingen i Berlin 177

Væsen i Verden ved nogetsomhelst om ham personlig. Han ligger be» gravet under Triumfbuen i Paris, og hele Verden valfarter til hans Grav og viser ham Ærefrygt. «Le Soldat inconnu», den ukjendte Soldat, kalder man ham. Han vil blive liggende der berømt og ubekjendt til evig Tid.

Bekjendt var jeg bleven ved de Ramaskrig, som i Christiania var slynget efter mig.

Det var rent utroligt, hvor hurtigt mit Ry trængte ud over hele Tysk* land, i alle Samfundslag. Kom jeg ind i en liden Barberstue, eller var jeg Gjæst i Premierministerens Salon — overalt blev jeg modtaget med den samme Respekt, behandlet med oprigtig Sympathi. Paa Skolerne for« talte Lærerne sine Elever om mig og mine Arbeider. Alle kjendte mig og holdt af mig.

Hvis alt dette var hændt mig i min Ungdom, var jeg vel gaaet ud af mit gode Skind af bare Begeistring over mig selv og Tro paa min egen Storhed. Men nu — — jeg var bleven en anden siden dengang, da mine Kamerater i Wolffs Atelier, jeg selv kanske ogsaa sagde: «Sinding hat immer Glück». Livet havde bragt mig Nederlag, om ogsaa undertiden Seier. Jeg selv — ja, det morede mig vel nok, men min Ærgjerrighed, i Ordets almindelige Betydning, havde jeg tabt som en bedøvet Nerve. Tilbage var kun en ubændig Trang til at skabe nye Værker — arbeide.

Jeg levede her i Berlin i en bestandig Selskabstummel; Berlinerne er gjæsttri. Hele Befolkningen var betagen af en mægtig Levelyst og Energi. Det var utroligt, hvad de kunde gjøre ud af sin Tid. Dagen anvendtes til anspændt Arbeide, Natten til Fornøielser. Til Hvilen var levnet den mindst mulige Tid, og alle disse høit stemte Anstrengelser bragte Rig« domme til Landet. Men som det samlende Brændpunkt for alles Tan= ker, det høie Maal, alle saa op mod, klatrede op til, stod «Unser Kaiser». Hørte man om en Mand i en eller anden fremragende Stilling, hed det sig altid, at han var Keiserens «høire Haand». Aldrig har der vel existe* ret et menneskeligt Væsen med saa mange «høire Hænder».

Han var som en af de indiske Guddomme med alle de mange Arme. Men hos Keiseren sad de bare paa høire Side.

Der er Ord, som bringer Ulykke. Her i Berlin hørte jeg overalt to farlige Ord; de er som Lyden af Dampen inde i en overanspændt Maskine:

«Kolossal!»

«Million!»

De uhyre Rigdomme skulde erhverves. Millionerne skulde rulle ind i Kassen i rivende Fart.

Og kolossalt skulde alt bygges, Land og Rige, Bygninger og Monu* menter, Skibe og Armeer.

Vildt Kapløb op mod «Unser Kaiser» og hans Kolosser.

Spændingen i alle Nerver steg med hvert Aar.

Denne Mand har jeg aldrig kunnet fordrage. Under Udstillingen i Kjøbenhavn havde jeg som Kommissær ført ham omkring og ved den Leilighed vexlet nogle Ord med ham. Han var mig antipathisk, en Fø* lelse, som utvilsomt var gjensidig. Jeg holdt mig altid i Berlin langt borte fra ham og alle hans høire Hænder.

Paa den tyske Kunst og Kunstnerne havde Keiseren en usund Indfly« delse, moralsk deprimerende. Jeg besøgte en gammel Ven fra Rom, en Billedhugger, jeg havde kjendt som en talentfuld, fri og frisk Kunstner. Han viste mig et Monument, han havde under Arbeide, ren Pompierkunsi. Da jeg kom, stod han og forstørrede et Hjortegevir, kolossalt, med alle Knupper og Takker. Det var til et keiserligt Jagtslot.

«Mein Kaiser hat es befohlen», sagde han høitideligt. I sine unge Dage havde han ikke ladet sig «befehle» noget. Jeg gik aldrig mere til ham. Men af hans Slags traf jeg flere, under livlig Kapklatring op mod Keiseren.

Jeg havde to Venner dernede i Berlin, som jeg holdt meget af: Lud= vig Ginsberg og Richard Foss.

Voss var en høit anset Digter. Vort Venskab skrev sig allerede fra dengang, da jeg levede i Rom. Han var en meget frugtbar Forfatter, har skrevet mange Dramaer, som opnaaede stor Succes paa de første Theatre i

Tyskland. Og som Romanforfatter var hans Fantasi og Livsvisdom uudtømmelig. Jeg holdt meget af ham for hans noble, hæderlige Karak* ter, og hans flammende Enthusiasme. Han døde under Krigen, i Sorg over den Ulykke, han forudsaa for sit Fædreland.

Mit Venskab med Ludvig Ginsberg var ikke saa gammelt, men ligesaa hengivent og fast. Vi lærte hinanden at kjende, da jeg havde min Ud* stilling hos Keller 6- Reiner, altsaa da jeg havde vundet et anset Navn i Tyskland. Han er for mig den trofaste Ven, jeg altid trygt har kunnet betro alle mine Tanker, min Glæde og min Sorg. Hans rørende Begeistring for172

Kunst førte os sammen. Han er en af disse høisindede Mænd, man finder mellem Jøderne, maaske af større Menneskeværd end i noget andet Folk.

Jeg mærkede lidt efter lidt, at Berlin ikke for min Kunst var det rette Sted. I Kjøbenhavn havde jeg mit Hus og min faste Bolig, men jeg følte Trang til den Foryngelsens Kilde, som Paris altid havde været for mig. Carl Jacobsen bestilte «Valkyrien» i omtrent 1 '/2 Legemsstørrelse. Saa besluttede jeg at bryde op og reise til Paris for der at udføre denne Equesterstatue.Valkyrien

eller Storm fra Høifjeldet

Bare det Tankearbeide saadan et Værk kræver, kan tage et Menneskeliv, inden det bliver modent til Fuldførelse.

1872 blev den første Skitze til denne Statue gjort i Berlin.

1908 blev den paa Jacobsens Bestilling paabegyndt i Paris.

1910 afleveret til Jacobsen i Bronce og provisorisk opstillet ved Glyptoteket, senere ved Kastellet i Kjø* benhavn.

1914 har jeg sidste Gang arbeidet paa den og gjort en Del ret store Forandringer.

Men Oprindelsen til dette Arbeide, som egentlig ikke skulde hedde «Valkyrien», men «Storm fra Høi* fjeldet» . .. den første Kime, det allerførste Indtryk til Statuen ligger endnu langt længere tilbage i mit Liv.

Jeg kan vel have været en 18 Aar dengang. Det var paa en Fodtur, jeg gjorde ganske alene Hallingdalen op, tvers over Fjeldet og ned i Valders.

Saadan en Fodtur kan blive farlig nok, naar man ikke ser sig godt for. De Veie, man følger, er bare Stier, som Kreaturerne har gaaet op. Passer man ikke paa, kan man let fare vild. I Regelen har Nordmænd en næsten instinktiv Stedssans, de er vante til at færdes i det fri fra Barns* ben; men mig svigtede den her. Jeg gik i mine egne Drømmerier, de174

samme Tanker, som Slægt efter Slægt unge Mænd og unge Kvinder har sendt hverandre.

Jeg gik og sang paa en Versestump, jeg havde fanget op under et aabent Vindu inde i Christiania:

«Bin a nit a schön Madel iin Thai?

A bin a schön Madel im Thai. In Rosen

In duftenden Rosen im Thai.»

Jeg havde hort Visen bare det Øieblikket inde i Byen. Nu stykkede jeg den sammen, saa godt jeg kunde--

«Dann kommt ein Student wohl einmal, Liebkosen,

Liebkosen im duftenden Thai.-

Jeg gik der og følte mig som en rigtig Hjerteknuser av en Student. Ak, jeg var ikke engang kommen over Examen artiums Rædsler endnu, og hvilke Hjerter skulde jeg finde at knuse. Overalt sagde de, at jeg var den

styggeste Gutten av dem alle. Jeg hængte en Stund med Vingerne. Saa strakte jeg Armene ud mod det store eventyrlige, ubekjendte: «Kom! Kom!» raabte jeg, saa det rungede--

«Kom! Kom! Kom! Kom!» svarede det. Det var Ekko, det rene, kog* lende Huldereventyr. Jeg blev ved at kalde og faa Svar, og den Legen holdt jeg paa med en lang Stund, men da jeg var færdig med det, op* dagede jeg, at jeg havde tabt Veien. Jeg gik rask til og søgte efter en Sti. En Times Tid efter stod jeg paa den samme Pladsen igjen og raabte: Kom! — Jeg havde gaat i Ring, forvildet mig; træt begyndte jeg ogsaa at blive, var alt saa smaat forberedt paa at skulle ligge ude Natten over. Men saa opdagede jeg en Sti, den fulgte jeg, og den førte mig til en Sæter.

Det var dengang Skik mellem Bønderne gjæstfrit at modtage den, der saaledes kom vandrende. Jeg gik da roligt ind. Døren stod aaben.

I Stuen sad en Jente og spandt ved en Rok. Det var fuldstændig Gretchen am Spinnrade, ung og yndig. Kanske ikke just Goethes Gretchen, ingen Borgermands Datter voxet op i en By som en smuk Plante i enValkyrien

Have. Den Gretchen, Faust elskede, var en liden bleg Blomst. Her fandt jeg det norske Høifjeldets Grete, skudt frem af Viddernes vældige, vilde Natur, sund og haardfør, men fin og skjær og let som en Gjed i Klip» perne — ja, saa sund som selve den rene klare Luft oppe i Høiderne og glad som hele den lange Solskinsdag.

«For Solen skinner paa Fjeld endnu, mens det er mørkt i Dale».

Ingen Steds staar Græs og Blomst saa frodigt, og ingen Steds dufter det saa fint som høit der oppe, hvor jeg fandt denne Grete ved Rok» ken sin.

Men ingen Steds raser heller Stormen saa vildt som oppe under Tinderne.

Hun sad bararmet, de lange Særkærmer havde hun i den store Var» men brættet helt op til Skuldrene. Hun trak dem hurtigt ned, i det samme hun saa mig staa i Døren.

Jeg fortalte hende, at jeg havde forvildet mig og spurgte, om hun vilde give mig Husly for Natten.

Jo, det kunde hun nok, sagde hun, men hun havde bare den ene Sengen sin.

Jeg sagde, jeg var træt af den lange Vei, jeg havde gaat, om jeg da ikke kunde ligge hos hende?

Jo, naar jeg vilde tage tiltakke med det.

Vi var lige unge og naive begge to.

Jeg lagde saa Rypesækken og slog mig ned hos hende. Hun tændte op i Peisen og kogte nyfisket Ørret til mig, for jeg maatte være skrub» sulten, mente hun.

Imens fik hun vide mit Navn, og hvorfra jeg var kommen, som Skik og Brug er, naar fremmed Folk kommer tilhuse. Selv fortalte hun, at hun hed Grete; hendes Far eiede en liden Gaard nede i Bygden, og hun laa første Aar til Sæters. Hun havde gamle Kari hos sig, for hun skulde ikke være ganske alene.

Saa dækkede hun op for mig den deiligste Ørret og Fladbrød, Smør, Fløde og Ost og alt det, som godt var; bad mig tage tiltakke. — Det kan nok hænde, det smagte. — —

Vi hørte Bjældeklang, og Kjør brøle langt borte.

«Der kommer Kari med Kreaturerne,» sagde hun, skyndte sig ud for at tage imod dem. De skulde melkes og passes. Der blev et Brøl og en Brægen paa Tunet af Kjør og Gjeder og Sauer.

Kari var en gammel, halvtullet Jente, som havde tjent hos Gretes Far, siden hun var ganske ung. Dagen lang var

hun ude med Kreaturerne. Hulder og Underjordiske mødte hun ofte, der hun vankede alene om. Hun saa underlig og folkesky ud.

En Stund stod jeg der ude og saa paa alt Dyrelivet, men blev snart træt og søvnig, gik saa tilkøis. Grete havde bredt hvide, kjølige Lagener paa Sengen.

Jeg laa og tænkte paa Grete, som jeg havde set ved Rokken, paa Goethes Gretchen og hendes Spinderok. Jeg vilde blive Digter, det vilde jeg. — Hørte hende le derude, fare omkring med Dyrene. Snart blev det stille — Høifjeldets Stilhed — og jeg sovnede.

Drømte, der kom noget varmt, blødt nær ind til mig; ganske lydløst var det kommet tæt ved mig — hun lagde sagte Armen sin ind under mit Hoved. Jeg følte i Flalvsøvne, at hun saa paa mig, hørte hende

aande og hendes Hjerte banke — som mit. I det blege Halvlys kunde jeg skimte hendes unge Legeme, hendes hvide Lemmer. — Jeg tog hende ind til mig i øm Omfavnelse. — I Sommernattens store, hemmelighets» fulde Stilhed gled vi mod hinanden i taus Hengivelse.

Naturen havde ført os tilsammen ind i Livets Allerhelligste og aaben» baret for to uberørte Menneskebørn sit store Mysterium.

Solen var oppe.

Der lød Bjeldeklang igjen og Støi af Kvæget, som drog langt bort med gamle Kari. Jeg vaagnede med Gretes unge Legeme tæt op til mig. Vi fyldtes i samme Stund begge af den første Opvaagnens undrende Glæde.

Der gik en Elv ikke langt fra Sæteren. Vaar og Høst kunde den vel være bred og vild nok, men nu havde Sommeren tørret den ind, saa den næsten blot var en stor Bæk. Høiere oppe styrtede den sig som et helt Fossefald paa Hovedet ud over Klippevæggen, ned i en liden Sø.

Idet vi traadte ud af Døren, væltede Morgensolen varm og straalende imod os. Vi blev staaende næsten blændede og saa ind i Sollyset over den store, grønne Slette. Saa langt Øiet kunde naa, var ikke et levende Væsen at se eller høre; i mange Miles Omkreds fandtes ikke en menne* skelig Bolig. Vi stod der i Ensomheden, Haand i Haand, som i de første Skabelsens Dage det første Menneskepar.

Langsomt gik vi opover til Fossen. Der blev vi en Stund, saa paa hinanden — saa slåp hun min Haand, og med et Sprang var hun ude i Søen — jeg efter hende. Viltre og leende plaskede vi omkring i det kolde klare Vand.

Pludselig steg hun op paa en stor Sten midt inde i Vandfaldet.

Som en Eventyrprinsesse stod hun toran mig. Det sprudlet, og det sprang om hende som Perler og Diamanter, det flød som et skinnende Skrud i bløde Folder om det unge, slanke Legeme, og det bruste om* kring hende som det letteste Slør, vævet af Solstraaler i Regnbuens Farve* pragt. Midt inde i al den Herlighed lyste hun hvid og nøgen, ung og deilig, et Skabningens Under for mine Øine. Saadan blev hun staaende en Stund. — Med et sønderrev hun Fortryllelsen, klatrede som en Gjed op ad Elveskrænten, sprang videre over Sletten og forsvandt ved Sæteren.

Jeg maatte snart videre, bort fra Herlighed og Eventyr, tilbage til Skolegang og den aandsfortærende Kjedsomhed, som laa og ventede paa mig i Christiania.

Hun vilde endnu en Stund holde mig fast, men jeg maatte gaa fra hende til det forhadte Trælleliv hjemme, med skidne Bøger og Blækklatter paa Fingrene.

Jeg tog da Sækken paa Ryggen og Stok i Haand. Hende skulde jeg aldrig mere gjense.

Men samme Dag mødte der mig en Oplevelse, som blev Kilden til et stort Værk. Hin Dag blev det undfanget. Først et halvt Aarhundrede senere blev det født til Verden.

Jeg gik raskt til, skjøndt det var trykkende varmt. Vilde se at naa frem til næste Bygd før Kveld.Valkyrien 187

Henimod Middagstid saa jeg langt mod Nord mellem høie Snetinder svære, sorte Skymasser samle sig. Det trak op til Uveir. Her paa store Sletten var det ikke saa hyggeligt at faa over sig, og hvor skulde jeg bjerge mig paa ensomme Fjeldet?

Ikke langt borte laa nogle vældige Klippestykker, der kunde jeg kan»180

ske finde Ly. Det blev et vildt Kapløb med Veiret. Jeg fandt nogle mægtige Blokker dynget sammen, saa de dannede en Hule, hvori jeg kunde sidde tørt og trygt.

Det var paa høie Tid, for i samme Øieblik jeg havde sat mig ned, kom Uveiret over mig. Det blev bælgende mørkt som om Natten, og saa fossede det ned, styrtede sig frem som en rasende Rytterflok i store, sorte, flagrende Kapper. Blinkende Lyn af Lanser i Luften. Slag paa Skjoldene, bragende Tordenskrald, saa Jorden skalv, og det knagede i Stenblokkene over mig.

Det var Valkyriernes Ridt. De kom fra Fjeldene — tudende, hylende i Stormen tæt over mig, der jeg sad og krøb sammen.

Det varede ikke længe, saa för de videre over Høisletten, snart saa jeg dem lyne langt borte, og der lød svage Tordendøn i det Fjerne.

Saa blev det stille, ganske stille.

Aldrig glemte jeg det Uveir paa Høifjeldet. Det formede sig til den Rytterstatue, jeg skabte saa mange Aar efter i Paris.

Atter i Hotel d'Orléans — i vore gamle hyggelige Værelser med de fine Empiremøbler, som altid sagde til os, «husker I alle de lykkelige Timer her?» —

Men nu gjaldt det for os at finde Atelier og Bolig i Byen.

Der var mangt og meget at tage Hensyn til. Atelieret maatte være ret stort, en Hestestatue kræver Afstand, og høit maatte det ogsaa være. Hesten i min Gruppe stormer ned ad Klippen. Jeg vilde se, om jeg ikke kunde finde et Atelier med Vinduet vendende mod en bakket Gade, saa jeg kanske kunde staa ved mit Arbeide og studere Heste i fuld Fart. Der er mange saadanne Gader i Paris. — Heste havde jeg ofte før set inde i et Atelier; selv fyrige Dyr føler sig saa underligt flaue og spage derinde. Naturligvis, absolut nødvendige Betingelser for mit Arbeide var alt dette ikke, men jeg søgte dog, om Tilfældet skulde være mig gun* stigt. Og det lykkedes. Paa Boulevard Raspail fandt jeg Bolig og Atelier med Bakke udenfor, hvor jeg kunde se en Mængde Heste passere forbi hele Dagen. Det kom mig snart til Nytte under det store Arbeide.Valkyrien

Gruppen blev punkteret op i Ler af gode Punktører, og et Par Maa» neders Tid efter stod den der, saa jeg i de store Træk kunde dømme om \lrkningen.

Jeg tog fat paa Gjennemførelsen af Statuen.

En Dag stod der et Spand Heste, tre, fire i Række lige under mit Vindu. De holdt Middagshvil. Jeg iagttog disse Dyr. — Pludselig be* gyndte et af dem at blive vild. Hesten vrinskede og skreg, viste Tænder, Mulen krummede sig og spidsede sig ligesom et Næb, Næseborene stod røde som Blod, den fnøs i Raseri. Der var vel en Hoppe i

Nærheden. — Og dette blev ved, om igjen og om igjen. Det var et af disse heldige Tilfælde, man kan opleve en eneste Gang. Nu gjaldt det at arbeide med den yderste Intensitet. Mit Hestehoved var allerede anlagt; det var Ud» trykket, jeg her skulde fange — ikke et Sekund at tabe. — Jeg fik det studeret, detailleret, som hele Hestehovedet nu staar færdigt i Bronce. —Hos Rodin

Under dette Pariserophold havde Rodin gjennem en fælles Ven sendt mig en Indbydelse til at spise Fro* kost og se hans Atelier paa hans Eiendom i Meudon. Jeg vilde gjerne lære ham at kjende. Enhver Pariser ved Besked om hans Villa. Man ser den fra Versailles* Banen. Da vi kom, stod han oppe paa en Balkon og saa efter os, skyndte sig strax ned og tog snart elsk* værdigt imod os. Han vidste godt, hvem jeg var som Kunstner, og han kjendte mig ogsaa som Brygger Jacobsens Ven.

Storartet saa han ud i en lang, ulden, graa Ar* beidskjortel eller Slobrok. — Han førte os strax ind i Atelieret og viste os mange deilige Arbeider, mest mindre Ting, udmærkede Skitser, udførte som ingen anden Haand i Verden vilde kunne gjøre dem. Det fortaltes om ham, at han lod sine Skitser forstørre mekanisk, at han tog Afstøbninger af Arme og Ben, fæstede dem paa sine Figurer og lod dem hugge i Marmor. — Marmorets Kvalitet lagde han stor Vægt paa; det skulde være hvidt og pletfrit. Han kjendte Kjø* bernes Smag. Han holdt ogsaa af at lade smaa Figurer hugge ind i for* holdsvis meget store Blokke. Hos min practicien (Marmorhugger), som ogsaa arbeidede for Rodin, har jeg set noget av dette.

Rundt omkring langs Væggene havde han staaende Tegninger i masse* vis, alle bag Glas og i hvide Rammer, Ting han havde kradset ned i et Øieblik, og andre mere udførte.Hos Rodin

183

Mange af disse Sager var ikke just beregnede for unge Piger i Kon* firmations*Alderen.

Medens vi stod der, kom nogle Mennesker for at se paa hans Mu* seum, vistnok kjøbelystne. En Dame — man sagde, det var en Hertuginde — førte dem omkring. — Rodin bad os undskylde et Øieblik; han maatte modtage disse Folk.

Medens vi ventede paa ham, gik vi omkring i Haven og saa os om.

Inde imellem nogle Busker stod en gammel Kvinde, klædt i en Slags underlig broget Nattrøie, og kiggede efter os — et mærkeligt sky Væsen, Rodins Hustru.

En halv Times Tid drev vi omkring. Saa kom han efter os og førte os videre, ned ad en Skrænt til et andet Værksted, han havde.

Tvers over næsten hele Eiendommen stod der en fæl, uhyre stor Træ* væg, som dækkede hele Udsigten. Jeg saa spørgende paa Rodin, hvorfor han havde sat op det?

«Det er ikke mig,» sagde han, «det er simpelthen, at man chicanerer mig, hvor man kan.»

«Dem ogsaa», kunde jeg ikke lade være at sige.

«Jeg har protesteret, vedblev Rodin; men Paris' Borgerrepræsentanter forfølger mig og gjør mig al den Fortræd, de kan.»

Det, vi stod foran her, var sandelig ogsaa en Spot og Skam at stille op saadan. Det vansirede Eiendommen paa en ganske oprørende Maade. «Det bliver staaende til min Død,» sagde han.

Han spaaede ret. Reklameskiltet staar der den Dag i Dag, og Rodin hviler længst i sin Grav, ærgrer sig ikke mere over det.

Ubegribeligt var det, at hans Medborgere kunde handle saaledes mod denne store Kunstner, som gjorde sit Fædreland saa megen Ære.

Ja vist blev han høit hædret af Frankrig, og det bliver han endnu; men han blev fra en vis Kant modbydeligt behandlet og omtalt, rent ud ærerørigt, og det forbitrede ham.

Jeg sad en Gang sammen med en Flok Kunstnere. Slig som de om* talte ham! Jeg lagde et Ord ind og sagde dem, hvem Rodin var. Saa taug de. Hans Ryg var ikke ganske «bar og kunstbroderløs», den Gang.184

Da vi nu havde set paa altsammen, skulde vi spise Frokost. Det blev svært morsomt. Hans Spisestue var utstyret uden nogen Slags Elegance; da har jeg den selv rigtignok finere. Et stort Bord gjennem hele Rummet, simple Træplader paa Bukke. Paa den nederste Ende var der lagt en Dug og dækket til os. Midt paa Bordet foran os var stillet en antik Marmortorso.

Vi gik da tilbords. Som galant Pindsvin bød jeg Madame min Arm, hvad hun aabenbart ikke var vant til. Frokosten var god, uden nogen Overdaadighed, som hos alle Billedhuggere over hele Verden, men en god Hvidvin gav han — bare én Sort. Vi drak alle godt sammen og blev glade. Til at begynde med var Madame lidt mut, men jeg fik hende smeltet ved en Smule respektfuldt Kurmageri, som vistnok ikke forekom hver Dag her. i Hun talte til «Monsieur Rodin,» som til sin høie Herre med en Underdanighed, jeg aldrig har set Magen til, rent som hans Slav* inde. Og hun havde jo dog staat trofast ved hans Side i onde og gode Tider. De onde havde sikkerlig været haarde nok for dem begge og lært hende en Sparsommelighed, hun aldrig kom ud over. — Hun havde ser* veret Kaffen i nogle Kopper! — mildest talt tarvelige. Rodin skjændte kraftigt paa hende; hun svarede kun: «jeg er en sparsommelig Kone.»

Alle Mennesker trodde, at hun var hans Hustru. Først paa sit Døds* leie blev hun lovformeligt viet til ham.

Frokosten og Vinen satte os alle i godt Humør; hans Conversation var original og aandrig. Han havde, som saa mange Kunstnere, Lyst til philosophiske Betragtninger, under Tiden lidt vel lærde, ligesaa uforstaae* lige for ham selv kanske som for mig.

Jeg tror ikke rigtig paa Kunstneres Lærdom.

Rodin har jo skrevet Bøger om Kunst, jeg har ikke læst og vil ikke læse dem, holder mer af hans Sculptur.

Der er dem, som mener, han ikke har skrevet dem selv. Hvorfor ikke? Her sidder jeg over en Bog, jeg selv skriver og ingen anden, og det bli= ver ikke den sidste.

I rue de Varenne, i et herligt Palæ, Staten har skjænket, og hvor Rodin før havde Atelier, er nu hans Museum installert, vis å vis Napoleon den lstes Grav ud mod Place des Invalides. Men Napoleons Grav er adskilligtHos Rodin

bedre arrangeret end dette Museum. En talentløsere Opstilling og Ordning skal man lede længe efter. Det er en Synd at se, men en vakker Dag kommer vel andre til Magten der ogsaa.

Nogle Aar efter det første Besøg, gik vi til ham i hans Atelier i Paris. Hertuginden var der endnu og viste os meget elskværdigt om. Rodin selv var faldet frygtelig af, han gjorde et sløvt Indtryk. Jeg gik trist fra ham, reiste kort efter hjem til Kjøbenhavn, besøgte ham ikke oftere.Honolulu

Da jeg kom hjem fra denne Pariserreise, fuldførte jeg et stort Arbeide, som interesserede mig og har skaffet mig megen Glæde.

Det er kommet langt ud i Verden — til Honolulu. Honolulu! —

Det klinger som Vildduens Kurren, sælsomt, frem« med, lokkende.

Langt, langt borte, helt paa den anden Side av Jorden ligger ensomme Øer og drømmer i det stille Ocean. — Det var engang, for mange tusen Aar siden, Havet laa og døsede i Solskinnet. Med engang løftede en liden 0 sit Hoved op over den uendelige Vandflade, saa sig om og forsvandt, dukkede lidt efter op igjen med alle sine smaa Søstre omkring sig. De saa, at her var saare godt at være, og de fæstede Bo.

Deilige, smykkede med Sydens skjønneste Blomster har de siden ligget der drømmende i den evige Fred og

Ensomhedens Lykke.

I mangen angstfuld Time har jeg følt en Hvile for mit Sind i Tanken paa disse fjerne Øer, hvor der er bestandig Sommer og Skjønhed.

Og dér kjender jeg to gode, fine Kvinder. Deres Venskab vandt jeg ved min Kunst. Saa underlige Baand kan knyttes mellem Mennesker. Den ene av dem har jeg aldrig set, med den anden har jeg talt en eneste Gang, og dog føler jeg mig knyttet til disse to Kvinder ved et fast og tillids« fuldt Venskab.Mot Lyset. Fra G r av mælet til H o n ulu luHonolulu

Monumentet til Honolulu

Fru Dova Isenberg, en af de nobleste Kvinder, jeg har kjendt, havde bestilt et Monument af mig.

Hun og hendes Slægt besidder store Plantager paa Honolulu. Det var til et Familiegravsted, dette Monument var bestemt. Det bestaar af en stor Stele i Marmor, i denne har jeg hugget et Relief: De salige Sjæles Vandring op mod Lyset.Fra Gravmælet til Honolulu

Paa Soklen under denne Stéle ligger en Gruppe af en ung Kvinde og en Yngling i Sorg, to Sødskende. Midtfiguren i Reliefet er et Portræt af deres Moder.

Nu staar det der paa den fjerne 0 mellem Palmer og alle Slags exo« tiske Træer.

I Fru Isenbergs Plantager arbeider Folk af alle Nationaliteter, Kinesere, Japanere og Koreanere. — Foran mit Monument samler disse fremmede Folk sig og holder deres Gudstjeneste.

Der er for mig noget næsten eventyrligt i den Tanke, at jeg ved min Kunst virker blandt disse Mennesker til deres Opbyggelse. Det staar forHonolulu

min Fantasi, som noget af en Missionsgjerning i Kunstens Tjeneste, der i det fjerne, helt paa den anden Side af Jorden. Og skjønt det er saa langt borte, har jeg her i Europa truffet mange, som har bragt mig Hilsen fra netop dette mit Arbeide.Fest!

Vi skulde i 1910 have Sølvbryllup. Det var det naturligste at feire det i Paris, som for os to var saa rigt paa Minder fra de Dage, da vi for fem og tyve Aar siden første Gang sammen var dernede. — Selvfølgelig «Hotel d'Orléans».

Hvor vi var lystige og glade! saa løs* slupne som en Student paa Skovtur med sin Dame.

Denne Gang skulde vi jo for Skams Skyld have optraadt mere høitideligt, vi havde en stor Søn med os og ovenikjøbet en nydelig og elskværdig Sviger* datter. Disse to unge Personer havde nemlig begge ladet sig fange i samme «Freyas skjulte Net», tænkte selv paa Bryllup og Redebygning.

Naa, endnu var det da os to, det gjalt. Der har ikke været mange, der har havt en Sølvbrud saa skjøn som min.

Vor Fest feirede vi paa Lavenue, en gammel Kunstnerrestaurant paa Montparnasse, hvor vi havde vanket saa tidt.

Gud maa vide, hvorledes Menneskene havde faat høre om vort Sølv* bryllup, vi selv havde ingen Ting sagt, før det var der; men der veltede Telegrammer og Blomster ind til os fra alle Jordens Lande. — Ja, slig er det, naar fint Folk holder Fest. Glade, løsslupne Dage! Ak, de kom sjeldnere og sjeldnere i Livet nu. Man bliver saa kjedelig og velopdragen, maa sidde pent ved Bordet og ikke slaa sig selv under Fodsaalene. Det er jo dog saa deiligt at le af ingen Verdens Ting — og saa sundt.Fest!

Vi fartede en kort Tid om i Paris og saa hjem, men Sølv« brud og Brudgom var enige om, at Veien snart skulde bære herned igjen for længere Op« hold. Jeg følte og havde længe forstaaet, at jeg som Kunstner trængte til nye

friske Indtryk, hvis jeg ikke skulde gaa i Frø.

Derhjemme levede vi et halvt Aars Tid med Forbere« deiser til Opbrud.

Jeg leiede min Villa paa Fry« dendalsvei ud for et Par Aar og reiste. Vi tænkte dog ikke. Farten skulde blevet saa lang« varig, som den blev.

Jeg, som havde gaat der og plantet Trær, og i Skyerne byg« get faste Borge for kommende Slægtled! Blødagtige Drøm« merier. Til den Slags skal der anderledes fast Grund under

Foden, end jeg nogensinde kunde ventet mig. Jeg havde set Tegn nok paa, at det var paa Tide at bryde op; med glad Sind gjorde jeg det ikke og heller ikke letsindigt. Men jeg tog Mod til mig — ja, for Mod skulde der til baade for mig og for min Hustru og Søn. Det var den dristigste Fart, jeg nogensinde har vovet. Men den gik godt.

Den første store Begivenhed i Paris var vor Søns Bryllup. Vor kjære brave dygtige Søn! Han havde faat en Stilling hernede, og saa kunde han ingen Ting bedre gjøre end at gifte sig. Min Drøm havde været at grunde en ny Sinding«Slægt i Danmark, gjengjelde, hvad jeg skyldte mit Adoptiv«Fædreland, ved kanske at skjænke det en Række gode Borgere.

Min Hustru

Den Drøm kan maaske endnu gaa i Opfyldelse. Veien tilbage er ikke stængt. Men foreløbig har jeg alle mine hos mig her i Frankrige.

De to Unge reiste paa Bryllupsreise til London, og da de saa kom til« bage, drog de ind i sit lille nydelige Hjem og gik med frisk Mod ud i Livet sammen.

Det var vanskeligt at finde Atelier med Bolig, vi søgte over hele Paris, fandt det endelig i rue Campagne premiere, en gammel Gade i Mont« parnasse« Kvarteret.

Her havde engang selve Heinrich Heine bod. Huset var nybygget og endnu ikke ganske færdigt, da vi leiede det, men det blev en morsom Bolig, vi fik, da vi havde faat indredet os efter vor egen Smag. Vi havde to Ateliers, et stort og et mindre, som vi brugte til Salon. Denne udstyrede jeg selv, den kom til at minde lidt om vort Hjem paa Frydendalsvei. Oppe over begge disse Ateliers var der en bred Balkon, hvor vi opholdt os meget. Ud mod Gaden vendte der et kuriøst rundt Vindu, «oeil de boeuf», (Koøje) kaldes det paa fransk. Der pieide min Kone at sidde med sit Sytøi, hun saa ganske nydelig ud, naar man saa hendes Lokkehoved fra Gaden i denne Vindusindramning. Mangen en romantisk Yngling tabte der sit Hjerte. Hver Morgen gik en Flok Skolegutter i Lømmel« alderen forbi. Jeg gottede mig ofte nok over de forelskede Blikke, de sendte op til Vindusgluggen og ventede hver Dag, en af dem skulde komme til mig og andrage om hendes Haand — havde hele Frierscenen færdig i Hovedet.

Vi havde gode, lykkelige Aar. Der kom mange Bestillinger fra al Ver« dens Kanter.

Fra Jacobsen kom der Opfordring til at udføre min «Slave» for Glyp« toteket.

Saa underligt saadant et Arbeide kan ligge hen de mange Aar glemt, begravet — og pludselig staar det op igjen som fra de Døde. — Det var min Revolté som skulde have været tiet ihjel for længe siden, min store vilde, bagbundne, men farlige Slave, han, som den tæmmede Tater i Maribogadens Skole i Christiania havde knælet som Model for.Fest!

Idyl. Til min lille Sønnesøn

Da jeg i 1883 reiste ned til Kjøbenhavn og tog fast Bopæl der, gjorde jeg før min Afreise en Razzia blandt alle mine Arbeider i Atelieret, slog Lerfigurer og Gibsmodeller isønder; det ene Skulptur efter det andet blev knust.

— Der stod «Slaven» i en Krog, jeg skulde alt til at slaa til. Men saa kom jeg til at se paa ham.

— — Nei, slaa ham ihjel? Jeg selv havde næsten glemt, hvorledes han saa ud, og alle andre, at han var til eller nogensinde havde været til. Han knælte for mig og saa vild og levende ud, ikke ræd, men farlig.

Det var dog min egen Ungdoms Værk.196

Skulde jeg, som Abraham havde villet, slaa min store, kraftige Søn ihjel og ofre ham — til hvilke Guders Ære?

Jeg pakkede ham ind og tog ham med mig ud at friste Lykken i frem« mede Lande.

I Atelieret paa Amalienborg stod Statuen henne i en Krog.

En Dag kom Jacobsen.

«Hvad vil De gjøre med den Figur?» spurgte han.

«Jeg ved ikke — den staar der og fylder op.»

«Lad mig faa den.»

«Ja, men den er for kort i Benene, og nu vil jeg ikke rette paa den,» sagde jeg. «Vil De have den, saa gjerne det. Men jeg vil ikke, man skal gjøre Nar af ham, da heller slaa ham ned. De kan faa den, hvis De vil sætte den i Kjelderen som en Kuriositet.»

Godt, saa blev den hentet og sat i Kjelderen paa Ny Carlsberg.

Paa Indvielsesdagen for den nve Del af Glyptoteket gik jeg ind i den Sal, hvor mine Værker var opstillede.

Der stod min Slave!

Trods mit Forbud!

Jeg blev rasende, vilde alt sige det til Jacobsen--. Men saa kom

jeg til at se paa Figuren — og saa sagde jeg ingen Ting; thi jeg syntes selv, han var for god til at staa i Kjelderen, og senere fandt mange andre det samme.

Nu skulde der endelig gjøres Ære paa min «Slave»! Han skulde hugges i Marmor, leve i mange Aar, kanske i Aarhundreder. Jeg Fik Punkterne sat i Blokken, saa Benene blev lange, som de skulde være. En haard, deilig Marmor efter min egen Smag havde jeg valgt, ikke hvid og sukkersød, men lidt brutal i Farven og med et herligt Spil i Krystallerne. Da saa Punkteringen var færdig, begyndte jeg sammen med min gode

Practicien Mr. Desvaulx at hugge paa ham.--Saa mange Tanker han

vakte i mig, min arme Slave, som engang ingen gad se paa. Jeg selv havde trodset som han, og aldrig fik de mig til at krybe til Korset. Tyranner var de, hvorfor skulde jeg kues af disse Undermaalere? JegAngelusFest!

havde ingen Ting gjort dem, aldrig saa meget som svaret dem. Kanske var det derfor, de blev saa sinte.

Slaven blev afleveret til Glyptoteket i Marmor 1912.

Den 15de Juli 1912 indtraf der en stor og lykkelig Begivenhed for hele Familien. Min lille Sønnesøn blev født. Jeg saa ham ligge der ny* født, og fra det første Øieblik følte jeg en saa forunderlig Ømhed for dette lille Væsen, som skulde bære vor Slægt videre — og mit Navn! Jeg blev ikke mere den eneste Stephan Sinding i Verden. Da jeg havde hilst den unge Herre velkommen til Livet, gik jeg lige hjem og skrev hans200

Navn og Fødselsdag ind i min nye Gruppe «Idyl», som jeg havde fuld* ført i Ler.

Carl Jacobsen kom ofte til os der i rue Campagne premiere. Det var hans Ønske at erhverve en Samling af mine Ting saa complet som muligt. Naturligvis var det altid en stor Glæde for os at have ham hos os, men der var ofte noget melankolsk i hans Væsen, som gjorde mig ondt. Han blev dog altid oplivet, naar vi havde været sammen en Stund. Han sagde engang, at i vort Hus havde han levet sine gladeste Timer. Det havde desværre været sjelden nok, vi saaes.

Jeg havde en ny Gruppe under Arbeide: «Angelus». Jacobsen saa den i Ler og var stærkt greben af den; han bad mig sende ham et Fotografi, og det gjorde jeg; han vilde gjerne have den til Glyptoteket, sagde han. — Hans Datter, Fru Theodora Madsen, har sagt mig, at han den sidste Dag før sin Død til hende udtalte som sin Vilje, at dette Værk skulde bestilles. Men det skede ikke.

Den sidste Gang, jeg saa ham hos mig, var han stille og alvorlig. Vore to Veninder, Bella Edwards og Eva Mudocci, spillede for ham; det var ham en ren Forfriskelse. Ingen kunde blive saa begeistret som Jacobsen, og da han gik fra os den Aften, var han livlig og spænstig som en ung Mand. Næste Dag reiste han hjem.

Carl Jacobsen døde den Ilte Januar 1914.

Danmark havde tabt en af sine bedste Sønner. Vor Tids Kunst en af sine mægtigste Beskyttere.

Jeg selv havde mistet en Ven, trofast til Døden. Min Sorg gjemmer jeg for Menneskene.

Hans Valgsprog var: «Alt for Fædrelandet», og han førte sit Liv der* efter. Hans store Rigdomme var for ham betroet Gods, som han var sat til at forvalte i sit Lands Tjeneste til dets aandelige Udvikling. Faa af hans Medborgere forstod hans Hæderlighed, Begavelse og mandige Mod. Som saa mange ualmindelige Mænd besad han en uhyre Arbeidskraft ogSelvportrætFest!

en seig Udholdenhed til ofte gjennem De« cennier at fastholde og gjennemføre en plan* lagt Opgave, aldrig slippe den af Syne, før den var fuldført. — De skjønne Kunster var hans store Kjærlighed og fremfor alle Billedhuggerens Kunst. Hvad han har kunnet samle af uvurderlige Skatte fra alle Tider og alle Lande i et Menneskelivs korte Tidsrum er næsten ubegribeligt.

Gjennem Aarhundreder vil hans Navn mindes, og Danmark vil takke ham for den store Livsgjer* ning, han har fuldbragt til sit Fædrelands Fremgang og Ære. Forstumme vil de smaalige Domme, der forfulgte ham, som de saa ofte et helt Liv igjennem forfølger den, der rager op over Mængden. Over Carl Jacobsen laa Kritikens bevingede Ord færdigt strax ved hans Død, spredt blandt alle de kjærlige Sjæle:

«Han havde ingen sikker Smag,» saa lød den vise Dom over ham.

Sikker Smag. Hvad er det? Hvis Smag er sikker?

«Nu hvil Dig, Borger, det er fortjent!»

Det havde vi altid for Skik, Jacob* sen og jeg, om i Sorg eller Glæde, aldrig at standse vort Arbeide.

Til min egen Portrætstatue, den sidste Bestilling, han gjorde mig før sin Død, havde jeg udført en Skitse og sendt ham. Den blev antagen, og de nødvendige Tegninger og Maal fik jeg tilsendt. Jeg har dem endnu.

Hans Vilje var, at den skulde opstilles foran Glyptotekets Indgang som Pendant til Paul Dubois og i samme Størrelse.

Udkast til Adoratio204

Jacobsens sidste Vilje blev ikke respekteret.

Der var kommet andre Mænd til Magten. Man resolverede, at min Statue ikke skulde staa foran Glyptoteket, thi

der skulde opstilles en dansk Kunstners Portræt paa denne Æresplads, ikke mit.

Bestillingen blev forandret til at gjælde en Statue i Legemsstørrelse. Maalene i min Gibsmodel er nøiagtige. Mange Hjælpemidler havde jeg ikke nødige. Efter et Haandspeil har jeg kunnet studere Formen i mit eget Ansigt og Hoved; mine egne Hænder var mig ikke vanskelige at gjøre. Min Forfængelighed har sikkerlig spillet en meget liden Rolle ved dette Arbeide. Rent psychologisk interesserede det mig at studere mig selv. Noget lignende som ved Udførelsen af mit Selvportræt har jeg tor» søgt at gjøre i denne Bog, jeg her skriver. Jeg har prøvet efter Hukom» melsen at tegne mit Liv saa sandfærdigt, som jeg har kunnet — men ikke netop saa kjedeligt som muligt.

Et har jeg aldrig drevet det til: At lægge noget til Side, saa jeg og min Flustru kunde leve nogenlunde standsmæssigt paa vore gamle Dage. Jeg naaede aldrig videre end til at klare det nødvendigste til det daglige Liv. — Jeg ved, der er fortalt fantastiske Ting om min Rigdom. Det maa Mennesker have fundet paa, som ikke havde noget Begreb om, hvad Priser en Billedhugger kan opnaa for sine Arbeider og om Bekost» ningerne ved xMateriale og Udførelse. Jeg mangler ogsaa enhver Forret» ningsevne og er tidt bleven slemt bedragen. Om den, der som jeg, har levet næsten hele sit Liv langt borte fra sit Land, flakket fra Sted til Sted, danner der sig lidt efter lidt de underligste Myter, oftest bare «Løgn og forbandet Digt».

I London havde jeg i 1914, strax før Krigens Udbrud, en Udstilling af næsten alt, hvad jeg har gjort, gamle og nye Arbeider. — Jeg syntes, jeg burde prøve at sikre mig en nogenlunde sorgfri Alderdom, vilde forsøge, om jeg i England skulde kunne finde et Marked for mine Sculpturer; jeg havde nogen Grund til der at vente en velvillig Modtagelse af min Kunst. Min Udstilling omfattede Arbeider i Marmor, Bronce, Elfenben o. s. v. Min store Valkyrie havde jeg gjort nogle ret store Forandringer og For»A do r at i oFest!

bedringer ved og støbt i Bronce. Adoratio havde jeg i Marmor i fuld Størrelse. — Det blev en Succes, ogsaa i pecuniær Henseende. Jeg solgte omtrent alt salgbart. Valkyrien og Adoratio havde jeg fundet Kjøbere til, fast Aftale var truffet. Efter tre Ugers Ophold i London kunde min Hustru og jeg fornøiede reise hjem til Paris.

Men saa kom den store Krig, som har brudt saa mangt og meget istykker. Det aftalte Salg af Valkyrien og Adoratio gik strax tilbage. De blev magasinerede i London. Endnu under min Udstilling tænkte sikkerlig ingen paa en saa snarlig Mulighed af Krig. — — Dog, en af de sidste Attener før vor Afreise fra London hændte os noget, som gjorde et un* derligt Indtryk paa os, og som vi senere hen kom til ofte at tænke paa: Der boede paa vort Hotel to Mænd, vi kjendte fra tidligere — to af Tidens Mægtigste, af dem, som holder Forretningslivets Traade i sine Hænder. Vi talte ofte med dem, jeg havde udført et Par Arbeider for dem. Vi var rigtig gode Venner, vi talte om alt muligt, Politik, Kunst og philosopherede om Verdensordningen. En Aften, mens vi sad der i livlig Passiar, kom der Telegram til dem begge samtidig. De aabnede disse ganske roligt og

læste--Og begge sad der pludselig hvide i Ansigtet, som om de havde

set et Gjenfærd. Det var rent uhyggeligt. Hvad var der hændt?

De mærkede vor Forundring og forsøgte at tvinge et Smil frem i de fortrukne Ansigter. — — Var det Krigens Spøgelse, som havde vist sig for dem?---

Vel tilbage i vort rolige Pariser*Hjem, og snart fuldt optagne hver paa sin Kant af det daglige Arbeide og Livets smaa Begivenheder, var dette snart glemt.

Baade vi og vor Søn med sin lille Familie havde besluttet at reise hjem den Sommer en Tur til Danmark. Alt var forberedt. Vore Børn skulde reise i Forveien og besøge Venner, senere skulde vi saa træffes paa Marienlyst, hvor jeg havde ordnet det hele med vor Ven Anders Jensen.

Den 28de Juni 1914 blev Erkehertug Franz Ferdinand, den østerrigske Tronfølger myrdet af Serbere i Bosnien. Kortsynet og overmodigt stillede Østerrige Kongen af Serbien et ærekrænkende Ultimatum. Nogen Uro208

begyndte man at føie, dog ventede endnu ingen Krigen. Her i Frank* rige gik alt sin sædvanlige, rolige Gang. — Min Søn og hans Hustru havde allerede pakket Kufferten, skulde reise næste Dag.

Men tidligt den Morgen kom de begge til os og erklærede, at de ikke vilde reise fra os. Det saa altfor stærkt ud til Krig. Rusland havde mo* biliseret.Krigen

Den 4de August 1914 trængte Tyskerne ind i Belgien. Med et Spark sprængte de den Port, alle troede stængt med syv hellige Segl.

Keiseren og hans Mænd vilde have Krig. Han vilde tvinge alle Jordens Folk under sin Vilje. Og hele Ver« den reiste sig til Kamp, til det frygteligste Slagteri, Menneskeheden har set.

Først skulde Frankrige undertrykkes. Det var endnu ikke forberedt til denne Krig, medens Tyskland havde rustet sig gjennem Slægtled. Tyskerne stod baade numerisk og militærtechnisk saa overlegent som Vaa« benmagt, at det saa sort ud for Frankrige — og for Menneskehedens Frihed. — Verdenshistorien har vist, hvorledes Lande og Nationer har kunnet tvinges under Aaget med Vaaben.

Keiserens Drøm om at beherske hele Verden var ingen Umulighed. Mægtig var han — eller syntes han.

Jeg havde ligget vaagen hele Natten, kastet mig i angstfulde, mørke Tanker. — Tidlig om Morgenen stod jeg op og gik ud paa Gaden for at se og høre, hvad der foregik, muligens finde en Avis.

Paa Boulevard Raspail var det stille, jeg saa en Flok gamle, grædende Kvinder og en ældre Mand, som talte beroligende til dem.

Men paa den anden Side Gaden kom der lange Rækker unge Mænd, mobiliserede, som endnu ikke havde faaet Uniform.

Jeg nærmede mig dem. — Det var forunderligt, hvad jeg her saa.

I alle disse Tusinder af unge Mænds Øine det sam» me Udtryk af een Villie, een Tanke: Seier!

Hos alle disse unge Mænd, der med faste Skridt — næ» sten med Sikkerhed — gik til Døden «paa Ærens Mark», og som var blandt de første, der drog ud — hos dem alle iagttog jeg den samme stolte Holdning, knyttede Næver, rank Ryg og hævet Hoved. Hos alle, som hos hver enkelt, den samme rolige Tro paa Seiren.

Døden for dem selv maaske, men Seir for Frankrige. Fra det Øieblik har jeg aldrig virkelig tvilet. Og jeg gik beroliget hjem.

Men i den Stund blev den første Kime undfanget i mine Tanker til den Gruppe, som nu staar i Marmor i la Sorbonne's gamle Kirke.

Jeg gik til mit Atelier, og inden Dagen var omme, havde jeg gjort den første Skitze til det Arbeide, som altsaa er paabegyndt Krigens første Dag, denne Gruppe, som jeg har hugget, for at den i Marmor skulde staa som et varigt Vidnesbyrd om den Verdenskrig, det skulde falde i min Lod at opleve i Paris fra Begyndelsen til Enden.

I Kampen kunde jeg ikke gaa, jeg var for gammel; men jeg har stillet min Kunst til Krigstjeneste. Mit Arbeide har fra først til sidst fulgt Kri» gens hele Gang.

Jeg havde oprindelig tænkt at kalde Gruppen «L'Enfant de la Patrie» (allons enfants da la patrie, den berømte Strofe i Marseillaisen). Efter« som Arbeidet skred frem, fandt jeg, at Navnet ikke ganske udtrykte min Tanke, og senere blev den kaldt «l'Offrande», Offeret.

Krigens første Dage var uhyggelige for alle Fremmede her i Paris; «L'étranger, c'est l'ennemi», blev der sagt og skrevet (enhver Fremmed er en Fiende). Man følte sig overalt udsat for Mistanke. Tyskere, Østrigere og Ungarere maatte over Hals og Hoved forlade Paris, andre Fremmede maatte personlig indfinde sig paa Politikontoret for at erholde et «permis de séjour», Tilladelse til at opholde sig i Frankrige, — et Dokument, man altid bar hos sig, og paa Forlangende af enhver Politimand maatte vise. Udenfor Politikontorerne stod vi opstillet Dag efter Dag og ventede paa at slippe ind, for efter en Inkvisition af nogle mere eller mindre høflige

Kontorbetjente at faa dette Papir udleveret.--Dette var dog altsammen

smaa Kjedsommeligheder, man fandt sig i med godt Humør. Vi levede saa stille og gjorde os saa lidet gjældende som muligt, holdt os gjerne hjemme hele Dagen. Hen« imod Aftenen pleiede vi at gaa en Spadser« tur i Nærheden af vor Bolig, mest op til Belfortløven, hvor mange Mennesker sam« lede sig i de kjølige Aftener efter Dagens store Hede. Det saa malerisk ud, naar Lys« kasterne traf den store Bronzeløve, som syntes at leve, at bevæge sig, helt dækket som den var med Mennesker, der var krøbet op paa den for at se Soldaterne drage forbi til Jernbanen. Tropperne, deres Vaaben og Kanoner var smykket med Blomster og grønne Grene, hele Træer, det lignede en vandrende Skov, som hilstes med Jubel oppe fra Løveryggen. De fleste var ved godt Mod; mange græd.

Buste af Minister W e d ei -] art sb er g212

F. n Billedhuggers Liv

En Dag, medens jeg stod midt i mit Arbeide, bankede det paa Døren, og ind kom en Herre, som viste et Politiskilt. Jeg tog naturligvis høfligt imod ham og bad ham tage Plads. — Han bad om mine Papirer.

Min Hustru har i mit Hjem — og iøvrigt overalt — forvænt mig. Hun tager alle Dagliglivets Bekymringer fra mig. Jeg har aldrig andet at tænke paa end mine Arbeider.

— «Mine Papirer» — jeg havde staat rent fordybet i min Modellering, da denne Politimand kom faldende ind ad Døren — «mine Papirer» — ja dem kan jeg ikke skaffe Dem, før min Kone kommer hjem, hun har dem allesammen. —

«Hm. — Hvad er Deres Navn?»

«— Mit Navn — — Stephan Sinding». — Han mistænkte mig aaben* bart ikke, men Inkvisitionen maatte jo fortsættes.

«Deres Alder?» Jo, det vidste jeg: 4de August 1846 i Trondhjem, Norvége.

Fars og Mors Navn og Hustrus og Søns kunde jeg ogsaa sige ham.

Jeg sad og saa paa mit Arbeide, fandt en Rettelse at gjøre og gik hen til den Figur, jeg modellerede. Denne Politimand interesserede mig ikke saa overordentligt. Jeg havde ingen Ting paa min Samvittighed, havde næsten glemt, at han var der.

Det var forresten en pen, hensynsfuld Mand.

«Taler De Tysk?» spurgte han pludselig.

«Tysk» sagde jeg — «jo da, Tysk taler jeg ikke saa ilde.»

Der havde utvilsomt været nogen og angivet mig som Tysker.

Om jeg da ikke havde noget som helst Slags Papir at vise ham? — Han begyndte aabenbart at finde det lidt besynderligt med disse Doku* menter, som ikke var der. Jeg tænkte mig om og kom til at huske paa, at jeg havde en Skuffe, hvor jeg gjemte Diplomer, Medailler, Ordner o. s. v. Den fandt jeg frem og stillede den paa Bordet foran ham.

Jeg var nylig bleven udnævnt til Officer af Æreslegionen. Det Diplom, havde jeg faat sidst, det laa øverst i

Bunken.

Han saa paa det.

«De har Æreslegionen?»

Ja, det havde jeg da. Han saa nærmere paa det Dokumentet. «De er Officer af Æreslegionen.»

— «Men saa er De jo Frankrigs Ven!»

«Ja, det ved Gud jeg er.»

Han var aabenbart svært fornøiet over, at Examinationen var falden saa godt ud for mig gamle distrait Kunstner. Jeg ser vist egentlig ikke ud som en Spion.

Der blev en Haandtrykken og hjærtelig Hilsen af os begge to.

For mig faldt denne Politihistorie godt ud. Baade min Hustru og jeg har under hele Krigen været behandlet med et rent paafaldende Galanteri, og det bliver vi endnu altid. Kommer vi ind i en overfyldt Sporvogn f. Ex., reiser man sig og giver os Plads — la politesse francaise.

Ellers kunde Angiveri for Spioneri være farligt nok dengang. En af mine Venner, en Hædersmand, en Nordmand blev fængslet og truet med at skydes — det saa et Øieblik yderst betænkelig ud for ham.--

Imidlertid gik Tyskerne frem som en Stormflod.

Belgiernes Heltemod standsede deres Fremgang og opholdt dem helt til den 20de August. Da faldt Bryssel, og Tyskerne væltede sig ind over Frankrige.

Jeg havde imidlertid gjort mig ganske færdig i mit Atelier. «Natten» støbte jeg selv, der var ingen Gibser at faa, saa jeg hjalp mig med en ung Lærling. Jeg kastede en Form over min Gruppe og reiste saa med min

Familie for en Tid ned til Badestedet la Baule. Der var ingen Grund til at blive i Paris under de urolige Forhold og i en anstrengende Hede.

Min Ven Ingeniør Davidsen havde opdaget det vakre Badested nede ved St. Nazaire og raadede os til at komme derned.

Pariserbefolkningens Holdning i disse alvorlige Dage var værdig og rolig; man saa snart ikke andet end Kvinder, Børn og gamle Mænd, men alle viste det samme faste Mod.

De gamle Droskekusker fandt sine gamle Kriker frem af Staldene og klatrede op paa Bukken paa Sønnernes Plads. Kvinderne arbeidede i Hjemmet eller paa Fabriker til Familiens Underhold, og Bedsteforældrene overtog at passe Børnene.

Unge Mænd saa man kun uniformklædte, men dem saa man ogsaa, hvor man gik. Overalt blev de hilst, som disse Landets Sønner fortjente paa deres Vei ud i Krigen.

En Dag havde jeg med min lille Sønnesøn gjort en Spadsertur, vi var begge trætte, baade den store og den lille Stephan, og vi satte os paa en Bænk paa Boulevard Montparnasse. Der kom et Regiment Soldater forbi med vaiende Fane. — Man hilser Fanen i Frankrige. — Vi to Stephaner reiste os og stod med Hatten i Haanden.

Der maa have været noget ved os, den gamle hvidhaarede Mand og hans Sønnesøn, som har rørt dem, de raabte og vinkede til os. Saa steg jeg op paa Bænken, løftede Barnet høit op imod dem, og han hilste til dem.

Dette vakte en uhyre Glæde hos Soldatene. De tog det vel som et godt Varsel, denne Barnehilsen.

Vor Reise til la Baule var besværlig, men efter et Par Dages Forløb kom vi velbeholdne derned og kunde installere os for nogen Tid.

Det var mig paafaldende, hvor jeg under hele denne Reise blev be» handlet med Opmærksomhed af Jernbanepersonalet. Alle var færdige til at skaffe mig og min Familie de bedste Pladser, hjælpe mig paa alle mu« lige Maader. Jeg troede først, det var paa Grund at Æreslegionens Officers« Roset i mit Knaphul, men siden er det gaaet op for mig, at der maa være en høierestaaende Officer, jeg ligner — jeg har ikke kunnet finde ud hvem. — Tre Gange blev jeg tiltalt af franske Generaler, jeg ikke kjendte; der blev nævnet et Navn, jeg ikke kunde opfatte.

Paa Reisen var det naturligvis høist behageligt at blive saadan hjulpen tilrette, medens alle de andre maatte kjæmpe for at finde den mindste Plads.

I Tours saa vi det første Tog med Saarede. Sandsynligvis bare let saarede. Jeg mærkede her intet til al den Jammer og Rædsel, jeg havde ventet og frygtet at skulle se. Alle syntes muntre og glade ved at være slupne fra det med Livet. Vort Tog og de Saaredes blev en Stund staa« ende paa samme Station. Passagererne gav dem Tobak, Chocolade, og hvad man havde at give.216

I la Baule var der faa Badegjæster, og vi fandt med Lethed Bolig.

Hvis vi ikke havde havt den stadige Tanke om Krigen hvilende som en Mare paa vort Sind, vilde vi kunne have havt det deiligt her. Med Ingeniør Davidsen var vi daglig sammen; vi var hinanden gjensidig til Støtte og Opmuntring.

Keiseren havde regnet ud, at det kunde have været passende at feire Sedandagen i Paris. Festmaaltiderne havde allerede for længe siden været arrangerede; en foretagsom tysk Billedhugger havde hugget Keiserens Buste i Marmor, man fandt et helt Magasin af disse Sculpturer færdige til Aflevering. — Den 2den September stod Tyskerne i Chantilly, 40 Kilo« meter fra Paris.

Frankrigs Præsident og Regjeringen flyttede sin Residens til Bordeaux.

Aldrig skal jeg glemme den Aften, vi læste om dette i Aviserne . . .

Posthuset i la Baule blev aabnet om Morgenen ved 7 Tiden. Jeg var næsten altid den første paa Pladsen for at faa Aviserne; vi levede alle i den høieste Spænding.

Hver x\ften samlede Byens Beboere sig udenfor Raadhuset, hvor Dagens officielle Meddelelser fra Fronten under lydløs Stilhet blandt Tilhørerne blev. læst høit.

Efter Oplæsningen gik enhver stille hjem til sit.Krigen

Den 10de September skyndte jeg mig som sædvanlig i den tidlige Morgenstund til Posthuset fuld af ængstelig Spænding. Jeg fik Avisen.

« Victoire /»

stod der med store Bogstaver, disse fede Typer, som i saa lang Tid ikke havde havt noget godt at melde.

Victoire? Jeg kunde først ikke forstaa, ikke tro mine egne Øine, jeg læste det endnu en Gang — — og saa raabte jeg det ud, saa det rungede, og satte paa Sprang hjemover. Underveis traf jeg en Mand, «Victoire!» raabte jeg til ham og svang Avisen. Den lille By var endnu ikke rigtig morgenvaagen, men Folk styrtede halvpaaklædte til Vinduer og Balkoner, da de hørte mig. Jeg skyndte mig videre. — Langt borte saa jeg min Hustru staa paa

Altanen og vente mig. Jeg kan raabe høit, naar der skal raabes høit, og Alverden kom ud for at høre. Tvers over Gaden boede der en saaret fransk Officer, som laa hjemme hos sin Familie for at komme sig.

«De skal faa læse den først», sagde jeg og gav ham Avisen. «De har størst Ret til den».

Der stod kun en kort Meddelelse om, at Tyskerne var drevne tilbage, og at Frankrig havde vundet Slaget ved Marne.

Spidsen var brudt at Angriberens Sværd.

Frankrig var frelst — og dermed Menneskehedens Frihed og Civilisation. Keiserens Drøm om at underlægge sig alle Folk paa Jorden var kun en Drøm og skulde aldrig blive til Virkelighed.

Det stod jo den Gang for os alle som et Mirakel, det som var sket. Alt havde Tyskerne gjennem Aaringer forberedt paa det omhyggeligste, Krigens Udfald havde staat for dem som sikret, alt havde været ordnet og beregnet med den yderste Nøiagtighed — kun et havde de glemt at tage i Betragtning: Begeistringens, Troens og Seiersviljens uimodstaaelige Kraft i Kampen for en stor og hellig Sag — for Frihed og Fædreland, dette sublime, som jeg havde set i de unge Soldaters Øine den Krigens første Morgen, da de drog ud i Kampen for at seire, ville seire.

Verdenshistorien har vist det til alle Tider, Frankrigs Historie saa ofte: Troens Magt.

Det er noget lignende, Marechal Foch siger i et Interview i Revue de France om Grunden til Tyskernes Nederlag:

Han omtaler Ludendorf som en udmærket Stabsofficer, hverken mere eller mindre, som en Mand, der kjender sit Metier ud og ind, fuldendt, hvor det gjælder Organisationen at Armeerne. Men Foch finder paa den anden Side, at denne Stabsofficer ikke har havt det ringeste Begreb om den store Nationalkrigs sande Karakter, hvor de største Interesser stod paa Spil, ja selve Folkets Existens, og hvor derfor de moralske Kræfter i Nationen, fremfor alt Fædrelandskærligheden, var det fremherskende. Det var denne moralske Kraft, som manglede hos Tyskerne i 1918. De varsom et Legeme uden Sjæl, siger Marechallen. Deres Land var udmattet af Krigen, Soldaterne havde faat nok af den. Han gjør opmærksom paa, hvorledes de

krigsførende Parters Roller i Krigene 1814 og 1918 var ombyttede. De tyske Armeer befandt sig i 1918 nøiagtig i samme Situation som Napoleon i 1814 og vice versa. I 1814 var de tyske Generaler betagne af den samme hellige Glød som de Allierede i denne Krig. Nogle af dem, specielt Blücher, var alt andet end Militærgenier; men de styrtede med den vildeste Hef* tighed over Fienden, og som en Orkan rev de alt med sig. Den indre Flamme, de var betaget af, overvandt alt, selv Napoleons Geni.

I 1918 gjenfinder man den samme glødende Begeistring, den samme Seierssikkerhed, men denne Gang paa de Allieredes Side. De slaar alle løs paa Tyskerne med den samme vilde Energi og med stadig voxende Raseri.

De franske Soldater er anstrengte, deres Effektivstyrke og Kampmidler indsvundne, men trods alt kjæmper Englændere, Belgiere, Amerikanere, alle de Allierede uden Vaklen trofast ved deres franske Kampfællers Side. De lystrer blindt enhver Ordre. Denne faste Tillid og Tro, denne hellige Ild, den er Hovedgrunden til den vundne Seier. Marechal Foch gjør op* mærksom paa, hvor forunderligt det er at se, hvorledes nøiagtig med et Aarhundredes Mellemrum den moralske Kraft, Idealismen, alt hvad der er skjønnest og størst hos Menneskene, kan opildne Nationer under Vaaben, Folkeslag i Krig og føre dem frem til Seier. — Hvorfra stammer denne uimodstaaelige Kraft? I sin inderste Grund fra den absolute Over* bevisning om, at den Sag, man forsvarer, er en retfærdig, en hellig Sag.

Saa lyder Marechal Foch's Ord.

Fra vort Ophold i la Baule vendte vi efter Slaget ved Marne tilbage til Paris. Jeg længtedes efter at tage fat paa den store nye Gruppe, jeg stadig havde i mine Tanker, gjorde Skitser til, hele Tiden havde beskjæf tiget mig med. — Mange troede nu, at Krigen snart skulde være forbi. Det havde jeg ikke megen Tro paa, hvilket blev mig temmelig ilde optaget. Jeg kjendte Tyskernes Energi. Det viste sig da ogsaa, at der endnu skulde komme mange onde Tider.

De blev fordrevne fra Soissons, Reims og Chalons indtil l'Aine. Der havde de i Forveien forberedt sine Løbegrave, der bed de sig fast, krøb ned i Jorden ligesom Rotter.

I Paris fandt vi meget forandret i den korte Tid, vi havde været borte. Lyskasterne, som hver Aften før vor Afreise havde sendt sine Straaler ud til alle Kanter af Staden, saa man nu ikke mere til. De havde bare vist de tyske Aviatikere Vei. Som Myg trak de høit oppe i Luften ind mod Lyset og kastede sine Bomber ned over Pariserne.

Kort før vor Hjemkomst havde en ærgjerrig tysk Løitnant sigtet paa «Notre Dame de Paris»; det kunde været en stolt Bedrift at ødelægge Stadens ærværdigste Bygning, med et heldigt Kast, brænde op dette, som Frankrig havde ligget saa mange hundrede Aar og bygget paa. Løitnanten havde ikke naad mere end at slaa et lidet Hul i Muren paa Katedralen, som slåp godt fra de barbariske Hensigter den Gang.

Jeg gjorde uafbrudt nye Skitzer til «l'Enfant de la patrie». Det var min Hensigt, naar det var lykkedes mig i et Udkast at finde min endelige Plan for Gruppen, da at punktere den op i sin fulde Størrelse, og saa kaste mig over dette Værk med fuld Kraft. Endelig fandt jeg, hvad jeg vilde, og der gik ikke mange Tider, inden Arbeidet var begyndt. Jeg havde til Punkteringen i Ler en af disse Arbeidere, som jeg tror kun findes her i Paris, omhyggelige, samvittighedsfulde og dygtige, ærekjære, hæderlige — de kan ikke roses nok. En Dag midt under Arbeidet blev han borte; jeg begyndte at blive ængstelig for ham, sligt kunde ikke hænde for denne Mand uden en alvorlig Grund.Krigen

Frise til en Sarkophag

Om Eftermiddagen kom der Brev. Han bad mig undskylde, at han ikke var kommen, han havde faaet Efterretning om, at en af hans Sønner var falden og den anden haardt saaret, han kunde ikke lade sin Hustru, deres Moder, alene. Brevet endte med «Vive la France».

Den næste Dag stod han igjen ved Arbeidet, taus og flittig.

Jeg skulde i min Statue, i det lapidariske Sprog, Billedhuggeren raader over, berette for kommende Slægter om menneskeligt Høisind og Mod.

Jeg var en af de faa Billedhuggere, kanske den eneste, der her i Kri» gens Centrum stod som uvildigt Vidne, Borger af neutralt Land. Under hele Krigen har denne «Neutralitet», som min danske Borgerpligt paalagde mig, været mig pinlig. —

Jeg lærte som Skolegut om tre Kjøn i Sprogene: Masculinum — Fe» mininum — og Neutrum: Intetkjøn. Som neutral skulde jeg være det udel» tagende Vidne til de andres Kamp paa Liv og Død! — Men den Ret havde jeg dog, tog jeg mig ialfald: ved min Kunst at berette om, hvad jeg nu oplevede, skrive et Blad af Krigens Historie.

Hver Dag bragte Budskab derudefra om Død og Saarede. Hver Dag saa jeg sortklædte Kvinder, altid flere, Enker, Mødre og faderløse Børn. Ak, disse Mødre, jeg saa skride forbi mig, stolte som Skikkelser fra Sophokles Tragedier! — Jeg hørte om de Sønner, de havde mistet i Krigen.

De gik der med opreist Hoved rolige, uden Klage. Jeg saa det forun» derligste, næsten mystiske Udtryk af Smerte i deres Øine. Taareløse Øine.222

Det var dette Udtryk, jeg vilde finde i min Gruppe. De Øine talte sit tause Sprog om vel den største Smerte i Verden. Disse Kvinder gik der i sin bundløse Sorg over Sønner, de aldrig mere skulde se, hvis Stemme de aldrig mere skulde høre. De havde skjænket dem som Offer paa Fædrelandets Alter. — Om de unge Officerer og Soldater fortaltes det, at de i det sidste Øieblik, i Dødsstunden, raabte «Mor!»

Efter det seirrige Slag ved Marne, fulgte de mange lange Aar under den endeløse Krig i Tranchéerne. Løbegrav*Krigen med stadigt vexlende Udbytte.

Endnu en Gang forsøgte Keiserens Tropper under Kronprinsens Fø* reise at bane sig Vei til Paris; de vilde først tage Verdun og derfra storme frem mod Frankrigs Hovedstad. Der var Øieblikke, da det saa farligt ud. Først begyndte de et Bombardement af Tranchéerne, saa rasende, at det syntes umuligt for menneskeligt Væsen at leve i sligt Helvede — og saa begyndte Angrebene, Uge efter Uge, Maaned efter Maaned kastede Kronprinsen sine Tropper ind i Blodbadet, de bedste tyske Soldater; men «Poiluerne» holdt Stand under al denne vanvittige Rædsel. Det begyndte i Februar 1916 og først i Slutningen at September maatte endelig Tyskerne opgive Angrebet paa Verdun. Tusinder af Lan« denes bedste Ungdom var ofret.

Tilværelsen var som en Feberdrøm, Krigen derude ved Fronten laa bestandig som en sort Sky over alting og i alles Tanker. Men Livet skulde leves, Jorden skulde dyrkes. Kvinder og Børn overtog Mændenes tunge Arbeide, pløiede, saaede og høstede, saa godt deres Kræfter kunde række. — Vaaben skulde smedes, hvor det var muligt traadte ogsaa her Kvinden til, strømmede til Vaabenfabrikerne og udførte Mandsarbeide. Hele Livet var forandret, en ny Tidsregning var indført: «Avant la guerre» blev som Historiebøgernes «Før Christus».

Muserne tier under Vaabnenes Gny.

Det er vel nok saa, at for de fleste Kunstnere bliver det næsten umu* ligt at samle sine Tanker og Kræfter til Arbeide under Forhold som i denne Krig. Der blev sikkerlig lidet udrettet i Kunstnernes Verden. Der blev op«Krigen

rettet «Kantiner», hvor de og deres Modeller kunde gaa hen og spise sig mætte for ingen eller en meget liden Betaling. Der blev ogsaa gjort For« søg paa at aabne Udstillinger. Jeg saa et Par af disse, de var ikke gode.

Jeg selv arbeidede stadig med fuld Kraft. Jeg havde ladet Gruppen punktere op nøgen efter en Skitze, jeg specielt havde forberedt. Saa snart det nøgne Anlæg var gjort, gik jeg ivei med Draperingen af Kvindefiguren. Efter nogen Tids Søgen fik jeg ogsaa dette anlagt, men da jeg nu skulde begynde Gjennemførelsen af den nøgne unge Mandsfigur, stod jeg der og kunde ingen passende Model finde. Alle unge Mænd var ude i Krigen.

Men paa det danske Hospital for saarede Soldater, der fandt Fru Tscherning og Dr. Svindt, hvad jeg søgte: en norsk Sømand Egeberg, der havde kjæmpet som frivillig, en tapper Kar, overdænget med Saar og Deko« rationer. Han var nu saa vidt kureret, at han kunde tjene mig som Model.

I mit Atelier kom ingen ind undtagen min Hustru, hvis Raad og fine Smag og Følelse altid har været min Støtte, min sikre Tilflugt, naar Tvivl og Mismod tyngede mig. Et saadant Værk skabes ikke uden lange Tiders Bekymringer. Man gjør Forandringer, river ofte ned, hvad man har staaet Aar og stridt med. Vort Ler er et plastisk Materiale, det giver efter for det mindste Tryk: et Øiebliks Feilgreb kan bevirke uoprettelige Ødelæggelser af hele store Arbeider. Ak, det er hændt mig saa ofte. Flere Gange ved denne Gruppe var jeg nær ved at fortvivle. Lykkelige, Skriftkloge, I som kan takke Gud, fordi I ikke er som jeg, arme Tolder og Synder i Kunsten!

I 1916 blev jeg 70 Aar, det kom rent bag paa mig, jeg havde selv glemt det. Og saa kom de og gjorde en stor og stadselig Fest for mig, hele den danske og norske Koloni i Paris. Midt under Krigens Rasen omkring i Ver« den gjorde de saa megen Ære paa mig, alle disse elskelige Mennesker. De glædede mit gamle, evigt unge Hjerte med al den Kjærlighed, de viste mig.

Jeg har været med paa saa mangen en Fest for andre, selv været med til at ordne det, men aldrig har jeg set nogen

saa smuk som den, mine Masser af Venner gjorde for mig.

Danmarks og Norges Ministre holdt Festtaler, udmærkede Taler begge to. Jeg selv var jo blevet forberedt paa det paa Forhaand, saa jeg kunde224

svare paa sømmelig Maade, skjønt jeg ingen Begavelse har som Taler. Min kjære Ven Bankdirektør Ferdinand Prior var nok Hovedmanden, men alle havde gjort sit Bedste for at glæde mig — og glad blev jeg ogsaa ved at se, hvor mange Venner jeg havde.

I Le Temps skrev den store franske Kunstkritiker, Thiébault^Sisson, en smuk Skildring af min Kunst.

Johannes Jørgensen sendte mig følgende Digt, som jeg har faaet Lov til her at aftrykke:

Sten var der nok af i Norges Land,

det saa Stefan Sinding som liden.

Men man brugte dem daarligt, de gode Sten,

den Gang som nu for Tiden.

Thi altid havde man samme Skik i Norge som andre Lande: at bruge Stene som Kasteskyts mod Vidnets, mod Kunstnerens Pande.

De Sten, som blev slynget mod Sinding, tog han og gjorde til levende Værker. Dér staar de for os, de aandende Sten — og Pulsslaget i dem vi mærker,

Mesterens Hjerte, der skabte Liv, Menneskeliv af Stene! Hil dig, Stefan, og Tak for din Kunst den store og stærke og rene!

Assisi 25. 7. 1916.

Johannes Jørgensen.Krigen

Den lille Koloni af Danske og Nordmænd her i Paris under Krigen sluttede sig sammen med sine Ministre som Midtpunkter. Vi havde alle Følelsen af at være som Medlemmer af en Familie, hvor alle ønskede at støtte, beskytte og opmuntre hverandre, saa godt vi kunde. Jeg selv var overalt den ældste i Familien, noget af en grandpére for alle de andre, og man forkjælede mig, gav mig paa alle Maader Beviser paa Venskab eller rent ud Kjærlighed.

Det var ogsaa en Samling af gode fine Mennesker, som man sjelden skal finde Magen til, en liden modig Flok, der ligesom jeg og mine ikke havde villet forlade Paris i Farens Stund. Det Værk, jeg udførte til Frank» rigs Ære, skulde jo ogsaa være som en Hyldest, en Kjærlighedserklæring fra os alle. Man vidste i hele Kolonien, at jeg holdt paa med dette. For mig var det en Æressag at føre mit Værk tilende.

Men der kom et Punkt, hvor det blev næsten overmenneskelig ondt at arbeide videre.

Min Hustru blev syg. Hun havde paadraget sig en Lungebetændelse og var ganske nær ved at dø. Hvorledes skulde jeg kunne arbeide paa denne Statue med Hjertet fuldt af Angst for hende! — —

Men den skulde og maatte føres til Ende. Jeg kunde ikke som hæder» lig Kunstner for min personlige Sorgs Skyld forlade det Arbeide, som det var min Pligt at fuldføre. Jeg saa, hvorledes overalt omkring mig en» hver rolig blev staaende paa sin Post. Jeg hørte om General Castelnau, som ikke havde «havt Tid» til at se sin Søn, der laa saaret og døende. Saa bed jeg min Smerte i mig — —

Snart bragte jeg min Gruppe saavidt, at en anden Kunstner havde kunnet gjøre den færdig, om nødvendigt havde været.

Jeg mærkede nok, at Lægen var indignert over min Koldhjertethed — det fik være det samme.

Og min Hustru døde ikke. Hendes legemlig og aandelig sunde Na» tur hjalp hende over Sygdommen.

Onsdag den 27de December staar der i Madames Dagbog: «Gik en Tur!!»

Og Nytaarsaften 1917 kunde vi alle straalende glade hilse det nye Aar i vort Hjem, sammen med gode Venner.

Allerede 1917 havde Tyskerne begyndt sin uhyggelige Sousmarine* Krig. Disse lumske Havuhyrer dykkede under og torpillerede uden Kald og Varsel baade Fiendens og neutrale Nationers Skibe. I Mai 1915 alle* rede var Lusitania bleven boret i Sænk. Det vakte en uhyre Forbitrelse hos Amerikanerne, og det endte med, at Præsident Wilson erklærede Tysk* land Krig, rustede sig med en rent eventyrlig Energi, og sendte sine friske Tropper over Havet til de Allieredes Undsætning.

Amerikanerne! Hvor vi var lykkelige, dengang de kom i Masser og Masser, unge og friske og freidige, fulde af Begeistring og Lykke over at skulle sætte sit Liv paa Spil for Frihedens hellige Sag. Hvor de saa prægtige ud, disse spræke Guttene. Bare det, at de var der, gav alle de overanstrengte franske Soldater frisk Kraft, og de var mange. Det var som en Flok ganske unge Hester var kommen farende der over fra Prærierne.

Alle Jordens Folkeslag deltog nu i Krigen. Kun de skandinaviske Lande, Spanien, Schweitz og Holland holdt sig neutrale. Men vore mo* dige Sjømænd, de gik tilsjøs trods alle Sousmariner!

Paris' Bombardement

Natten den 30te Januar 1918 kom de første Gothaer (de tyske Aero* planer) over Paris og sendte sine Bomber ned over Byen. Den Nat faldt der 3 lige udenfor min Søns Bolig. Alle Ruderne i hans Leilighed knus* tes. Han troede, Huset skulde falde ned over ham. Det var et Spektakel, som om Himmel og Jord styrtede sammen.

Kl. 2 om Natten ringte det paa hos os; det var vor Søn, som kom for at se, om vi endnu var i levende Live.

Efter dette første Besøg kom Gothaerne atter og atter.

Paris' Belysning om Nætterne blev indskrænket til det mindst mulige. Middelalderligt Mørke laa over den hele Stad. I de sidste halvhundrede

Aar og mere havde Pariserne ikke set Stjernehimlen over sine Hoveder. Gadebelysningen og Butikernes Glans havde overstraalet de smaa blin* kende Lys høit deroppe. Nu stod de der igjen i al sin Skjønhed, tind» rende, blinkende i den evige store Stilhed — —

Byen var forberedt paa hver Nat at blive bombarderet. Lytteposter blev udsat for allerede i lang Afstand fra Paris iforveien at varsle dets Borgere, naar Gothaerne var i Vente. Brandvæsenets Vogne gav det før* ste advarende Signal; de tudede i Horn og ringte, for at enhver skulde skynde sig at slukke alle Lys, stænge alle Skodder og trække tykke Gar* diner for Vinduerne.

Det mindste Lys kunde skimtes oppe i Luften og lokke en Bombe ned over Huset. Paa et Øieblik laa Byen i det dybeste Mørke og i knugende Stilhed. Men de franske Aviatikere fløi Gothaerne i Møde. Der begyndte en vild Kamp oppe i Luften. Som store Eventyr-Rovfugle styrede de mod hverandre. — Paa høie Punkter rundt om i Byen var der stillet Kanoner, som sendte sine Projektiler efter de fiendtlige Aviatikere. Forsvarernes Kunst udvikledes hurtigt, deres Heltemod under Kampene i Luften var beun* dringsværdigt. Mange af dem var de rene Smaagutter, uhyre populære og forkjælede af os andre her nede paa Jorden. Allesammen havde de Bry* stet dækket med Tapperheds*Udmærkelser. Farligt var det at kjæmpe paa Liv og Død paa fast Landjord, men disse fløi omkring oppe i Luften med Bomber og Granater, og dreiede paa iMitrailleuser. Prægtige Gutter!

Hele Paris over var der stillet Sirener. Naar Gothaerne var i Vente, begyndte de at hyle.

Det var en deilig Sirenesang det! Det brølte saa afskyeligt, at Ka* nonskud var den herligste Musik i Forhold til den Sangen; og saa krøb Byens Beboere ned i Kjelderne. Alle store Huse maatte sætte et vist Antal Pladser til offentlig Disposition, paa Murene blev der klistret Pla* kater: «Abri», Ly mod Bombardement for saa og saa mange Personer. I disse Abri'er flygtede saa Borgerne ned og holdt sig der, til det var over og stille igjen paa Gaderne. Min Hustru og jeg prøvede dette Kjelder* besøg en Gang. I Forhuset her, hvor jeg bor, er der store dybe Kjeldere. Folk havde tilraadet os at flygte der ned, der skulde det være saa trygt228

og godt. Der var arrangert Siddepladser. Mindst 30 Kokkepiger fandt vi siddende der. De morede sig storartet. Men de lugtede ikke godt. Madlugt i Pigers Skjørter dufter vondt. Nei, da heller dø i Kugleregnen. Det blev den første og sidste Gang, vi krøb i Kjelderen.

En Aften besøgte vi en Cinema; man trængte lidt Afvexling, og andet var der ikke af den Slags. Midt under Forestillingen kommer Direktøren frem og meddeler, at Gothaerne kan ventes hvert Øieblik; han tilraadede at søge et Abri; der var et i en Metrostation lige over Gaden. Der gik vi ned, og der strømmede mange Folk til. Det blev en af de farligste Aftener under hele Bombardementet. Interessant var det at se disse Menneskers Holdning Alle tog det ganske roligt, der kom mange med smaa Børn, og enhver fandt sig en Plads der nede under Hvælvingerne, saa godt de kunde, flyttede sig sammen, hvor der var trangt paa Bænkene. Især blev der sørget for Mødrene og de smaa Børn og for de gamle. Ingen viste Frygt.

Det varede længe denne Gang, et Par Timer. — Og da det blev kjede* ligt at sidde der og vente, saa blev der danset mellem Jernbaneskinnerne.

Endelig klang Bréloquevs muntre Hornsignal.

La Bréloque

Gothaerne vendte hjem. Bombardementet holdt op, og vi kunde gaa hver til sit. — Men hvor det var underligt paa Gaden, enkelte, meget faa Gadelygter var tændt, men de lyste næsten ikke, Glasset var farvet mørke* blaat. Hist og her saa man Folk gaa med smaa elektriske Lommelygter. Man maatte formelig famle sig frem. — Det første, vi gjorde, var at gaa hen til vor lille Families Hus for at se, om det stod der endnu.

En Morgen i Mars 1918 blev man opskræmt ved et frygtelig Brag. Alverden fór ud paa Gaden for at høre, hvad der var sket. Nogle gjæt* tede paa en Fabrik*Explosion. Der havde nylig været en saadan nær ved Paris. Andre trodde paa Gothakanonade ved fuldt Daglys. — Det var det første Skud, vi havde hørt af «Bertha», den store Bertha, Kjæmpekanonen.

En Kugle var falden i Luxemburghaven i Nærheden af Carpeaux' Fontæne (den med Havhestene). Projektilet havde boret et dybt Hul i Jorden.

Overalt i Paris havde man omkring de bedste Sculpturer og andre Monumenter lagt tykke Lag af Sandsække for at beskytte dem mod Bomberne. I Versailles blev det samme gjort med alle de glade Marmor» grupper der, saa det saa ganske trøstesløst ud. Men den Tid var ikke mere saa fjern, da de skulde kunne kaste disse uværdige Klædninger for igjen i fuld Frihed at fortælle videre om svundne Tiders straalende Fester.

For Øieblikket havde vi imidlertid Bombardementet over os Dag og Nat. Mange Parisere begyndte at føie sig enerverede ved denne bestandige Kanontorden; der blev mange dræbt, og mange Bygninger laa i Ruiner. Anstrengende var det naturligvis ogsaa saadan Nat efter Nat at vækkes af sin gode Søvn og halvpaaklædt at jages ned i kolde, fugtige Kjeldere. For Børnene var det meget usundt, dette Liv.

Hver tænker jo paa sine egne, saa egoistisk er vel omtrent Alverden. Min Søn og hans to begyndte at se anstrengte ud. Den lille tog det forresten som en dygtig Gut, lod sig vække uden at kny og bringe ned i Kjelderen, hvor han holdt Humør i de andre med sin Latter.

Min Hustru og jeg, ja, vi vaagnede ved Støien, men vi blev rolig liggende i vor gode Seng, hørte det rase over os en Stund og sov saa snart ind igjen.

Om Dagen kunde min Kone ikke holde ud at blive siddende hjemme, men gik, som hun var vant, sin Tur ind til Byen for at gjøre sine Ind» kjøb. Hun har aldrig været af de rædde, det var hun heller ikke nu. De færreste er vel i saadanne Tider bange for sit eget Skind. Jeg kunde ikke andet end altid gaa i Angst for hende og for vore Børn, men der var ingenting at gjøre ved dette. Saa begravede jeg disse Tanker som saa ofte før i Arbeidet.

Jeg begyndte forresten at blive bekymret for min Gruppes Skjæbne af en anden, alt andet end romantisk Grund, som dog nu midt under Krigen og Dyrtiden var alvorlig nok. Min Pengekasse begyndte at blive svært tom. Jeg havde solgt min Villa paa Frydendalsvei og puttet den ind i Gruppen. (Ligesom Cellini gjorde med sit Søivtøi.) Men hvad230

jeg fik ind for Huset, var snart slugt af min Statue. Det gjorde mig ondt, især for min Hustrus Skyld. Vi havde jo tænkt, at i denne nydelige Villa skulde vi engang paa vore gamle Dage kunnet trække os tilbage. Naa, der var ikke noget at gjøre ved det. Grup« pen maatte gaa frem forud for alt andet. Da kom, som falden fra Himlen, en Nordmand her i Paris, Hr. Fr. Peterson, og gjorde Be« stilling paa en Marmorstatue i naturlig Stør« relse, en virkelig Bestilling, som jeg oven« ikjøbet paa fineste og hensynsfuldeste Maade fik mit Honorar for. Jeg udførte for ham i et herligt, pletfrit Marmor «le Printemps de la Victoire», som han og hans elskværdige Frue aabenbart var meget glade for. Og nu kunde jeg fuldføre min store Gruppe.

Jeg er i Tidens Løb bleven betænkelig ved at modtage Bestillinger:

Det hændte mig for nogle Aar siden (og noget lignende er senere ind« truffet flere Gange), at jeg fik Brev fra en rig Mand, som gjorde mig en sto r Bestilling og bad mig komme op til Christiania for at tale nærmere om Sagen. Jeg reiste altsaa. En af de første, jeg traf, var en gammel Skolekamerat, en nu bekjendt Nervelæge, Dr. H. Han stilede lige over Gaden til mig og spurgte, om jeg havde faat Brev fra — ja, fra ham, den rige Mand med Bestillingen?

Jo, det havde jeg da.

«Ham har jeg bragt paa Galehus igaar,» sagde Dr. H.

Dertil var ingen Ting videre at sige. Jeg gik tilbage til Dampskibet og reiste rolig hjem igjen. Gale Folk maa have Lov til at gjøre gale Streger.

Men det samme hænder altfor ofte med fuldt tilregnelige Rigmænd. Det er nemlig fint at være Mæcen, Beskytter af de skjønne Kunster.

Altsaa besøger en saadan Beskytter gjerne de mest bekjendte Kunstneres Ateliers — aldrig de ubekjendtes. Han gjør en stor Bestilling paa et Kunstværk. Hans Offer begynder Arbeidet, gjør Skitser og alle de ofte kostbare Forarbeider og Studier. Disse diskuteres, vinder Mæcenens naa* dige Anerkjendelse. Dette «Legetøi for dem, som kun har Leg at tænke paa,» det morer ham — og saa glider det ud i Sandet, bliver til Ingen* ting, men Rigmanden, ham falder det ikke ind at betale for Legetøiet. De er frygtelige at komme ud for disse Dilettantmæcener.

Og saa vil de takkes for Beskyttelse! — Naar i gamle Dage en Soldat under «Malicen» havde maattet løbe Spidsrod, pidsket næsten ihjel, maatte han bagefter gaa op til sin Officer og takke for naadig Straf. Det er den Tak, Mæcenen forlanger.

Men vi Kunstnere — store og smaa — og vor Kunst er Folkenes Eien* dom og ikke et Legetøi for uvidende «Rigmænd» — vi har Ret til Tak og Ærbødighed.

Under Krigen havde vi i vort Hus hver første Søndag i Maaneden Modtagelse for vore Venner. Mange af den skandinaviske Koloni's Med* lemmer følte sig hjemme og velkommen hos os; de fandt her et Samlings* punkt under de vanskelige Forhold, vi alle levede i.

L'OJfrande, min store Gruppe, stod færdig i Ler, og jeg aabnede mit Atelier for Venner og Bekjendte.

Der kom mange, baade Franske og Skandinaver. Man syntes at være stærkt grebet af mit Arbeide.

Der kom en Nordmand, Hr. G. Hofseth, en brav Mand, Enthusiast, Idealist og god Patriot, han saa paa Gruppen, men sagde ingen Ting.

Han kom igjen nogle Dage senere, bad om at faa se Gruppen endnu engang og spurgte, hvad det vilde koste at udføre den i Marmor. Han vilde, at Nordmændene skulde skjænke den til Frankrig til Minde om Krigen.

Saa reiste han hjem til Norge trods Sousmarinerne, og nogen Tid efter telegraferede han, at Sagen var ordnet, Gruppen var bestilt, paa Be*232 F. n Billedhuggers Liv

tingelse af, at man i Frankrig vilde modtage den som Gave fra Nord= mænd og placere den med fuld Honnør.

Der var nu mange nordiske Venner, som interesserede sig for denne Sag og kom og saa Gruppen. Det glædede mig ogsaa at iagttage det dybe Indtryk, den gjorde paa Franskmænd.

Jeg selv vilde personlig ikke byde mit Værk frem, ikke engang som Gave. Jeg har aldrig nogensinde selv gjort noget Skridt for at opnaa nogen Æresbevisning og vil aldrig gjøre det.

Sagen trak i Langdrag.

Men saa kom Paul Verrier og saa Gruppen. Hvad han paatager sig, det sætter han igjennem. Han gik til Formanden for det skandinaviske LInderudvalg i Deputeretkamrets Udvalg for udenrigske Anliggender, Vi* comte Cornudet, den tidligere franske Minister i Christiania, Steeg, og til mange andre fremragende Mænd og førte dem til mit Atelier.

M. Cornudet foreslog at sætte Gruppen i La Sorbonne og M. Steeg foreslog det Navn, den nu har faaet: L'Ojfrande.

Saa talte Verrier med Universitetets Rektor, M. Lucien Poincaré, som strax kom til mig. Han saa Gruppen og var stærkt greben af den. Jeg sagde ham, hvad min Tanke havde været med dette Arbeide, og at jeg vilde betragte det som den største Ære, om L'niversitetet vilde modtage den som Gave fra Nordmændene.

Dagen efter fik jeg fra M. Poincaré et Brev, som jeg her aftrykker i Oversættelse:

Academie de Paris — Paris 4 Juni.

Kjære Hr. Sinding

Idet jeg endnu engang takker Dem for den Modtagelse, De igaar har givet mig, ligger det mig paa Hjerte at sige Dem, hvor jeg har beundret Deres skjønne Værk.

Det er med den største Taknemlighed, at LTniversitetet vil modtage det, naar det staar udført i Marmor, og indtil da vil vi være lykkelige ved paa et sikkert Sted at kunne give Gibsmodellen Gjæstfrihed og Ly. Vi vil paa et trygt Sted, som senere kan udpeges, stille denne ædle og symbolske Statue, som i alles Øine vil gjenkalde Tanken om de hjerte* lige Forbindelser, der bestaar mellem de to Lande.

Idet vi beder Dem o. s. v. (sign) L PoiNCARÉ./. OffrandeKrigen

235

Samme Dag begyndte Støbningen af Gruppen, og saa blev den bragt til La Sorbonne, under Kjæmpekanonernes Torden baaret ned i Kjelderen, 4 dybe Etager under Jorden. Den store Bertha kunde brumme, saa vildt hun vilde, mit Arbeide fra disse Krigens Aar skulde hun ikke faa til* intetgjort.

Saa skulde jeg da opnaa den Glæde paa mine gamle Dage at gjøre mine Landsmænd Ære med min Kunst!

Jeg kom lige op af Kjelderen, havde set Gruppen staa godt og trygt dernede. Jeg talte med La Sorbonnes Sekretær. Nu kunde jeg endelig tænke paa andre Ting end mit Arbeide. Der faldt uafbrudt Skud fra Kjæmpekanonen.

«Hvad vil De gjøre, hvis Tyskerne skulde trænge ind i Paris?» spurgte jeg ham.

«Jeg reiser paa Embeds Vegne i det Øieblik, jeg faar Ordre til det. Og hvad gjør De?»

«Ingenting. Jeg bliver i Paris, jeg og alle mine.»

Han saa paa mig. «Ved De egentlig, hvad De udsætter Dem for? Hvor vil De opholde Dem?»

«I min Bolig.»

«Men hvis Huset bliver brændt eller skudt sønder og sammen?»

«I Kjelderen.»

«Der vil blive stængt af overalt for Vand, Gas, Elektricitet. Mad og Drikke vil ikke være at opdrive.»

Jeg stod her paa Universitetets klassiske Grund, tænkte paa, hvad jeg havde læst paa Latinskolen om det gamle Roms Erobring af Barbarerne. — Jeg havde ogsaa læst i Aviserne om Tyskernes Optræden i de erobrede Byer og Lande, om fusillerede Borgere, Kvinderne voldtagne og bortførte som Slavinder, Landet forvandlet til Ørken.

Det stod klart nok for mig, hvilken Rædslernes Rædsel der var i Vente.

«J7s ne passeront pas», sagde jeg rolig. «De kommer ikke ind i Paris.» Jeg havde set det ved Marne, ved Verdun, hele Krigen, Gang paa Gang det samme, ikke med mine egne Øine paa selve Slagmarken, men jeg kjendte disse vidunderlige Soldater, der havde dæmmet op rnod den hæs*236

lige Syndflod, som om igjen og om igjen var kommen væltende frem mod Paris. — Jeg hørte Kjæmpekanonernes Brøl, og hele den store Forfærdelse stod for mig---«Hvis nu?»--«Iis ne passeront pas!»

«Nei, men hvis de skulde komme?»

Ja, hvis de kommer — da bliver der en Ulykke og Jammer over min Hustru og mine Børn — saa over alle Grændser forfærdelig, at vi ingen Forestilling kan gjøre os derom. — Ja vist, over mig ogsaa, men hvad Magt ligger der paa mig, gamle Mand? —

Jeg gik hjem til min Søn, hvor vi alle holdt Familieraad. Han vilde heller ikke flygte. Han havde Maskinerne i sin Fabrik at sikre, dem vilde han i sidste Øieblik grave ned i Jorden, beskytte dem mod Bomberne, alt var forberedt.

Men vi havde to Kvinder og et Barn at forsvare. Vi to mod alle de tyske Armeer. — —

«Iis ne passeront pas!»

Vi klyngede os til vor Tro paa Frankrig og paa Menneskehedens Ret overfor den brutale Overmagt, som stod ganske nær udenfor Paris' Porte, færdig til som et vildt Dyr med et Spring at styrte løs paa os.

Hvad der i sidste fortvivlede Stund vilde være for os at gjøre? Flygte fra Paris som alle de andre, der ikke før havde taget Flugten. I det Øie« blik, Tyskerne drog ind ad den ene Port, maatte vi drage ud af den anden, tilfods. Vi kunde tage den gamle Barnevogn; naar den Lille blev træt, kunde vi kjøre ham. Lidt Mad maatte vi vel ogsaa tage med og saa for« resten gjøre som de andre. En farlig Flugt vilde det blive, farligere for os end for Flokken. Vi var de Fremmede, det første Ord i vor Mund vilde røbe os som saadanne. «Den Fremmede var Fienden». Et ond« skabsfuldt Raab, «Boche» eller «Spion» eller noget lignende — og vi vilde blive hængt i det første Træ ved Veien. — I rue Campagne pre« miére, hvor jeg havde Bolig i Krigens første Tid, og hvor der var mange Fattige tilhuse, der havde jeg set saa kraftige Prøver paa den Klasse Menneskers patriotiske Begreber, at jeg hurtigst mulig flyttede fra den Gade hidhen, hvor jeg nu bor. De andre Kunstnere i rue Campagne premiére var alle forsvundne ved Krigens Udbrud. —Krigen

Jeg havde en angstfuld Nat.

Mange vil i Krigens Tider have gjennemgaat disse søvnløse Feber* Nætter, Getsemane*Nætter, hvor man paa Forhaand gjennemlever hele Rædselen i sine Tanker, tømmer Kalken. — I Grunden havde hele Krigen været som et langt Mareridt.

Jeg saa os staa der i Pøbelhoben midt i den værste Bærme. Vi kjender disse skrækindjagende Ansigter, man træffer i Fattigkvartererne. Forbryder* ansigterne . . . Jeg saa dem gribe vore to fine skjælvende Kvinder og Barnet og min egen Søn. Den hylende Folkehob vilde mishandle dem, besudle dem, kaste dem til Jorden og trampe paa dem, knuse dem, som man knuser et stakkels Kryb under sin Støvlehæl, og halvdøde vilde vi alle blive hængt til Straf for lang og tro Tjeneste i Kamp for Livets Idealer, for min Kunst. «Jeg skulde sørget for min Familie, for min Slægts Trivsel istedenfor min Kunst? — Skulde svigtet? — Nei! — Vig fra mig Satan!»

«Iis ne passeront pas!» — —

Men hvis de dog skulde bryde igjennem, storme ind i Paris, de staar der lige i Nærheden . . .

Jeg saa mig selv i mit Atelier med min Familie om mig, jeg saa disse raa, fordrukne Soldaterhorder storme ind, og ham Løitnanten, som jeg kjendte fra Berlin, hørte ham skoggerle, den raa Karl . . . jeg vidste, hvor han hadede mig. Jeg havde set ham for mig i Drømme hele Krigen igjennem. Nu stod han der, jeg var i hans Vold med alt, hvad der var mig kjærest i Livet. Døden var jo ingen Ting mod det, som nu ventede os. — — —

I Is ne passeront pas. — —

Nu begyndte det at lysne mod Morgen!

Den næste Dag gik vi til Legationen, hvor man saa forhaabningsful* dere paa Situationen.

Der kom nu en Periode, hvor store Begivenheder fulgte Slag i Slag. — Spændingen steg til det yderste.

Her nogle korte Optegnelser fra Dagbogen:

Fredag 7de Juni 1918. Skrækkeligt Gotha*Angreb. l'/2 Time i Nat, Bertha om Morgenen. Den exploderede i Tuillerihaven, et Minut efter at min Hustru havde pas* seret Stedet, hvor den faldt.

Jeg gik en Tur inde paa Boulevarderne, der var næsten mennesketomt. Pariserne holder ikke ud at høre al den Kanontorden Dag og Nat, de reiser sin Vei, for de begynder at faa «la frousse», blive rædde, mange af dem.

Søndag 9de Juni.

Offensiven begyndt — almindelig Angst.

10de Juni.

Min Gruppe flyttet til La Sorbonne's Kjelder — i Sikkerhed — Menne* skene urolige — frygter for Bombardement af Paris.

12te Juni.

I den danske Legation, hvor alle var forhaabningsfulde, elskelige — lovede os en Auto til at føre os ud af Paris, ifald Byen skulde blive bombarderet for Alvor.

Kommuniqué'et forholdsvis godt — de Franske holder. —

13de.

Gaar ret godt ved Fronten.

14de Juni.

Franskmændene slaaet Tyskerne tilbage.

Søndag 16de Juni. Modbydeligt Gothabombardement — en Bombe faldet lige ved Vil* helms Fabrik.

19de Juni.

De Franske kastet Tyskerne tilbage. Sanglant echec ved Reims.Krigen 239

20de.

Gaar stadig godt for Franskmændene — Italienerne slaar Østrigerne, som vil over Piave til Venezia.

27de.

Forfærdeligt Gotha»Angreb.

28de.

Atter frygteligt Gotha»Angreb i Nat — Bombe faldt rue Bro ca.

Søndag 7de Juli. Vi venter Offensivens Resultat med Ængstelse.

15de Juli.

5te Offensiv begyndt i Nat — Bertha tog atter fat idag efter en kort Hvile.

16de Juli.

Det gaar godt ved Fronten — Franskmændene holder Linien — Bertha= brølet hele Dagen.

19de Juli.

De Franske tager Contre»offensive — vinder en Seir under Mangins Ledelse — stor Glæde — Alerte (Advarselssignal) om Natten; de naaede ikke frem til Paris, Gothaerne.

20de.

Franskmændenes Contre»offensive gaar storartet.

Søndag 28de. Gaar stadig vidunderligt ved Fronten.

3die August.

Soisson gjenerobret.240 E n Billedhuggers Liv

5te August.

Bertha begyndt igjen. Faldt paa Markedet i Cours de la Reine — mange dræbt.

6te August.

Stadig Bertha.

10de August.

I Byen, udenfor Café de la Paix — uhyre livligt — ligesom Seir i Luften.

Ilte August.

Montdidier gjenerobret, 10 Kilometer forbi — taget mange Fanger -stor Glæde.

21de August. Franskmændene gaar stadig frem.

29de August. Noyon taget igjen — storartet.

14de September. Amerikanerne taget St. Mihiel — Bravo!

27de September.

Bulgarien bedt om Fred.

28de September. Gaar vidunderligt for de Allierede.

30te September. De Allierede underskrevet Vaabenstilstand med Bulgarien.

Søndag 6te Oktober. Tyskerne bedt om Vaabenstilstand for at forhandle om Freden!Krigen 241

9de Oktober.

Wilsons Svar kommet: Evacuering af fransk, belgisk og italiensk Jord — før ingen Forhandling.

18de Oktober.

Vidunderligt ved Fronten! Belgien og Nordfrankrige snart helt fri.

27de Oktober.

Der kommer vist Republik i Tyskland og Wien — Keiserne maa gaa.

28de Oktober. Østrige beder om Armistice og snarlig Fred.

Iste November.

Paa Concordepladsen, saa alle de erobrede tyske Kanoner, Tanks, Gothaer m. m., uhyre interessant — deilig Efteraarsdag.

2den November.

Østrige Vaabenstilstand.

3dje November.

Stadig Seir!

7de November.

Sedan erobret!

8de November. De tyske Udsendinger for Armisticen ankommet.

9de November. I Byen voldsomt Liv paa Gaderne — Seiren i Anmarsch!

10de November. Keiseren af Tyskland abdiceret.

Ilte November. Vaabenstilstanden undertegnet!

Saa kom da endelig den Dag, vi havde ventet og haabet saa længe, Seirens Dag. Jeg stod i mit Atelier, fordybet i mit Arbeide. Pludselig hørte jeg Kanonskud og alle Byens Klokker ringe — jeg kastede Værk« tøiet, løb ud paa Gaden, jeg trængte til at dele min Glæde med Menne* skene — vi gik rundt og trykkede hinanden stille i Hænderne, for be= vægede til at sige noget. Min Hustru kom hjem fra Byen; hun havde gaaet i sine egne Tanker i rue St. Honoré; pludselig kom en ung Soldat løbende hen imod hende, svinger hende rundt som en Top, kysser hende paa begge Kinder og raaber: l'Armistice, petite mére! l'Armistice!

Den 28de Juni 1919 blev Freden undertegnet i Versailles, og den 14de Juli i straalende Sommerveir feirede Frankrige la féte de la Victoire.

Vi havde to Billetter til en Balkon paa Boul. des Italiens, hvor det gjaldt at komme tidlig ind, inden Folkemængden blev for uhyre. Kl. 6 om Morgenen drog vi afsted. Kl. 11 kom de.

Jeg saa dem, Maréchallerne Joffre, Foch og Pétain ride i Spidsen for sine seirrige Soldater.

Jeg saa dem drage forbi mig, alle disse tapre Krigsmænd: Belgiere, Englændere, Italienere, de unge Amerikanere — kanske de prægtigste at se af dem alle, Marokanere, svarte som Negere.

Men saa kom de selv, les enfants de la Patrie, de franske Soldater, Poiluerne.

Jeg graat, saa det silede.

Mit allersidste Arbeide er en Skitse, jeg vil udføre til Minde om de Slesvigere, som faldt i denne Krig — ikke i patriotisk Begeistring for eget Fædreland, men drevne frem som Træller paa en forhadt Herskers Bud, medens deres Moderland, Danmark med bundne Hænder maatte paase den tragiske Skjæbne, hendes Sønner led.

Ved et Foredrag af Hr. Franz von Jessen modtog jeg et overvældende Indtryk av de ulykkelige Forholde i Slesvig, og snart efter fik jeg Ideen til min Gruppe. Den forestiller Danmark siddende paa en Dyssesten med den døde Søn paa sit Skjød.

Det er sikkert takket være Hr. v. Jessens, Madame de Quirielle's og M. Paul Verrier's modige og utrættelige Arbeide for Slesvig, at det nu er gjenvundet for Danmark.

Den 10de Juli 1920 red Kong Christian den 10de ind i Slesvig, mod* tagen med Jubel af alle de fri danske Mænd og Kvinder, som i saa mange tunge Aar havde sukket under fremmed Aag.

Den 10de November 1920 blev min Marmorgruppe, l'Offrande, med stor Høitidelighed afsløret i la Sorbonnes Kirke ved en stemningsfuld Fest. Stoltere Plads i Verden kunde jeg ikke drømt mig for mit Værk.

Universitetets nye Rektor, M. Paul Appell, og Cultusministeren, M. Honnorat, udtalte sin Glæde og sin Tak til mig og mine Landsmænd. Mit Arbeide var fuldbragt, — og igjennem Tiderne vil Studenter fra alle Jordens Lande valfarte hid og lægge sine Kranse ved Statuens Fod til Ære for sine Brødre i Videnskaben:

Les Etudiants français morts pour la Patrie.

Keiseren kom ikke til Paris. Heller ikke hans Soldater; de maatte klare sig uden ham, saa godt de kunde. Selv reiste han med Extratog til Holland, og der er han endnu.

Men nu ligger Frugterne af denne «Fredsfyrstes» store Gjerning efter ham: Ødelæggelsens Vederstyggelighed i et grænseløst Kaos. Hele Verden ligner en Hane, de har hugget Hovedet af, og som nu løber omkring og flakser med Vingerne.

Men endnu er der Mænd, hvis gode, klare Hoved sidder godt fast paa Skuldrene. De Mænd vil gjenopreise, hvad blev omstyrtet, plante, hvor alt blev lagt ørkenøde; med fast Haand vil de rykke op Ukrudt, der alt for frodigt er skudt frem mellem Ruinerne, dyrke vor gode, frugt* bare Moder Jord og bringe Menneskene Fred og Lykke igjen.

Hvad jeg har villet med denne min Bog, har været at lade Folk vide lidt om Billedhuggernes Kaar, hvorledes vi skaber vore Kunstværker, og hvorledes vi lever vort Liv.

Der er endnu mangt og meget, jeg gjerne vilde sige. Jeg har i mit lange Kunstnerliv lært saa mange Mennesker at kjende, kloge og dumme, onde og gode, som jeg nok gad skrive om.

Idag fylder jeg 75 Aar. Arbeidskraft har jeg nok af og brænder af Lyst til at tage fat. Jeg har i min Bog kun naaet at give et overfladisk Indtryk af de vældige Begivenheder, jeg har været Vidne til under Krigen; men det er min Hensigt og faste Vilje at gaa videre med dette og give en udførligere Skildring af alt det sublime og af al den Rædsel, jeg har set.I